

Meesterstuk in het kader van de opleiding:
Master SEN (Special Educational Needs)
Oplossingsgericht werken in het onderwijs
Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Leerroute 2010 – 2012

‘Krachtbronnen, ik denk er elke dag aan!’

Hoe oplossingsgericht begeleiden AKA-leerlingen helpt bij het gebruik van krachtbronnen.

Monic Kam
studentnummer: 2167767
Monique Vinken
studentnummer: 1387362
begeleider: Jos Kienhuis
Tilburg, juni 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	5
Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 De school voor AKA in Tilburg	7
1.3 Onderzoeksvraag.....	10
Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing	12
2.1 De basis van oplossingsgerichte theorie.....	12
2.2 Oplossingsgerichte begeleiding	13
2.2 Krachtbronnen	15
2.3 Toepassing van oplossingsgerichte theorie in het begeleiden van AKA- leerlingen	18
Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie	19
3.1 Onderzoeksvorm.....	19
3.2 Onderzoeksdomein.....	19
3.3 Onderzoeksgroep	20
3.4 Onderzoekperiode.....	20
3.5 Overzichtsschema	20
3.6 Plan van aanpak	22
3.7 Data-verzameling.....	23
3.8 Analyse van de data	24
3.9 Triangulatie	24
3.10 Ethische aspecten.....	25
Hoofdstuk 4 Resultaten	27
4.1 Welke krachtbronnen noemen AKA-leerlingen tijdens de oplossingsgerichte begeleiding?	27
4.2 Wanneer en in welke situaties maken leerlingen gebruik van hun krachtbronnen?	30
4.3 Wat merken leerlingen op als ze hun krachtbronnen gebruiken?	31
4.4 Welke oplossingsgerichte gespreksvaardigheden zetten wij in?	32
4.4.1 Gespreksvaardigheden tijdens coachgesprekken	32

4.4.2 Resultaten uit interviews met leerlingen	34
4.4.3 Resultaten observaties collega's	34
4.5 Welke oplossingsgerichte werkvormen zetten wij in tijdens de coachlessen?	34
Hoofdstuk 5 Conclusies	36
Hoofdstuk 6 Evaluatie	40
6.1 Persoonlijke reflectie op de professionele ontwikkeling van Monique Vinken	40
6.2 Persoonlijke reflectie op de professionele ontwikkeling van Monic Kam.....	40
6.3 Evaluatie onderzoek	41
Literatuurlijst.....	44
Bijlagen.....	46

Samenvatting

Wij hebben dit onderzoek uitgevoerd in het kader van de 2-jarige opleiding Master SEN, leerroute 'Oplossingsgericht werken in het onderwijs'. Het onderzoek is uitgevoerd op de school voor AKA, ROC Tilburg, waar wij beide werkzaam zijn als coaches.

AKA-leerlingen kunnen succesvoller zijn op onze opleiding door een oplossingsgerichte begeleiding, waarin meer aandacht wordt geschonken aan de krachtbronnen van de leerlingen. Daarom onderzoeken wij, **hoe wij als coaches de AKA-leerlingen attent maken op de aanwezigheid en het gebruik van hun krachtbronnen door hen oplossingsgericht te begeleiden.**

Op grond van de gekozen onderzoeksvraag hebben we passende literatuur en informatie uit de workshops in het kader van onze Master SEN opleiding beschreven. Wij willen ons persoonlijk handelen als coaches verbeteren waardoor leerlingen meer zicht krijgen op hun krachtbronnen en deze gaan gebruiken.

De deelvragen zijn daarom als volgt:

1. Welke krachtbronnen noemen AKA-leerlingen tijdens de oplossingsgerichte begeleiding?
2. Wanneer en in welke situaties maken leerlingen gebruik van hun krachtbronnen?
3. Wat merken leerlingen op als ze hun krachtbronnen gebruiken?
4. Welke oplossingsgerichte gespreksvaardigheden zetten wij in?
5. Welke oplossingsgerichte werkvormen zetten wij in tijdens de coachlessen?

Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen hebben we gekozen voor de volgende aanpak. We hebben coachgesprekken die we met leerlingen voeren op video opgenomen. De opnames hebben we samen bekeken, waarbij de focus lag op oplossingsgerichte gespreksvaardigheden en de genoemde krachtbronnen door leerlingen. Daarnaast hebben we een interview bij leerlingen afgenomen waarin we hen vroegen hoe zij oplossingsgericht begeleiden, gericht op krachtbronnen ervaren. Ook hebben collega's naar de video-opnames van de coachgesprekken met leerlingen gekeken, waarbij zij letten op onze gespreksvaardigheden. In de coachlessen hebben we een aantal werkvormen

gebruikt die leerlingen inzicht gaven in de bij hen aanwezige krachtbronnen en het gebruik ervan. Door het interview en ons logboek hebben we zicht gekregen op het effect hiervan. Op basis van data, gekregen uit de observaties van coachgesprekken en de interviews met leerlingen, de observaties van collega's en het logboek komen we tot conclusies.

Conclusies hebben enerzijds betrekking op het effect op leerlingen en ook op onze oplossingsgerichte begeleiding.

Oplossingsgerichte begeleiding gericht op krachtbronnen heeft **effect op leerlingen:**

- AKA-leerlingen kunnen veel en verschillende krachtbronnen noemen.
- AKA-leerlingen gebruiken hun krachtbronnen vaak en willen deze blijven gebruiken in verschillende situaties.
- AKA-leerlingen zijn zich meer bewust van hun eigenschappen, vaardigheden en waarden.
- AKA-leerlingen hebben meer zelfvertrouwen en kunnen successen zien.
- AKA-leerlingen hebben meer motivatie.
- AKA-leerlingen kunnen zich beter richten op de toekomst.
- AKA-leerlingen ervaren dat het denken aan krachtbronnen helpend is in veel verschillende situaties, op school, stage en ook daarbuiten.

In onze **oplossingsgerichte begeleiding** hebben wij gespreksvaardigheden en werkvormen ingezet. Wij hebben steeds, zowel in de coachgesprekken als in de coachlessen, bewust de zevenstappendans ingezet. Alle stappen zijn daarin belangrijk. In het kader van het onderzoek hebben we vooral aandacht besteed aan het geven van complimenten, het dóórvragen op positieve aspecten en het zicht geven op de aanwezige krachtbronnen, waardoor leerlingen deze meer zijn gaan gebruiken.

Gedurende het onderzoek hebben wij een ontwikkeling doorgemaakt, we hebben steeds meer oplossingsgerichte elementen in onze begeleiding toegepast. Het onderzoek heeft ons ook geleerd dat oplossingsgericht begeleiden en het aandacht hebben voor krachtbronnen AKA-leerlingen helpt. Ze kunnen hierdoor school met positieve ervaringen doorlopen. Het onderzoek heeft ons overtuigd dat oplossingsgericht begeleiden gericht op krachtbronnen effectief is voor leerlingen!

Inleiding

Wij werken bij het ROC Tilburg, bij de school voor AKA (ArbeidsmarktgeKwalificeerd Assistent). Binnen deze school zijn wij werkzaam als coaches van leerlingen en we begeleiden dit schooljaar elk een zestal leerlingen in verschillende klassen en voeren daarnaast ook nog andere taken uit binnen onze school. Het is voor ons belangrijk dat wij onze, vaak kwetsbare leerlingen, een zo groot mogelijke kans op ontwikkeling in inclusief onderwijs bieden. Dit betekent dat wij, in ons onderwijs, aanvaarden dat leerlingen verschillend én gelijkwaardig zijn. Onze school houdt zoveel mogelijk rekening met de leerling en zijn mogelijkheden. Wij voelen ons verantwoordelijk om binnen onze mogelijkheden als coach daarin een optimale professionele bijdrage te leveren. Wij zijn op zoek gegaan naar andere inzichten en een andere aanpak om onze leerlingen te coachen. Enthousiast gemaakt door een collega die de Master SEN Oplossingsgericht werken in het onderwijs volgde en een inspirerende workshop van Michael Durrant, zorgde ervoor dat wij samen startten met de Master SEN. We besloten om te onderzoeken of wij in ons werk profijt zouden kunnen ondervinden van een oplossingsgerichte aanpak. We verwachtten dat de oplossingsgerichte aanpak ons handvaten zal geven en dat deze aanpak leidt tot een grotere kans op een diploma voor de AKA-leerlingen. Wij geloven dat leerlingen aangesproken kunnen worden op hun vermogen om zelf hun problemen op te lossen. We denken dat een leerling die zijn krachtbronnen kent, deze in verschillende situaties gaat gebruiken. Waardoor de leerling op onze opleiding succesvoller zal zijn, en waardoor meer leerlingen het AKA-diploma behalen en zij uiteindelijk ook succesvoller zullen zijn in een vervolgopleiding of werk. We gaan onderzoeken of leerlingen met een oplossingsgerichte aanpak hun krachtbronnen kunnen ontdekken en deze beter kunnen benutten. We willen als coach instrumenten uit de oplossingsgerichte aanpak gebruiken om de leerling zicht te geven op zijn krachtbronnen en onderzoeken wat hiervan het effect is. Wij denken dat we door ons onderzoek ook ons team en de andere coaches enthousiast kunnen maken om leerlingen oplossingsgericht te begeleiden. Ook denken wij dat de collega's van de mbo-niveau 2 opleidingen gebaat kunnen zijn bij onze aanpak. Onze leerlingen zullen bij hen mogelijk sterker starten. De leerlingen zelf zullen de AKA-opleiding mogelijk prettiger

ervaren, meer vertrouwen in zichzelf hebben en over meer veerkracht beschikken in allerlei situaties.

Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling

In dit hoofdstuk beschrijven we de aanleiding voor het onderzoek. Daarna geven we toelichting op onze school en huidige situatie en vervolgens lichten we de onderzoeksvraag met de deelvragen toe.

1.1 Aanleiding

Wij hebben binnen onze school te maken met overbelaste jongeren, die steeds vaker ook een beperking hebben. We zien dat de leerlingen binnen het onderwijs moeite hebben met het behalen van de gestelde doelen. De doelgroep is de afgelopen jaren veranderd en wij hebben het idee dat we in de rol als coach en docent beter bekwaam kunnen zijn om hier goed mee om te gaan. We vragen ons af of we wel de juiste aanpak voor probleemsituaties met de jongeren hebben. Door onze intervisiebijeenkomsten vorig jaar komen we dichterbij de kernvraag voor het onderzoek. We kiezen er bewust voor om in het onderzoek niet in te gaan op de beperkingen of problemen van de jongeren. Die informatie is wel voldoende bekend bij de ons. Wij hebben deelgenomen aan scholingen rondom beperkingen en thema's in leerlingbegeleiding. Ook kunnen we een Zorg Advies Team (ZAT) consulteren. Passend bij de oplossingsgerichte aanpak willen we niet ingaan op de oorzaak van problemen maar denken vanuit oplossingen. Geïnspireerd door de docenten uit het eerste jaar zijn we het oplossingsgerichte werken meer gaan waarderen. Wij gaan meer oplossingsgericht werken en ons daarbij focussen op de krachtbronnen van de leerlingen, zodat uiteindelijk de leerling beter de gestelde doelen kan behalen. Door middel van een actieonderzoek gaan we ons eigen handelen als coach verbeteren.

1.2 De school voor AKA in Tilburg

In het schooljaar 2011/2012 begint de opleiding ArbeidsmarktgeKwalificeerd Assistent, AKA in Tilburg aan haar zevende jaar. De eerste jaren verzorgden wij de AKA-opleiding op basis van de experimenteerregeling in de WEB. De opleiding AKA is in het leven geroepen om kwetsbare jongeren aan een officiële, erkende kwalificatie (de entreekwalificatie) te helpen en om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. De AKA-opleiding voorziet in een behoefte onder deelnemers. Een belangrijk deel van de leerlingen behaalt het diploma en stroomt

door naar een beroepsgerichte MBO opleiding op niveau 2 en behaalt met dat diploma de wettelijk verplichte startkwalificatie. De AKA voorziet ook in een behoefte op de arbeidsmarkt. Gediplomeerden vinden werk op het niveau van assistent binnen verschillende sectoren. In het MBO-Actieplan 'focus op Vakmanschap 2011-2015' (februari 2011) schrijft minister Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart dat MBO-niveau 1 een eigen positie binnen het BVE bestel krijgt. MBO-niveau 1 blijft een opleiding gericht op het halen van een erkend diploma dat toegang geeft tot een vervolgopleiding op niveau 2 en goed voorbereidt op de arbeidsmarkt als een startkwalificatie niet haalbaar is. Bij de nieuwe positionering hoort een nieuwe naam: Entreeopleiding. Deze nieuwe naam zal het hele niveau 1 omvatten waaronder de AKA en alle vakgerichte (smalle) assistentenopleidingen op niveau 1.

In ons meesterstuk gaan we uit van de huidige situatie in schooljaar 2011/2012 binnen de AKA-opleiding in Tilburg. De opleiding wordt op 2 locaties verzorgd, en wij werken op de grootste locatie waar dit schooljaar 190 leerlingen de studie volgen die hen opleidt tot een beroepsbekwaam persoon voor assisterende functies van alle richtingen binnen het bedrijfsleven of voor de overgang naar een beroepsgerichte opleiding op niveau 2 van het MBO. AKA Tilburg neemt alleen leerlingen aan die nog geen kwalificatie hebben en tussen de 16 en 30 jaar oud zijn. De meeste leerlingen hebben 4 tot 5 jaar onderwijs gevolgd op het VMBO, vaak op de basisberoepsgerichte leerweg en hebben daar geen diploma behaald. Ook hebben we een groep leerlingen die recent de Nederlands taal (NT2) geleerd heeft en zich verder kan scholen binnen het beroepsonderwijs. De AKA-opleiding duurt in principe één jaar. Een groot deel van de opleiding, ongeveer 40 procent, bestaat uit Beroepspraktijkvorming (BPV), ook wel stage genoemd. Omdat AKA in Tilburg een brede niveau 1 opleiding is, worden de leerlingen opgeleid om te werken binnen economie, techniek, zorg of voeding en leefomgeving.

Het onderwijsprogramma is opgedeeld in een leerjaar met 4 perioden van elk 9 weken. Periode 1 is een periode waarin leerlingen nog geen stage lopen en waarin ruimte is voor een introductie op de AKA. Tijdens deze introductieperiode wordt ruim aandacht besteed aan het leren kennen van de klas, de werkwijze van de opleiding, de competenties van de opleiding en het maken van een keuze voor de BPV. Binnen de school krijgt een leerling praktijklessen aangeboden in verschillende werkplaatsen: techniek, zorg, detailhandel, administratie, keuken en creatief. Naast praktijklessen in de werkplaatsen volgt de leerling verplicht lessen

in LOB (Loopbaan Begeleiding), Nederlands, rekenen, BUCO (burgerschapscompetenties ook wel maatschappijleer genoemd) sport en cultuur. Leerlingen worden bij de werkplaatsen op school en bij de stage beoordeeld op de werkprocessen/competenties uit het AKA-Kwalificatiedossier. Een AKA-klas op onze locatie bestaat uit ongeveer 20 leerlingen en onze school streeft er naar om elke klas door 2 coaches te laten begeleiden. Elke coach begeleidt een aantal leerlingen. Dagelijks zijn coachlessen gepland. De coachlessen worden verzorgd door de eigen coaches van een groep. Daarin worden onderdelen behandeld als: verslagen maken, reflectie op de werkplaats, sociale vaardigheden, portfoliobegeleiding, stage-voorbereiding en stageverwerking.

Naast de lessen zijn er een aantal vaste momenten waarop een leerling contact heeft met zijn coach.

Een deel van de begeleiding door de coaches vindt plaats binnen de hierna volgende structuur voor de geplande coachgesprekken. Voordat de leerlingen starten met de AKA-opleiding, dus voordat ze hun eerste les hebben, worden ze uitgenodigd door hun coach voor een eerste kennismakingsgesprek (zie bijlage 1). Na 4 weken volgt een tweede gesprek waarin besproken wordt hoe de eerste weken zijn verlopen, en hoe de leerling school ervaart (zie bijlage 2). Aan het einde van de eerste periode (na 9 weken les) krijgen de leerlingen een studiebeoordeling en ook dan volgt een gesprek met de coach. Het gesprek n.a.v. de studiebeoordeling herhaalt zich na periode 2 en 3. De individuele begeleidingsgesprekken gaan over de ontwikkeling van de competenties in relatie tot de opleiding en de werkprocessen. De coach stimuleert, spiegelt en laat de leerling reflecteren zodat de leerling zijn leerdoelen en leeractiviteiten kan bepalen. De coach helpt ook bij het maken van de keuze voor de BPV of vervolgopleiding. Tevens voert de coach bij het BPV bedrijf de kennismakings- en beoordelingsgesprekken. Regelmatig voer je als coach ook ongeplande gesprekken naar aanleiding van situaties op school, verzuim, de persoonlijke situatie of BPV. Coaches mogen de ruimte nemen om hun leerlingen ook tijdens hun lessen in de werkplaats te bezoeken. De coach is de eerst aangewezen persoon om met ouders, verzorgers en andere in- of externe begeleiders contact te hebben.

In de overlegstructuur binnen onze school is een keer per 4 weken een ZAT-overleg waarin de coach leerlingen kan inbrengen. Aan het ZAT-overleg nemen

deel: de schoolmaatschappelijk werker, het zorgteam van de school, de leerplichtambtenaar en op aanvraag andere deskundigen vanuit het zorg netwerk. Naast dit overleg is een keer per 4 weken een AKA team overleg, waarin naast andere zaken, ook leerlingen besproken kunnen worden.

1.3 Onderzoeksvraag

Als coaches hebben wij de mogelijkheid om veel contact te hebben met de leerlingen, zowel individueel als in de groep. Wij denken dan ook dat wij door een oplossingsgerichte aanpak onze leerlingen sterker zouden kunnen maken.

De centrale onderzoeksvraag luidt dan ook:

Hoe maken wij als coaches de AKA-leerlingen attent op de aanwezigheid en het gebruik van hun krachtbronnen door hen oplossingsgericht te begeleiden?

De deelvragen zijn dan:

- 1. Welke krachtbronnen noemen AKA-leerlingen tijdens de oplossingsgerichte begeleiding?**
- 2. Wanneer en in welke situaties maken leerlingen gebruik van hun krachtbronnen?**
- 3. Wat merken leerlingen op als ze hun krachtbronnen gebruiken?**
- 4. Welke oplossingsgerichte gespreksvaardigheden zetten wij in?**
- 5. Welke oplossingsgerichte werkvormen zetten wij in tijdens de coachlessen?**

Gedurende het eerste opleidingsjaar van onze studie hebben wij ideeën verzameld en ons georiënteerd op wat we op het terrein van coaching van leerlingen willen en al kunnen veranderen. Zo hebben we dit schooljaar al onze collega-coaches en leerlingen een andere start laten maken. We zijn gestart met een individueel gesprek. Door deze start brengen we al vroeg in het jaar een zo werkbaar mogelijke relatie met de leerlingen tot stand. Deze eerste gesprekken hebben we vanuit een oplossingsgericht kader gevoerd. We maakten hiervoor een leidraad. Belangrijk was met de leerling op zoek te gaan naar krachtbronnen en ankers die ze bij AKA in zouden kunnen zetten. 4 weken na de start van de

lessen planden we weer een moment waarop we individueel met de leerlingen bespraken hoe ze de eerste weken hadden ervaren.

Naar aanleiding van het meesterstuk in het kader van Oplossingsgericht werken in het onderwijs van onze collega Judith Groenendaal, hebben we de eerste periode anders afgesloten dan de voorgaande jaren. Om te voorkomen dat wij als coaches last hebben van onze dubbelrol als coach én beoordelaar hebben we besloten de studiebeoordeling voorafgaand aan het coachgesprek te geven. Zo kunnen we gemakkelijker een oplossingsgericht gesprek voeren. Het gesprek kan dan gaan over wat goed ging en welke stappen in de nabije en verre toekomst nog kunnen worden gezet.

In de coachlessen die we aan onze klassen geven, gaan we ook een aantal oplossingsgerichte werkvormen gebruiken die onze leerlingen zicht geven op hun krachtbronnen.

We willen dit schooljaar een aantal oplossingsgerichte instrumenten inzetten, evalueren en komen tot een voorstel tot verbeteringen voor onszelf als coaches en voor ons team. Ons doel is om steeds meer oplossingsgericht te werken en daarin competenter te worden.

Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing

In dit hoofdstuk geven we een beschouwing op de theorieën die van belang zijn bij het oplossingsgericht werken. We lichten eerst de basis van de oplossingsgerichte theorie toe, daarna geven we weer wat we op verschillende plaatsen in literatuur vinden over krachtbronnen.

Michael Durrant citeerde tijdens de workshop Oplossingsgericht werken binnen het onderwijs (2012) voor Fontys OSO, Henderson and Milstein (1969), een citaat waar wij volledig achter staan:

Resiliency research 'challenges educators to focus more on strengths instead of deficits, to look through a lens of strength in analyzing individual behaviors, and it confirms the power of those strengths as a lifeline to resilience. ... Most importantly, it indicates what must be in place in institutions, especially schools, for resiliency to flourish in the lives of students and adults who learn and work there (p. 3).

2.1 De basis van oplossingsgerichte theorie

Oplossingsgericht werken is in Amerika ontstaan in de jaren tachtig van de vorige eeuw uit de psychotherapeutische hoek.

Steve de Shazer, een van de grondleggers van het gedachtegoed oplossingsgericht werken zei: "Praten over problemen creëert problemen – praten over oplossingen creëert oplossingen" (Berg & Szabó, 2005, p. 11).

Er wordt binnen oplossingsgericht werken de nadruk gelegd op de doelen die een cliënt zelf stelt. Doelen n.a.v. een probleem of in een leerontwikkeling gaan uit van een wens tot verandering. Door een oplossingsgerichte aanpak in de begeleiding van de leerlingen gaan wij ervan uit dat, wanneer we inzetten op de krachtbronnen van de leerlingen, zij beter hun doelen kunnen bereiken.

Binnen het oplossingsgericht werken zijn enkele uitgangspunten van belang.

"Het gaat er bij oplossingsgericht coachen om het kort te houden. Het betreft een specifieke vorm van gespreksvoering, met de bedoeling cliënten te steunen en een goede start te geven bij hun zoektocht. Oplossingsgericht coachen is daarnaast mogelijk dankzij een gericht gesprek dat cliënten moet helpen hun doelen voor ogen te houden. Een ander belangrijk kenmerk is, dat

oplossingsgericht coachen gebruik maakt van wat cliënten zelf in de coachrelatie inbrengen. Ze beschikken namelijk al over vaardigheden, ideeën en vele andere gereedschappen. Omdat we vinden dat cliënten deskundig, vindingrijk en veerkrachtig zijn, en experts wat betreft hun eigen leven en werksituatie, gaat het er bij coaching om gebruik te maken van die bestaande hulpbronnen” (Berg & Szabó, 2005, p. 11).

Le Fevere de Ten Hove (2008) geeft aan dat “mensen zelfhelende krachten hebben. Mensen hebben mogelijkheden om zichzelf te genezen, om problemen op te lossen”. De gerenommeerde psychotherapeut Milton Erickson (1901-1990) noemde dit de oplossingscapaciteiten. Zelfhelende krachten zijn voor ieder persoon uniek. Uit neuropsychologisch onderzoek van Maturana en Varela (1980) blijkt dat de oplossingen voor iedereen verschillend zijn. Ieder heeft zijn eigen unieke manier van waarnemen, denken, voelen en oplossen. Le Fevere de Ten Hove (2008) geeft ook nog aan dat de oorzaak van een probleem vaak niets zegt over de oplossing. Er zijn zelfs oplossingsgerichte werkers zoals de Shazer die van mening zijn dat je het probleem zelfs niet hoeft te kennen om tot een oplossing te komen.

In ‘De kracht van oplossingen’ van de Jong en Berg (2001) is te lezen dat De Shazer ervan uitgaat dat de cliënt zijn eigen oplossing construeert waarbij deze uitgaat van zijn sterke kanten en successen.

Het logische gevolg daarvan is dat je als gesprekspartner niet met de oplossing uit je eigen ‘receptenboek’ kunt komen. Beter is daarom de ‘niet wetende houding’ en een ‘lege luisterhouding’ aan te nemen in de communicatie en de oplossingen vanuit de leerling zelf te laten komen.

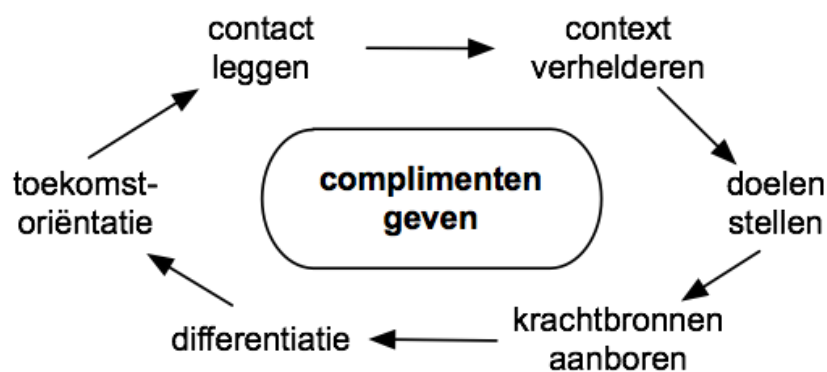
2.2 Oplossingsgerichte begeleiding

“Uit onderzoek van Duncan, Miller en Sparks (2004) blijkt dat de samenwerkingsrelatie erg belangrijk is voor de uitkomst van de gesprekken. Cliëntfactoren bepalen 40 procent van het resultaat, relatiefactoren 30 procent, hoop en verwachting 15 procent en methoden en technieken 15 procent” (Bannink, 2006, p. 48).

In Bannink (2006) lezen we: “Een oplossingsgerichte professional dient zich aan te passen aan de manier van samenwerken van de cliënt. Hij gebruikt zijn sterke kanten en hulpbronnen, zijn woorden en opvattingen en lokt complimenten uit door het stellen van competentievragen: “Hoe kwam u op dat goede idee?” (p. 22).

In de begeleiding streven wij er naar om een oplossingsgerichte professional te zijn.

Onze communicatie en werkrelatie met leerlingen (zowel individueel als groepsgewijs) baseren we op de zevenstappendans van Cauffman en van Dijk (2009). De zevenstappendans passen we toe in alle contactmomenten met de leerlingen. Ze helpen om een goede relatie op te bouwen en te onderhouden. De stappen zijn in verschillende combinaties te gebruiken. Niet alle stappen hoeven in alle situaties voor te komen, je gebruikt alleen die stappen die nuttig geacht worden. Alleen bij de start wordt uiteraard altijd begonnen met contact leggen. De zevenstappendans

De zevenstappendans heeft de volgende stappen:

- Stap 1: contact leggen (een goede werkrelatie is de motor van verandering)
- Stap 2: context verkennen (vragen om zicht te krijgen op de omgevingsfactoren)
- Stap 3: doelen stellen (doelstellingsvragen)
- Stap 4: sterke punten markeren en krachtbronnen aanboren
- Stap 5: complimenten geven
- Stap 6: differentiatiemogelijkheden aanreiken (nuanceren of schaalvragen)
- Stap 7: je op de toekomst oriënteren (toekomstgerichte vragen of de wondervraag)

Onze uitdaging is om in de communicatie meer aandacht te geven aan de sterke kanten en het aanboren van krachtbronnen van de leerlingen.

Naast de zevenstappendans is de timing van de interventie van belang. De flowchart geeft je de mogelijkheid om interventies af te stemmen op de hulpvraag. Nadat een onderscheid is gemaakt tussen een probleem of een beperking, kan de interventie afgestemd worden op de hulpvraag van de leerling. Omdat

leerlingen bij AKA een verplicht periodiek coachgesprek hebben, hoeven wij minder rekening met de flowchart te houden. Het is van belang dat we blijven afstemmen op de doelen en attent blijven op de aanwezigheid en het gebruik van krachtbronnen.

2.2 Krachtbronnen

Saleebey benoemt aspecten die zich richten op versterking en op de krachten van de cliënt.

“Saleebey noemt zijn versie van het bemoedigen van mensen het *sterkteperspectief*. Hij benoemt de basisassumpties hiervan:

1. Ondanks de moeilijkheden in het leven beschikken mensen over sterke kanten die aangesproken kunnen worden om de kwaliteit van leven te verbeteren.
2. De motivatie van cliënten neemt toe door een constante nadruk te leggen op de sterke kanten zoals de cliënt die definieert.
3. Voor het ontdekken van sterke kanten is er een proces van coöperatieve exploratie vereist tussen cliënten en hulpverleners: de experts – de hulpverleners – hebben niet het laatste woord over wat de cliënt moet verbeteren in zijn leven.
- 4 Het zich richten op de sterke kanten maakt dat hulpverleners niet in de verleiding komen om cliënten te veroordelen voor of de schuld te geven van het hebben van moeilijkheden, en in plaats daarvan leren ontdekken hoe cliënten erin geslaagd zijn te overleven – zelfs in de moeilijkste omstandigheden” (de Jong & Berg, 2001 p. 28).

Deze theorie sluit aan bij Kaufmann en van Dijk (2009). Zij geven aan dat “het de opdracht van de begeleider is de ander de helpen zijn persoonlijke resources te (her)ontdekken om van daaruit opnieuw het vertrouwen te ontwikkelen dat hij zijn eigen oplossingen kan (re)construeren” (p. 62).

Wij willen gericht zijn op het benutten van dat wat de ander zelf inbrengt! Onze opvatting is dat wij in de begeleiding van leerlingen altijd willen uitgaan van de sterke kanten van de leerling en deze willen versterken. Dat sluit aan bij de visie van oplossingsgericht denken.

Caufmann en van Dijk (2009) definiëren resources als volgt:

“Alle mogelijke en denkbare krachtbronnen die kunnen worden ingezet om oplossingen te genereren. Het gaat om die aangelegenheden die er voor de betrokkene toe doen: van inspanning, motivatie, intelligentie, inzet,

kameraadschap, spontaniteit, vergevingsgezindheid tot timemanagement, sociale vaardigheid, resilience (veerkracht) enzovoort. Ook 'materiële' zaken kunnen het oplossend vermogen stimuleren: hoe lang je bent bijvoorbeeld, of hoe aantrekkelijk; of je een brommer hebt, of supersnelle internetaansluiting. Kortom, de meeste menselijke verworvenheden kunnen benut worden als helende krachtbron" (p. 62).

"De simpelste definitie: krachtbronnen zijn al die zaken waarmee je de ander kunt complimenteren.

Voorbeelden van krachtbronnen zijn:

- inzichten
- gevoelsmatige of interactionele vaardigheden
- verworven kennis
- uitzonderingen op probleemgedrag
- hulp van de omgeving
- tips en trucs
- inhoudelijke kennis" (p. 223).

Caufmann en van Dijk geven aan dat je de krachtbronnen kunt vinden in de uitzonderingen op het probleem. Een probleem doet zich niet altijd voor of soms minder erg. "Die uitzonderingen interesseren ons in hoge mate, omdat op die momenten de probleemdager feitelijk deeloplossingen produceert. Dat zijn tevens de momenten dat de ander klaarblijkelijk in staat is om (tenminste een deel) van zijn krachtbronnen te hervinden en te herbenutten. Door het stellen van de juiste oplossingsgerichte vragen kunnen accenten worden versterkt en zelfs tendenties worden" (p.63). Het doorvragen op de uitzonderingen geeft antwoorden die krachtbronnen aangeven.

"Vragen als "Zijn er tijden geweest in de afgelopen weken waar het probleem niet heeft plaatsgevonden, of tenminste in mindere mate?" Als de cliënt deze vraag niet kan beantwoorden, zou je kunnen vragen: "Ik zou graag je beste vriend willen vragen of jij pas nog betere dagen hebt ervaren. Wat zal je vriend zeggen?"

Vragen naar recente ervaringen werkt het beste, men zal zich meer details kunnen herinneren en aangezien het net heeft plaatsgevonden, is het aannemelijker dat ze weer kunnen gebeuren. Het doorvragen op de uitzondering gaat over details, het wie, wat, wanneer en waar van de uitzonderingen. Cliënten zullen deze vragen soms moeilijk maar ook intrigerend vinden en hun best doen om ze te beantwoorden. Ook de "wondervraag" met vervolgvragen kan

uitzonderingen met krachtbronnen geven die gekoppeld zijn aan het doel van de cliënt. Het is goed om wat er anders gaat bij de uitzonderingen te parafraseren en samen te vatten. Er wordt een onderscheid gemaakt in “opzettelijke en toevallige uitzonderingen.” Bij opzettelijke uitzonderingen geeft de cliënt aan dat de verandering in het gedrag het verschil heeft gemaakt. Bij een toevallige uitzondering heeft de verandering niet met het gedrag van de cliënt zelf te maken” (de Jong & Berg, 2001, p.112).

Het zoeken naar oplossingen in een andere context is volgens Caufmann en van Dijk (2009) tevens een manier om de krachtbronnen te vinden. “Krachtbronnen kun je ook vinden in situaties waarin de ander, ondanks zijn hinderlijke klachten, goed functioneert” (p. 64).

“Hoe om te gaan met de (hervonden) krachtbronnen? Wat het beste werkt is die krachtbronnen, en dus de eigenaar ervan, in het zonnetje te zetten door er nadrukkelijk aandacht aan te schenken. Lovende uitlatingen in de trant van ‘goed, prima, geweldig, uitstekend, proficiat’ zijn hiervoor nuttig. Op die manier zet je een positieve spiraal in gang. Bombardeer de ander met zijn interne competenties en geef hem daarvoor krediet” (p. 65).

Caufmann en van Dijk (2009) hanteren de volgende formule voor goed werkende complimenten. “De formule $C = D \times R$ staat voor: een goed compliment is afgestemd op het doel (D) van de geadresseerde en zijn resources (R)” (p. 67).

Complimenten zijn een vorm van positieve bekrachtiging van gewenst gedrag.

Complimenten geven kan op verschillende manieren volgens Wolters (2011)

- “op een directe manier, “Dat heb je slim aangepakt”.
- met complimenteuzen vragen, “Hoe kwam je op dat slimme idee?”
- via anderen, “Wat zei de docent tegen je?” of tegen groepsgenoten “Kun jij vertellen wat zo goed was in zijn aanpak?” (p. 111).

“Het vermogen om zich een oplossingssituatie in de toekomst voor te stellen (hoe het leven eruit zal zien als het probleem opgelost is) is een sterk hulpmiddel waar mensen over beschikken. Er bestaat een heel scala aan ‘toekomstgerichte’ vragen die cliënten worden gesteld om, in detail, te beschrijven hoe de toekomstige oplossing er uit ziet, en die hen vervolgens helpen om dat te bereiken. Het eenvoudige feit dat je de oplossing zelf kunt beschrijven lijkt de oplossing al veel dichterbij te brengen” (Durrant, 2001, p. 35).

2.3 Toepassing van oplossingsgerichte theorie in het begeleiden van AKA-leerlingen

Als we kijken naar onze praktijksituatie gaan we grondbeginselen van het oplossingsgericht werken meer en bewuster toepassen:

- in de eerste kennismaking afstemmen op de ander.
- context verkennen.
- nuttigheidsvraag stellen aan het begin en aan het einde van een gesprek.
- doel van het gesprek door leerling laten bepalen naast het bespreken van de voortgang en studiebeoordeling.
- herkaderen.
- hoe vragen stellen.
- aandacht geven aan dat wat goed gaat.
- 'leeg' luisteren.
- achterover leunen.
- complimenten geven, ook indirect.
- procesgerichte complimenten geven.
- in een gesprek steeds zoeken naar de krachtbronnen die de leerling helpt en daarop doorvragen.
- met de leerling oriënteren op de toekomst, waar hoop je op, wat zal er anders zijn?
- schaalvragen inzetten.
- minder aandacht schenken aan problemen, alleen als grenzen overschreden worden.
- als problemen in de lessen besproken worden, richten we de aandacht op die dingen die wel goed gaan.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk beschrijven we achtereenvolgens de verantwoording van de gekozen onderzoeksvorm, het onderzoeksdomein, de onderzoeksgroep en de onderzoeksperiode. We geven een overzichtsschema en lichten het plan van aanpak evenals de verantwoording van de dataverzameling en analyse van data toe. We beschrijven hoe we triangulatie toepassen en hoe we omgaan met ethische aspecten.

3.1 Onderzoeksvorm

Als je kijkt naar de probleemstelling is een actieonderzoek de meest passende vorm. We willen onderzoeken hoe wij ons persoonlijk handelen als coaches kunnen verbeteren en ontwikkelen waardoor leerlingen meer zicht krijgen op hun krachtbronnen en deze gaan gebruiken.

“Een actieonderzoek is volgens Kelchtermans (2001) een strategie voor het systematisch onderzoeken van de eigen praktijksituatie door de direct betrokkenen, met de uitdrukkelijke bedoeling de kwaliteit van het handelen in die situatie te verbeteren vanuit een meer gefundeerd inzicht in de situatie” (Kallenberg, 2007, p. 93).

“Zoals de leercyclus van Kolb beschrijft gaan wij ervarend leren. We doen concrete ervaringen op, we observeren ons gedrag en daarna gaan we reflecteren vanuit het theoretische kader. Hieruit gaan we conclusies trekken voor ons eigen handelen. Onze conclusies gaan we actief omzetten in nieuw gedrag en opnieuw uitproberen in nieuwe situaties” (Van der Donk & van Lanen, 2009, p. 32). Dit proces doorlopen we met als doel het optimaliseren van de praktijk en het verbeteren van ons eigen handelen.

We zullen onze ‘critical friends’, onze medestudenten van de Master SEN opleiding, gedurende het onderzoeksproces om feedback vragen.

3.2 Onderzoeksdomein

Zoals eerder beschreven zijn wij coach van een groep AKA-leerlingen, en wij onderzoeken hoe wij deze leerlingen oplossingsgericht begeleiden en coachen waarbij het aanboren en gebruiken van krachtbronnen door de leerlingen centraal staat.

3.3 Onderzoeksgroep

De leerlingen die onderwerp zijn van het onderzoek komen uit 2 verschillende AKA-klassen. Wijzelf zijn beide coach van een aantal leerlingen uit die verschillende klassen. Bij het onderzoek zijn in totaal 10 leerlingen betrokken, zij variëren in de leeftijd van 16 tot 25 jaar. De groep bestaat uit 6 vrouwen en 4 mannen en komen uit verschillende bevolkingsgroepen.

3.4 Onderzoeksperiode

Het onderzoek start in september 2011, bij aanvang van het schooljaar 2011/2012 als de eerste kennismakingsgesprekken met leerlingen gevoerd worden en eindigt in maart 2012 als 4 collega's van AKA video's van opgenomen coachgesprekken observeren.

3.5 Overzichtsschema

Hierna volgt een schematische weergave van de opbouw van het onderzoek. Dit schema is ook de leidraad voor de planning van het onderzoek met de centrale onderzoeksvraag: Hoe maken wij als coaches de AKA-leerlingen attent op de aanwezigheid en het gebruik van hun krachtbronnen door hen oplossingsgericht te begeleiden?

Deelvraag	Data verzamelen <i>Hoe?</i>	Methode(n) en middelen <i>Wat ?</i>	Betrokkenen <i>Wie?</i>	<i>Waar?</i>	<i>Wanneer?</i>
1. Welke krachtbronnen noemen AKA leerlingen tijdens de oplossings-gerichte begeleiding?	- video-opnames coach-gesprekken - interview met leerlingen	- observaties uit opnames en interview uitwerken in formulieren	leerlingen coach	op school tijdens de gesprekken en het interview	september 2011 - februari 2012
2. Welke oplossings-gerichte gespreks-vaardigheden zetten wij in?	- video-opnames coach-gesprekken - observaties door 4 collega's - interview met leerlingen - logboek	- de zevenstappendans toepassen - observaties uit opnames en interview uitwerken in formulieren - vragen voor het kennismakingsgesprek - vragen voor het coachgesprek - tekeningen uit het figuren- en het Zahlenskalen-Mahlbuch	leerlingen coach	op school tijdens de gesprekken en het interview	september 2011 – maart 2012
3. Welke oplossings-gerichte werkvormen zetten wij in tijdens de coachlessen?	- logboek - interview met leerlingen	- materialen voor coachlessen	leerlingen in de klas en de coach	op school tijdens de wekelijkse coachlessen en het interview	september 2011 – februari 2012
4. Wanneer en in welke situaties maken leerlingen gebruik van hun krachtbronnen?	- video-opnames coach-gesprekken - interview met leerlingen	-observaties uit opnames en interview uitwerken in formulieren	leerlingen coach	op school tijdens de gesprekken en het interview	september 2011 - februari 2012
5. Wat merken leerlingen op als ze hun krachtbronnen gebruiken?	- interview met leerlingen	- observaties uit het interview uitwerken in formulieren	leerlingen coach	op school tijdens het interview	februari 2012

3.6 Plan van aanpak

Op basis van de theorie, aangereikt tijdens de workshops in het eerste leerjaar van de Master SEN opleiding door o.a. M. Lefevre, P. de Jong en L. Cauffman, specialisten op het terrein van oplossingsgericht werken, hebben wij beter inzicht gekregen hoe wij meer oplossingsgericht kunnen begeleiden. Van D. van Dijk, L. Metcalf, Y. Dolan en J. de Ruyter hebben we naast theorie ook ideeën en werkvormen aangereikt gekregen die we in coachlessen gaan gebruiken. Op basis van de theorie (aangeboden in de workshops), de theorie (gevonden in de literatuur) én de intervisie in het eerste leerjaar, hebben wij onze werkwijze in de begeleiding van leerlingen verbeterd. Het bovenstaande heeft ons ook bij het formuleren van onze onderzoeksvraag geholpen.

Gedurende het onderzoek volgen we een (systematische) planning voor het meesterstuk en hebben we wekelijks overleg met elkaar over de voortgang van het onderzoek. Van de coachgesprekken en interviews maken we op video-opnames. Van minimaal 3 coachgesprekken per leerling maken we een opname. De opbouw van het onderzoek is als volgt:

- Voor de start van de AKA-opleiding in september nodigen wij telefonisch leerlingen uit voor het kennismakingsgesprek. Voor dit eerste gesprek formuleren we vragen op een oplossingsgerichte wijze. We gaan een kennismakingsgesprek voeren met de leerlingen die we in begeleiding krijgen. Tijdens het gesprek schenken we uitgebreid aandacht aan het leggen van contact, het verkennen van de context van de leerling en het vragen naar krachtbronnen en doelen van de leerling (zie bijlage 1).
- We voeren een oplossingsgericht coachgesprek 4 weken na de start in oktober om de eerste weken te evalueren. Hierin leggen we de nadruk op wat goed is gegaan in de eerste weken (zie bijlage 2).
- We voeren coachgesprekken naar aanleiding van de eerst studiebeoordeling in november en de tweede studiebeoordeling in februari. Ook hier voeren we de gesprekken oplossingsgericht, waarbij we de zevenstappendans zoveel mogelijk toepassen (zie bijlage 2).
- In de coachlessen passen we zoveel mogelijk oplossingsgericht elementen toe.
- In februari houden we op een oplossingsgerichte manier een interview met de leerlingen die wij begeleiden, we vragen hen vooral naar hoe zij onze begeleiding ervaren (zie bijlage 3). Het interviewen van leerlingen geeft de kans om terug te kijken, het zogenaamde retroperspectief.

We geven de leerling hiermee zelf een stem in het onderzoek als expert van de oplossing. Zij zijn expert over hun ervaringen op het terrein van het inzetten van krachtbronnen en het versterken ervan en kunnen aangeven hoe zij de begeleiding ervaren.

- In maart kijken 4 collega's van de AKA-opleiding naar opnames van door ons gevoerde coachgesprekken (zie bijlage 4) . Doordat we collega's betrekken in het onderzoek krijgen we niet alleen zelf meer informatie maar de werkwijze geeft ook de betreffende collega's informatie m.b.t. oplossingsgericht begeleiden. De gekozen collega's hebben allen een studiedag met het hele AKA-team gevolgd over oplossingsgericht begeleiden en hebben ook een workshop met ons gevolgd bij de Master SEN opleiding Oplossingsgericht werken in het onderwijs.
- Met het verwerken en analyseren van alle gegevens starten we in januari.

3.7 Data-verzameling

Om antwoord te krijgen op onze onderzoeksvraag verzamelen we data. De data halen we voornamelijk uit de video-opnames die we hebben gemaakt van de gevoerde coachgesprekken en het interview met de leerlingen.

De keuze voor het maken van video-opnames van gesprekken met leerlingen staat voor ons vanaf de start van het onderzoek vast. Het volgende is volgens Wels bekend over video-opnames:

“Video-opnames kunnen de kwaliteit van de interacties in de beroepspraktijk zichtbaar, herhaalbaar, toegankelijk, controleerbaar en bespreekbaar maken voor en met anderen, zoals medeonderzoekers, begeleiders en participanten zelf” (De Lange R., Schuman H., Montesano Montessori N., 2010, p.160).

Door de video-opnames kijken we naar ons zelf, naar de interactie tussen de leerling en onszelf, naar elkaar en daarnaast kunnen ook collega's onze gesprekken observeren.

De observaties van de opnames stellen ons in staat waar te nemen met de bedoeling om conclusies te kunnen trekken.

We beschrijven de observaties, in door ons zelf te maken observatieformulieren die aansluiten bij onze onderzoeksvraag. We hebben een formulier voor de coachgesprekken waarin we de krachtbronnen die een leerling noemt noteren en onze interventies (zie bijlage 5). Verder noteren we de uitwerking van de interviews met de leerlingen (zie bijlage 6) en de uitwerking van de observaties van collega's (zie bijlage 7) in zelf te maken formulieren.

We hebben een logboek waarin we ervaringen en overdenkingen over gesprekken en coachlessen vast leggen om terug te kunnen kijken.

3.8 Analyse van de data

We analyseren data door de observaties uit te werken in de daarvoor gemaakte formulieren en deze te bestuderen. Om conclusies te kunnen trekken reduceren we alle gegevens op basis van gemeenschappelijke kenmerken tot categorieën, passend bij de deelvragen (zie bijlage 7).

In de literatuur zijn krachtbronnen niet ondergebracht in categorieën. We maken daarom zelf een aantal categorieën zodat we beter zicht krijgen op welke krachtbronnen leerlingen noemen. De categorieën die we kiezen passen bij de oplossingsgerichte theorie en maken we op basis van krachtbronnen die volgens ons verwant zijn. We realiseren ons dat de genoemde krachtbronnen soms bij meerdere categorieën onder te brengen zijn. We kiezen er dan voor om die categorie te kiezen die volgens ons het best past bij de door de leerling genoemde krachtbron.

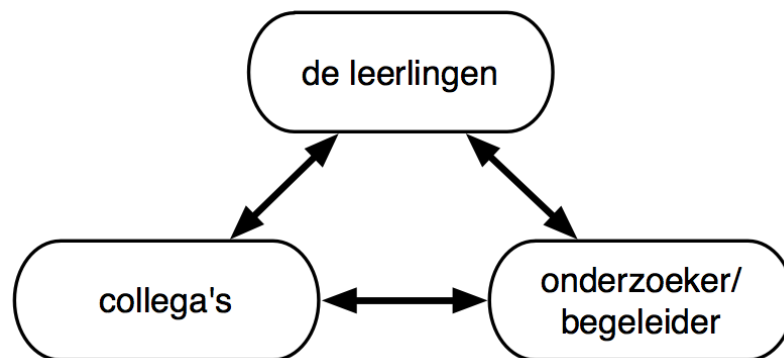
3.9 Triangulatie

“Triangulatie wordt gezien als methode om wetenschappelijk verkregen informatie te toetsen op geldigheid, namelijk door deze te vergelijken met minstens twee andere informatiebronnen. Voornamelijk binnen praktijk- en veldonderzoek speelt triangulatie een belangrijke rol. Het is hierbij belangrijk inzicht te verkrijgen in verschillende invalshoeken van betrokkenen ten aanzien van een bepaald verschijnsel en in het sociale proces waarin betekenissen tot stand komen. Binnen dergelijk onderzoek staan ‘perceptie’, ‘betekenisgeving’ en ‘sociale interactie’ centraal. Een verschijnsel wordt onderzocht door verschillende meningen en visies te belichten en zo wordt er een betekenis gecreëerd” (Swanborn, 2005).

In ons onderzoek zetten wij, om de betrouwbaarheid te waarborgen zowel bron- als methodische triangulatie (van der Donk & Lanen, 2010, p. 41) in.

De brontriangulatie, data verzamelen met behulp van verschillende bronnen zetten we in doordat we gebruik maken van data van verschillende respondenten.

Het onderstaande schema maakt duidelijk hoe wij deze triangulatie toepassen:

Belangrijk is om te onderzoeken hoe er door diverse betrokkenen naar een bepaald verschijnsel wordt gekeken en te kijken naar het sociale proces wat daar aan vooraf gaat. Het is hierbij van belang dat alle betrokkenen aan het woord komen en er een goed overzicht komt van de bestaande invalshoeken en percepties. Centraal hierbij staan de begrippen 'perceptie' en 'betekenisgeving' (Harinck, 2007).

Methodische triangulatie zetten we in omdat we gebruik maken van verschillende methoden om informatie te verzamelen. Dit doen we door:

- Onszelf en elkaar te observeren. We zijn zelf zowel onderzoekers als onderzochten.
- Het observeren van de leerlingen tijdens verschillende coachgesprekken die gedurende de onderzoeksperiode plaats vinden.
- Collega's ons te laten observeren m.b.v. video-opnames van coachgesprekken die we met leerlingen voeren.
- Het interviewen van de leerlingen.
- Het analyseren van onze logboeken met aantekeningen.

3.10 Ethische aspecten

Bij het onderzoek betrekken we leerlingen. We vragen leerlingen al bij het maken van een afspraak voor een gesprek of zij het goed vinden als er een video-opname gemaakt wordt. We vertellen dat we dit graag willen omdat we een opleiding volgen waarin we leren hoe leerlingen beter te kunnen begeleiden, en dat kijken naar video-opnames van coachgesprekken ons daarbij helpt.

We maken video-opnames als leerlingen hiermee akkoord gaan. Bij het uitwerken van de video-opnames gebruiken we invulschema's. Hierin is te zien welk schema past bij de coachgesprekken van welke onderzoeker, we hebben de leerlingen geanonimiseerd door hen een letter toe te kennen.

Hoofdstuk 4 Resultaten

In dit hoofdstuk geven we de resultaten weer op basis van de analyse van de data. De data zijn terug te vinden in bijlage 7. De resultaten zijn ingedeeld passend bij de deelvragen.

4.1 Welke krachtbronnen noemen AKA-leerlingen tijdens de oplossingsgerichte begeleiding?

We geven hierna een overzicht van de resultaten per categorie, zoals die verantwoord zijn in hoofdstuk 3 met betrekking tot de krachtbronnen.

De categorieën die achtereenvolgens aan de orde komen zijn: motivatie, gewenste toekomst, waarden, belangrijke anderen, persoonlijke eigenschappen, vaardigheden, vertrouwen in zichzelf, behaalde successen, emoties en omgeving.

Resultaat categorie motivatie

Binnen **motivatie** geven leerlingen vooral die krachtbronnen die passen binnen de intrinsieke motivatie, dat is de motivatie die je vanuit je zelf hebt. Het doel wat leerlingen voor ogen hebben binnen de opleiding is hun krachtbron. Het feit dat ze naar school willen komen, ze hun best willen doen, en hun diploma willen halen, helpt leerlingen. We hebben ze het volgende horen zeggen:

‘Ik wil uitblinken, mezelf overtreffen.’

‘Ik wil en moet het diploma dit jaar gaan halen.’

‘Ik wil graag iets leren.’

Resultaat gewenste toekomst

Bij **gewenste toekomst** geven leerlingen vooral aan dat de gedachte aan wat ze willen bereiken helpt, en zo een krachtbron is. De leerlingen noemen situaties die zij op korte termijn of verder in de toekomst willen bereiken. Leerlingen noemen aspecten die te maken hebben met de opleiding of het beroep dat ze willen uitoefenen maar ook over de gewenste leefomgeving.

‘Ik wilde als klein meisje al in de zorg werken.’

‘Denken aan een betere baan en een mooi huis.’

‘Dat ik later mijn ouders dingen kan geven.’

‘De gedachte aan mijn droom als verpleegkundige te gaan werken.’

Resultaat waarden

Bij de categorie **waarden** geven de leerlingen aan dat wat zij belangrijk vinden, hen helpt. Je persoonlijk ontwikkelen wordt door veel leerlingen genoemd.

Krachtbronnen die leerlingen noemen zijn:

‘Ik vind het belangrijk om voor mijn eigen gezin te zorgen.’

‘Ik wil me ontwikkelen en leren.’

‘Ik vind het belangrijk om afspraken na te komen.’

Resultaat belangrijke anderen

Belangrijke anderen wordt door veel leerlingen genoemd als een krachtbron.

Ouders, vrienden, partners, docenten en begeleiders van de school en klasgenoten worden door leerlingen genoemd.

‘Trotse ouders.’

‘Docenten AKA en coach die me helpen me op een ander pad te brengen.’

‘De steun van mijn vriend.’

‘Fijn om onder de mensen te zijn.’

‘Vrienden die me zeggen: als je op school bent, doe daar dan wat, anders is het verloren moeite.’

Resultaat persoonlijke eigenschappen

Bij **persoonlijke eigenschappen** worden veel verschillende eigenschappen genoemd, o.a. de volgende uitspraken:

‘Ik ben een doorzetter, ook als het moeilijk is.’

‘Eigenwijs zijn’

‘Ik ben een open persoon.’

‘Mijn karakter.’

Resultaat vaardigheden

De variatie aan **vaardigheden** die helpen is groot. Leerlingen noemen vaardigheden op leergebied, praktische vaardigheden en sociale vaardigheden:

‘Ik kan goed schoonmaken.’

‘Ik pik dingen snel op.’

‘Ik kan me inhouden en goed gedragen als ik boos ben.’

Resultaat vertrouwen in zichzelf

Een aantal leerlingen heeft aangegeven dat **vertrouwen in zichzelf** hebben hen helpt;

‘Ik heb vertrouwen in mezelf gekregen.’

‘Ik weet dat het me gaat lukken, niemand die me tegenspreekt, wat ik wil bereiken lukt me altijd.’

‘Ik heb geleerd van fouten in het verleden.’

Resultaat successen

Behaalde **successen** zijn krachtbronnen voor leerlingen, successen worden binnen verschillende contexten genoemd:

‘Ik heb een arbeidscontract gekregen voor een half jaar.’

‘Ik ben tevreden over mijn extra inzet voor taal en rekenen.’

Resultaat emoties

Emoties helpen leerlingen . De krachtbronnen die genoemd worden zijn:

‘Ik zit lekker in mijn vel.’

‘Ik voel me goed.’

‘Ik doe de dingen met meer plezier nu ik weer naar school ga.’

Resultaat omgeving

Er zijn nog enkele krachtbronnen, door leerlingen genoemd die we hebben samengebracht in de categorie **omgeving**.

‘Ik laat me inspireren door muziek en teksten.’

‘Mijn stageplaats biedt de mogelijkheid dingen uit te proberen.’

‘AKA is mijn laatste kans.’

4.2 Wanneer en in welke situaties maken leerlingen gebruik van hun krachtbronnen?

We komen tot de resultaten op basis van de informatie uit de coachgesprekken en de interviews. De genoemde situaties zijn in 3 categorieën ondergebracht, school, de stage en de thuissituatie. Situaties die niet onder te brengen zijn worden bij de categorie 'overig' geplaatst.

De school is de situatie waar leerlingen het meest hun krachtbronnen gebruiken. Leerlingen zeggen vooral tijdens de lessen en in relatie tot school gebruik te maken van de krachtbronnen:

'Tijdens de les om mijn taal- en rekenniveau te verbeteren.'

'Elke dag als ik naar school fiets denk ik eraan waarom ik naar school ga.'

'Vooral op maandag, een lange dag, dan helpt denken aan de krachtbronnen.'

Tijdens **de stage** denken de leerlingen aan krachtbronnen, vooral als het moeilijk is:

'Als ik geen zin in stage heb.'

'Tijdens mijn stage toen ik er doorheen zat en dacht dit gaat me nooit meer lukken en het niet was zoals ik had verwacht, toen dacht ik: nu moet ik doorzetten en dacht aan de doelen.'

De volgende categorie is **de thuissituatie**. Leerlingen gebruiken ook thuis hun krachtbronnen:

's Avonds op de bank na twee zware dagen stage denk ik 'morgen nog een dag, daar heb ik geen zin in', maar dan neem ik me voor om toch te gaan.'

Binnen de categorie **overig** zien we dat krachtbronnen leerlingen ook in andere situaties helpen:

'Dagelijks, de hele dag door in mijn stage, op school en op straat.'

'Eigenlijk altijd denk ik eraan.'

'Als ik chagrijnig ben, dan helpt het me beter te voelen.'

'Ondanks dat ik er bang voor ben toch in het donker naar huis gelopen.'

4.3 Wat merken leerlingen op als ze hun krachtbronnen gebruiken?

De resultaten zijn gebaseerd op interviews met de leerlingen. Categorieën die achtereenvolgens aan de orde komen zijn: krachtbronnen leren kennen, krachtbronnen leren gebruiken, krachtbronnen herinneren in relatie tot mijn doel, krachtbronnen gebruiken in de toekomst en oplossingsgerichte begeleiding is helpend.

Leerlingen geven specifiek aan dat ze hun **krachtbronnen hebben leren kennen**. Uitspraken zijn bijvoorbeeld:

‘Door gesprekken ben ik bewuster van krachtbronnen, ik ga er dan meer over nadenken.’

‘Gesprekken hebben me geleerd dat ik ze heb’

‘Door gesprekken heb ik ontdekt waar ik sterk in ben.’

Leerlingen geven aan dat ze de **krachtbronnen leren gebruiken**:

‘Ik ga door de gesprekken nadenken over dat ik zelf kan meehelpen, en dan voel ik mij goed.’

‘Ik heb beter geleerd wat krachtbronnen zijn, ja het zet me op een ander pad ik ben er over gaan denken.’

‘Ik heb het van u geleerd om de krachtbronnen te gebruiken.’

‘Nu sta ik op als de wekker afloopt, ik wil niveau 1 echt halen.’

De gesprekken helpen de leerlingen zich hun **krachtbronnen in relatie tot hun doelen te herinneren**:

‘In de coachgesprekken herinner jij me aan mijn doelen.’

‘Door gesprekken herinner ik me wat ik moest doen, onthouden.’

Leerlingen hebben allemaal het voornemen om in **de toekomst krachtbronnen** te blijven gebruiken:

‘Ik hoop ze te blijven gebruiken, ik neem het met me mee.’

‘Volgens mij blijven die voor altijd in mijn hoofd.’

‘Ja zal wel moeten. Ik wil mijn 1^e en 2^e diploma halen.’

Oplossingsgerichte begeleiding is **helpend**. De volgende uitspraken illustreren dit:

‘Ik ga steeds harder mijn best doen.’

‘Ik merk dat ik daarna beter door blijf gaan.’

‘Ik ben aan het denken gezet.’

‘Om mezelf te verbeteren.’

‘Deze gesprekken helpen.’

‘Als we die gesprekken niet hadden was ik misschien nu niet eens op school.’

4.4 Welke oplossingsgerichte gespreksvaardigheden zetten wij in?

Het antwoord op deze deelvraag kunnen we geven op basis van de resultaten van de observaties van coachgesprekken, het interview met de leerlingen en de observaties door collega's.

4.4.1 Gespreksvaardigheden tijdens coachgesprekken

De resultaten met betrekking tot de gespreksvaardigheden in de coachgesprekken hebben we ingedeeld volgens de in de theorie beschreven zevenstappendans.

Contact leggen:

Voordat we een gesprek beginnen maken we contact door even met elkaar te praten over wat op dat moment passend is. Hierdoor kunnen we op elkaar afstemmen en een prettige sfeer maken. We stemmen de terminologie af op de leerling en geven vaak ook een compliment. Ook non-verbaal zorgen we voor een actieve luisterhouding bijvoorbeeld door te knikken en te glimlachen. Door de opstelling in de spreekruimte zorgen we ervoor dat we een uitnodigende lichaamshouding aan kunnen nemen.

Context verhelderen:

Daarbij stellen we verhelderende vragen, tonen interesse in de omstandigheden, leefsituatie of beïnvloedende factoren. We vragen door, vragen om verduidelijking, herhalen vooral de sterke kanten van wat de leerling vertelt.

Doelen stellen:

Ieder gesprek dat we met leerlingen voeren start met de vraag wat voor de leerling zelf belangrijk of zinvol is om te bespreken waarmee we doelen voor dat gesprek stellen. Daarnaast zijn de gesprekken vooral ook bedoeld om de voortgang op school te bespreken. Daarmee ligt een gedeelte van het doel al vast. Al bij het eerste kennismakingsgesprek is gesproken over wat de leerling wil bereiken in de verre toekomst, binnen de AKA, maar ook op korte termijn, bijvoorbeeld wat wil je over vier weken bereikt hebben.

Krachtbronnen aanboren:

In de begeleiding zijn wij vooral gericht op het aanboren van krachtbronnen. We zijn sterk gericht op het benoemen van dat wat goed gaat, daar waar de leerling goed in is, goede eigenschappen en succesvolle ervaringen. Vragen die we hiervoor inzetten zijn bijvoorbeeld:

‘Wat helpt je om het zo goed te doen?’

‘Wat maakt dat het jou zo goed lukt?’

‘Waardoor is het je gelukt?’

‘Hoe is het je gelukt om de vorige periode voldoende te behalen?’

‘Wat helpt jou?’

‘Wat geeft jou het vertrouwen dat je dat gaat lukken?’

Differentiatie:

Tijdens de gesprekken zoeken we met de leerlingen met een probleem naar momenten en situaties in het verleden waarin iets wel lukte. We stellen vragen waardoor de leerling zijn situatie in een ander perspectief kan zetten.

Bijvoorbeeld ‘Als we kijken naar de presentie van de afgelopen tien dagen, was je 3 dagen op tijd hoe is je het gelukt op tijd te komen?’ Vragen om te differentiëren geven informatie die een leerling er toe kan bewegen een eerder toegepaste helpende weg te volgen. Schaalvragen, eventueel met een tekening uit het Zahlenskalen-Mahlbuch (zie bijlage 8) helpen leerlingen ook om genuanceerder naar hun situatie te kijken.

Toekomst oriëntatie:

We stellen vragen die leerlingen helpen hun gewenste toekomst voor te stellen. Het gaat hierbij over een toekomst dichtbij en verder weg. We zorgen ervoor dat

de leerlingen niet blijven steken in het verleden maar zicht krijgen op hun gewenste toekomst. De vragen beginnen vaak met 'stel je voor dat'. Ook vragen we leerlingen zich een zo concreet mogelijke voorstelling te maken van die toekomst. Wat ga je anders doen? Wat zullen anderen er van merken?

Complimenten:

Zoveel als mogelijk is geven wij de leerlingen complimenten. Complimenten kunnen bijvoorbeeld gaan over eigenschappen, over hoe ze zich gedragen, over gemaakte voornemens, hun uiterlijke verzorging of over het proces met de vraag hoe ze iets bereikt hebben. De complimenten zijn gerelateerd aan de context.

4.4.2 Resultaten uit interviews met leerlingen

Uit de interviews met leerlingen blijkt dat leerlingen **betrokkenheid en hulp van de coach** ervaren. Dit wordt duidelijk door de volgende uitspraken:

'De eerste dag dat ik een gesprek met u had, voelde ik me gelijk op mijn gemak.'

'Bij u ben ik heel open vanaf het eerste gesprek, het is fijn een vertrouwenspersoon te hebben.'

'Dat u zich zorgen over mij maakt.'

'Het beste advies krijg ik van u.'

4.4.3 Resultaten observaties collega's

Collega's hebben na de observaties van de door ons gevoerde coachgesprekken, opgemerkt dat wij bewust de zevenstappendans toepasten. Wat onze collega's extra opviel was het flinke aantal complimenten. We geven veel aandacht aan dat wat goed gaat of waar een leerling sterk in is. We vragen dóór naar krachtbronnen en bespreken de doelen.

4.5 Welke oplossingsgerichte werkvormen zetten wij in tijdens de coachlessen?

We geven in bijlage 8 een inzicht in een aantal werkvormen die we toepassen in de coachlessen die passen binnen het oplossingsgericht werken.

In de coachlessen nemen we het oplossingsgerichte gedachtegoed mee. Dit doen we door goed contact te maken, vooral aandacht te schenken aan dat wat goed gaat op school en op stage. We vragen hoe het komt dat iets gelukt is. We laten leerlingen ervaringen delen. We herkaderen opmerkingen van leerlingen,

geven ze complimenten en laten de leerlingen ook elkaar complimenten geven. Ook in de lessen besteden we vaak aandacht aan doelen. Geïnspireerd door de workshops van D. Van Dijk, Y. Dolan, J. de Ruyter gebruiken we een aantal werkvormen. De werkvormen die we inzetten hebben betrekking op:

- Het herinneren van krachtbronnen en doel door leerlingen ankers te laten bedenken.
- De toekomst. Bijvoorbeeld opdrachten met betrekking tot de beroepskeuze en voorbereiding op de stage.
- Het bekrachtigen van sterke kanten, kwaliteiten en eigenschappen van leerlingen.
- Het geven van meer inzicht op hun zelfbeeld, denken en gedrag.
- De stappen die een leerling moet zetten om zijn gewenste toekomst te bereiken.

Hoofdstuk 5 Conclusies

In dit hoofdstuk zijn de conclusies van het onderzoek geformuleerd, gekoppeld aan de centrale onderzoeksvraag en de vijf deelvragen.

Conclusie deelvraag 1. Welke krachtbronnen noemen AKA-leerlingen tijdens de oplossingsgerichte begeleiding?

AKA-leerlingen kunnen veel en verschillende krachtbronnen noemen. Zoals Caufmann en van Dijk (2009) zeggen, “alle mogelijke en denkbare krachtbronnen”. We hebben gezien dat krachtbronnen heel persoonlijk zijn, uniek voor ieder persoon. Dit bevestigt de uitspraak van Saleeby die wordt vermeld in de Jong & Berg (2001) en aangeeft dat iedereen krachtbronnen heeft en deze kan aanspreken om de kwaliteit van leven te verbeteren. Dat geldt dus ook voor de AKA-leerlingen.

Conclusie deelvraag 2. Wanneer en in welke situaties maken leerlingen gebruik van hun krachtbronnen?

Naast het feit dat AKA-leerlingen krachtbronnen noemen, geven zij duidelijk aan dat ze deze vaak gebruiken en willen blijven gebruiken in allerlei verschillende situaties. Sommigen geven aan de krachtbronnen één of meerdere keren op een dag te gebruiken.

Conclusie deelvraag 3. Wat merken leerlingen op als ze hun krachtbronnen gebruiken?

Onze oplossingsgerichte begeleiding, waarin we de nadruk op het attent maken en gebruiken van krachtbronnen hebben gelegd, is door AKA-leerlingen als helpend ervaren. Uitspraken van de leerlingen bij de categorieën van de krachtbronnen bevestigen dit. Zij zijn zich meer bewust van hun eigenschappen, vaardigheden en waarden. Ook geven ze aan meer zelfvertrouwen te hebben en successen te zien. Het gebruik van krachtbronnen vergroot de motivatie en leerlingen kunnen zich beter richten op de toekomst. Leerlingen geven aan dat het denken aan krachtbronnen helpend is in veel verschillende situaties op school, stage en ook daarbuiten. Wij constateren dat de begeleiding heeft geleid tot het leren kennen en gebruiken van krachtbronnen bij AKA-leerlingen. Ook

geven leerlingen aan dat zij in de toekomst hun krachtbronnen willen blijven gebruiken. Wij merken dat leerlingen het gericht zijn op krachtbronnen als positief ervaren.

Conclusie deelvraag 4. Welke oplossingsgerichte gespreksvaardigheden zetten wij in?

Wij als begeleiders voeren de gesprekken volgens de in de theorie beschreven zevenstappendans van Caufmann & van Dijk, waarbij we extra alert zijn op de aanwezige krachtbronnen van de leerlingen. Wat opvalt is dat we veel vragen stellen die te maken hebben met context verhelderen en differentiëren. Ook geven we veel complimenten, zowel directe als indirecte en ook op het proces. Tevens hebben we gemerkt dat dóórvragen op positieve aspecten en uitzonderingen, leerlingen meer zicht geeft op de aanwezigheid van krachtbronnen. Leerlingen zijn hierdoor meer attent op het gebruik van krachtbronnen. Heel bewust hebben we de 'niet wetende houding' aangenomen waardoor leerlingen meer vertellen en zelf met oplossingen komen. We hebben geen waardeoordeel, we passen het 'leeg luisteren' toe. In alle gesprekken stellen we vragen die gericht zijn op de toekomst. We merken het effect van deze vragen. Leerlingen kunnen zich hun toekomst beter voorstellen. En door onze vragen nodigen we leerlingen uit tot het bedenken van stappen die ze moeten zetten naar die toekomst die ze voor ogen hebben. Leerlingen hebben niet aangegeven welke gespreksvaardigheden wij inzetten. Wel geven zij aan dat zij van ons betrokkenheid en hulp ervaren.

Conclusie deelvraag 5. Welke oplossingsgerichte werkvormen zetten wij in tijdens de coachlessen?

We hebben verschillende nieuwe werkvormen gebruikt naar aanleiding van de workshops en er ook zelf een aantal ontwikkeld.

De werkvormen tijdens de coachlessen zijn door ons als coaches gebruikt als hulpmiddel bij het aanboren, herkennen en gebruiken van krachtbronnen en ze zijn zinvol gebleken. In het logboek waarin onze eigen ervaringen beschreven staan zien we dat de AKA-leerlingen in lessituaties prima in staat zijn om krachtbronnen te benoemen. Ze kunnen datgene wat goed gaat beschrijven, aangeven wat ze in de toekomst willen bereiken en tevens de weg er naar toe bedenken.

De ene helft van de leerlingen geeft aan dat de coachlessen geen invloed hebben op het gebruik van of beter leren kennen van de krachtbronnen en doelen. De andere helft geeft aan dat de coachlessen wel van invloed zijn geweest op het beter leren kennen en gebruiken van krachtbronnen.

Slotconclusie centrale onderzoeksvraag:

Hoe maken wij als coaches de AKA-leerlingen attent op de aanwezigheid en het gebruik van hun krachtbronnen door hen oplossingsgericht te begeleiden?

Met ons onderzoek hebben wij antwoord gekregen op de vraag hoe wij AKA-leerlingen attent maken op de aanwezigheid en gebruik van hun krachtbronnen door hen oplossingsgericht te begeleiden. De uitkomsten van het onderzoek bevestigen datgene wat we geleerd hebben uit de literatuur en de workshops. Aandacht hebben voor het aanboren van krachtbronnen (De Jong & Berg, 2001) van leerlingen werkt versterkend en motiverend voor het zelf ter hand nemen van kwesties en het realiseren van oplossingen. Het stellen van oplossingsgerichte vragen (Bannink, 2009) nodigt de leerling uit om zelf sturing, inhoud en richting te geven aan oplossingen voor de kwesties die spelen in zijn leven.

Zelf hadden we ook de verwachting dat door het oplossingsgericht begeleiden leerlingen hun krachtbronnen zouden leren kennen en gaan gebruiken.

Leerlingen hebben mooie uitspraken gedaan welke bevestigen dat het attent maken op krachtbronnen hen helpt. Wij als begeleiders, vinden het waardevol dat leerlingen hun eigen krachtbronnen kunnen gebruiken. We denken dat door de oplossingsgerichte aanpak AKA-leerlingen, in de toekomst in allerlei situaties, gebruik kunnen blijven maken van hun krachtbronnen.

Leerlingen geven in dit kader aan dat het gebruik van krachtbronnen hen helpt en de volgende uitspraken bevestigen dit.

Op de vraag in welke situaties leerlingen krachtbronnen gebruiken, kwamen de volgende antwoorden:

‘Dagelijks, de hele dag door: in mijn stage, op school en op straat.’

‘Als ik chagrijnig ben, dan helpt het me beter te voelen.’

Leerling geven tevens aan dat onze oplossingsgerichte begeleiding helpend is.

‘Gesprekken hebben me geleerd dat ik ze heb.’

‘Als we die gesprekken niet hadden, was ik misschien nu niet eens op school.’

Oplossingsgericht begeleiden is naar onze mening essentieel voor AKA-leerlingen. Juist voor deze leerlingen, die veelal in het verleden weinig succeservaringen hebben opgedaan binnen hun schoolloopbaan, is het belangrijk om te weten wat hen helpt om vooruit te komen, om succesvol te zijn. Oplossingsgericht begeleiden en het aandacht hebben voor krachtbronnen helpt AKA-leerlingen om hun school met positieve ervaringen te kunnen doorlopen. We zijn er door middel van het onderzoek nog meer van overtuigd geraakt dat oplossingsgericht begeleiden gericht op krachtbronnen effectief is voor leerlingen. De uitkomst van het onderzoek heeft tot de conclusie geleid en sterkt ons doel om oplossingsgericht werken meer en meer te implementeren binnen onze school voor AKA. Om die reden gaan we de uitkomst van ons onderzoek presenteren in ons team. We geven op basis van de resultaten van het onderzoek handreikingen aan alle coaches om in coachgesprekken en coachlessen oplossingsgerichte elementen te kunnen toepassen. We verwachten dat we daarmee een start kunnen maken met meer oplossingsgericht werken in onze school.

Hoofdstuk 6 Evaluatie

In dit hoofdstuk geven we een persoonlijke reflectie op onze professionele beroepshouding. Hierna volgt de evaluatie van het onderzoek. We kijken samen terug op ons onderzoeksproces.

6.1 Persoonlijke reflectie op de professionele ontwikkeling van Monique Vinken

In mijn ontwikkeling gedurende de Master SEN opleiding heeft het accent gelegen bij de interpersoonlijke en pedagogische competenties. Deze competenties heb ik vanuit het oplossingsgerichte gedachtegoed verbeterd. Ik heb steeds mijn doelen aangepast, en mijn handelen naar leerlingen toe verbeterd. Het verwerken van ideeën uit de workshops, literatuurstudie en de reflecties tijdens het onderzoek heb ik hiervoor gebruikt. Ik heb zowel in de individuele begeleiding als in de didactische en organisatorische aanpak van de coachlessen vooruitgang geboekt. Ik heb veel geleerd van de analyses die ik maakte van de video-opnames van de coachgesprekken. Ik besteed nu meer aandacht aan het contact leggen en het geven van complimenten in gesprekken en tijdens de lessen. Een persoonlijk doel blijft om mijn vragen zodanig te stellen, dat de leerling zelf zijn doel stelt. Ik ga volgend jaar wekelijks een moment inplannen waarin ik heel bewust terugkijk op mijn eigen oplossingsgericht handelen en de doelen die ik heb gesteld. Ook ga ik gebruik maken van het materiaal vanuit de workshops en ga ik opgedane ideeën uitproberen. Ik wil mijn oplossingsgerichte vaardigheden in een groep nog verder ontwikkelen. Daarom ga ik de methode WOWW (Working On What Works) van Berg & Shilts (2005) toepassen met mijn nieuwe groep leerlingen. Ik ga mijn oplossingsgerichte aanpak uitbreiden en blijf samenwerken met mijn collega's Monic Kam en Judith Groenendaal, mijn critical friends binnen de school.

6.2 Persoonlijke reflectie op de professionele ontwikkeling van Monic Kam

Ik koos voor de opleiding Master SEN Oplossingsgericht werken in het onderwijs, omdat ik vooral de interpersoonlijke, de pedagogisch en de didactische competenties in de omgang met leerlingen wilde verbeteren. In mijn opleiding aan de Akademie Mens Arbeid was veel aandacht voor gespreksvoering. In mijn werk

kreeg ik steeds vaker het gevoel dat er meer nodig was. AKA-leerlingen hebben vaak veel verschillende problemen, die hen belemmeren hun schoolloopbaan bij ons succesvol af te sluiten. Ik wilde leren hoe ik AKA-leerlingen succesvoller kan laten zijn bij ons maar ook later. Oplossingsgericht werken zou helpend kunnen zijn voor mij en mijn leerlingen. Tijdens de opleiding heb ik steeds gezocht naar hoe ik de kennis, opgedaan in de oplossingsgerichte literatuur en de kennis en vaardigheden opgedaan in de workshops, in mijn werk kon toepassen. Het gemakkelijkst ging dat in de individuele begeleiding van leerlingen. Ik voer veel gesprekken met leerlingen waardoor ik gemakkelijk het geleerde kan toepassen. De meeste gesprekken zijn voor het onderzoek op video opgenomen. Hierdoor kon ik gemakkelijk mijn eigen ontwikkeling zien en mezelf blijven verbeteren. In de coachlessen heb ik een aantal oplossingsgerichte elementen ingebracht, en heb ik werkvormen uitgeprobeerd. Mijn persoonlijke doel is om volgend jaar mijn oplossingsgerichte vaardigheden te blijven ontwikkelen. Het is een uitdaging om met mijn oplossingsgericht geschoolde collega's Monique Vinken en Judith Groenendaal de oplossingsgerichte begeleiding nog meer over te dragen aan collega's, hiermee ga ik mijn organisatorische competentie verder ontwikkelen. De schat aan materialen en ideeën die ik heb gekregen tijdens mijn opleiding ga ik meer en meer toepassen in mijn werk bij de school voor AKA.

6.3 Evaluatie onderzoek

De Master SEN opleiding oplossingsgericht werken startte voor ons in september 2010 waar we de uitleg kregen over de leer- onderzoekslijn. Het was prettig dat we het 2-jarig traject volgden. We konden ons eerst verdiepen in het oplossingsgericht gedachtegoed en zouden pas in de loop van het eerste jaar het onderzoek opstarten. Voor ons was duidelijk dat het onderzoek iets moest opleveren voor AKA-leerlingen en onszelf als begeleiders binnen onze school. Aan het einde van het eerste leerjaar, inmiddels meer ingewijd in oplossingsgericht werken, ontstond het idee een onderzoek te doen waarin krachtbronnen centraal staan. Daarmee was de richting bepaald. We hebben nog wel gestoeid met de precieze afbakening van het onderzoek en het formuleren van de centrale onderzoeksvraag en de deelvragen. De bijdrage van de critical friends in de intervisiegroep was hierbij zeer welkom. Een voorbeeld hiervan is de verandering van de onderzoeksvraag. Na discussie met de critical friends

besloten we de focus niet meer te leggen op het ankeren van krachtbronnen maar op het attent maken op de aanwezigheid van krachtbronnen bij leerlingen.

Voor ons was snel duidelijk dat wij het samenwerken aan een onderzoek prettig zouden vinden. Als werkers heeft samenwerken een meerwaarde, omdat we van elkaar kunnen leren in het doen van een onderzoek en het leren om oplossingsgericht te begeleiden. Om beter te worden in het oplossingsgericht begeleiden, hebben we al vanaf de start van het schooljaar video-opnames van de coachgesprekken gemaakt. Vanaf dat moment zijn we begonnen met het verzamelen van de data. Hoewel we toen nog niet precies wisten hoe we al die opgenomen gesprekken zouden gaan gebruiken bij het onderzoek. De opnames waren in die fase vooral belangrijk om naar onszelf te kijken. Welke vragen stelden we en welke niet, hoe hadden we het beter kunnen doen en hoe zouden we het een volgende keer aanpakken. Het samen kijken naar elkaars video-opnames heeft ons beide extra informatie gegeven over de eigen oplossings-gerichte gespreksvaardigheden en zo konden we onze gespreksvaardigheden verbeteren.

Nadat de centrale onderzoeksvraag helder was en we deelvragen geformuleerd hadden, konden we samen observatieschema's maken waarmee we opnieuw gericht naar de opgenomen gesprekken konden kijken. Het vasthouden aan de gemaakt tijdsplanning en het onderzoeks-schema heeft ons geholpen om het onderzoeksproces goed te kunnen doorlopen. Het gaf ons steeds het vertrouwen dat we het onderzoek tot een goed einde konden brengen binnen de gestelde tijd. Natuurlijk hebben we momenten gehad waarbij we even niet goed wisten hoe we verder moesten gaan. Bijvoorbeeld bij het reduceren en analyseren van de data tot resultaten. Op dit soort momenten was de hulp en ondersteuning van onze begeleider Jos Kienhuis erg helpend.

Als we terugkijken naar het hele onderzoeksproces kunnen we zeggen dat we bij de start van elke fase niet konden overzien wat het resultaat zou zijn. Hierdoor bleef het onderzoek een uitdaging. Werkenderwijs ontdekten we steeds welke stappen we moesten zetten. Het schrijven van het onderzoeksverslag heeft een grote impact op onze tijdsinvestering en beleving gehad. Het feit dat we bezig waren met het onderzoek is steeds in onze gedachten geweest. Het was spannend, lerend, confronterend, uitdagend. We wilden het goed volbrengen. Het samen achter een computer zitten, formuleren en letterlijk samen schrijven was

geen te grote opgave. We denken dat we door het samen doorlopen van het onderzoeksproces, goede keuzes konden maken in de werkwijze, scherpere vragen konden formuleren, beter konden schrijven, beter reflecteren waardoor we ons onderzoek gemakkelijker en grondiger konden uitvoeren.

We hebben de samenwerking als prettig en elkaar aanvullend ervaren. Samen naar de videogesprekken kijken was leuk, een hoofdstuk samen schrijven is soms worstelen maar stemde tot tevredenheid als het dan uiteindelijk klaar was. Het resultaat van het onderzoek heeft opgeleverd wat we gehoopt hadden. We weten nu dat oplossingsgericht begeleiden AKA-leerlingen helpt. Daarnaast zijn wij zelf gegroeid als oplossingsgerichte begeleiders in het onderwijs. We kunnen beide over elkaar zeggen dat we zeker meer oplossingsgerichte interventies toepassen dan vóór het onderzoek. We realiseren ons dat we alert moeten blijven op onze oplossingsgerichte begeleiding waardoor we ons nog meer kunnen bekwamen. Bij de start van de Master SEN opleiding begrepen we dat oplossingsgerichte werkers hun werk minder zwaar ervaren. De verantwoordelijkheid voor het aandragen van oplossingen ligt niet alleen bij hen maar bij de hulpvrager, in ons geval een leerling. Wij hebben nu zelf na twee jaar oplossingsgericht werken, gemerkt dat wij ons in ons werk minder vaak vinden dat problemen van AKA-leerlingen voor ons zelf een probleem zijn. We leggen door de oplossingsgerichte interventies de verantwoordelijkheid meer bij de leerling dan voorheen. Zij worden uitgedaagd om zelf oplossingen te bedenken. Ze kunnen dat ook. Dit maakt het werken prettiger.

Bijzonder tevreden zijn we over de antwoorden en uitspraken van leerlingen in de gesprekken met ons. AKA-leerlingen kunnen krachtbronnen van zichzelf noemen, geven ook aan deze te gebruiken en willen blijven gebruiken. Dat geeft ons het gevoel, hier doen we het voor, onze aanpak helpt AKA-leerlingen, we moeten oplossingsgericht begeleiden!

Literatuurlijst

Boeken

- Bannink, F. (2006). *Oplossingsgerichte vragen, Handboek oplossingsgericht gespreksvoering*. Amsterdam: Harcourt.
- Berg, I.K. & Szabó, P. (2005). *Oplossingsgericht coachen*. Amsterdam: Thema.
- Berg, I.K. & Shilts, L. (2005). *Classroom Solutions: WOWW-Coaching*. Milwaukee, WI: BFTC Press.
- Cauffman, L. & Dijk, D. J. van (2009). *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*. Amsterdam: Uitgeverij Boom Onderwijs.
- Donk, C. van der & Lanen, B. van (2009). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Coutinho.
- Durrant, M. (2001). *Creatieve oplossingen bij gedragsproblemen op school*. Antwerpen: Garant.
- Fevere de Ten Hove, M. Le, Callens, N, Geyse, T. & Maene, W. (2007). *Survivalkit voor leerkrachten*. Antwerpen: Garant.
- Jong, P. de & Berg, I.K. (2001). *De kracht van oplossingen*. Amsterdam: Harcourt.
- Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. & Scheepsma, W. (2007). *Ontwikkeling door onderzoek*. Utrecht: ThiemeMeulenhoff.
- Lange, R. de, Schuman, H. & Montesano Montessori, N. (2010). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen: Garant.
- Wolters, C. (2011). *Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren*. Huizen: Uitgeverij Pica.

Internet

- Swanborn, P. (2005). *Triangulatie*.
<http://wiki.uva.nl/kwamcowiki/index.php/Triangulatie>, bezocht op 20 april 2012.
- Harinck, F. (2007). *Triangulatie*.
<http://wiki.uva.nl/kwamcowiki/index.php/Triangulatie>, bezocht op 20 april 2012.

Workshops

- Dick van Dijk, 14 – 15 oktober 2010, Utrecht
- Myriam Lefevere de ten Hove, 2 – 3 december 2010, Utrecht
- Linda Metcalf, 13 -14 januari 2011, Utrecht
- Peter de Jong, 10 -11 maart 2011, Utrecht
- Yvonne Dolan, 7 – 8 april 2011, Utrecht
- Louis Cauffman, 12 – 13 mei 2011, Utrecht
- José de Ruyter, 13 – 14 oktober 2011, Utrecht
- Michael Durrant, 19 – 20 januari 2012, Utrecht
- Sue Young, 16 – 17 februari 2012, Utrecht
- Cynthia Franklin, 15 – 16 maart 2012, Utrecht
- Linda Webb, 12 – 13 april, Utrecht
- Ben Furman, 31 mei – i juni 2012, Utrecht

Bijlagen

Overzicht van de bijlagen:

Bijlage 1 Vragen en ideeën voor het kennismakingsgesprek.

Bijlage 2 Vragen voor het coachgesprek.

Bijlage 3 Vragen voor het interview met de leerlingen.

Bijlage 4 Handleiding voor collega's

Bijlage 5 Uitwerking coachgesprekken

Bijlage 6 Uitwerking interviews

Bijlage 7 Observaties in categorieën

Bijlage 8 Coachlessen

- Krachtbronnen, wat helpt jou?
- Jouw symbool
- Advertentie van jezelf
- Drie vragen die zin geven aan het leven
- Verken je eigen grenzen
- Op pad
- Werkvorm krachtbronnen in de klas bespreken
- Toekomst
- Dromen
- Nieuwjaar
- Tekeningen uit Das Figurenbilder-Mahlbuch
- Tekeningen uit Das Zahlenskalen-Mahlbuch
- Stageverwerking

Vragen en ideeën voor het kennismakingsgesprek

Algemeen:

Het kennismakingsgesprek geeft verheldering over waar de leerling staat binnen de oplossingsgerichte flowchart. Is het een vrijblijvende relatie waarbij de leerling (nog) geen hulpvraag heeft? Of heeft de leerling al een werkbare vraag en is het een zoekende relatie? De kans op een consulterende relatie of een co-expertrelatie is klein voor het kennismakingsgesprek.

Vraag is hoe het mandaat zich verhoudt tot de vrijblijvende relatie. Als coach heb je namelijk wel je doel. Het is niet een vrijblijvend of vrijwillig gesprek.

Vragen aan de leerling

Inleidende vragen:

1. We hebben een gesprek om elkaar beter te leren kennen. Ik zal je coach zijn dit schooljaar. We bespreken wat voor jou belangrijk is om dit schooljaar een succesvol schooljaar te laten zijn. Oké?
2. Ik wil graag dat het goed met je gaat hier op school en wil je daarbij helpen. Ik vind het altijd handig als de leerlingen na een gesprek twee korte formulieren invullen om te kijken of we op het juiste spoor zitten. Je kunt me daarbij helpen door die formulieren in te vullen, vind jij dat oké?
3. Wat is voor jou **nuttig om te bespreken** tijdens dit kennismakingsgesprek? Zodat je als je straks naar huis gaat denkt "dat was een nuttig gesprek".

4. Context verhelderen

Vertel eens over jezelf, iets in zijn algemeenheid, dingen waarvan je denkt dat ze voor mij als coach handig zijn om te weten. Bijvoorbeeld wat je graag doet als je vrij bent, hoe je woont, je leeftijd enz.

5. Gewenste toestand

- Wat wil je bereiken? Je kunt daarbij denken aan wat voor jou een ideale toekomst is, in het algemeen, werk, opleiding, alles is goed.
- Welke doelen stel jij jezelf om die ideale toekomst te bereiken?
- Welk voordeel zal het voor jou hebben als je doel bereikt is?
- Zal het ook voordelen hebben voor anderen in jouw omgeving? Welke?
- Welke positieve dingen gaan er gebeuren als jij je doel bereikt hebt?
- Zal het invloed op jou hebben?

- Zal het invloed op anderen hebben?
- Kun je nog meer dingen bedenken?

Geef een samenvatting.

6. Relatie naar AKA

- Welke rol speelt AKA in het bereiken van je ideale toekomst?
  - Wat wil je dat het resultaat van de AKA wordt?
  - Wat is het voordeel voor jou als je dit resultaat bereikt hebt?
  - Wat heb je nodig om dit resultaat te bereiken?
  - Welke reden heb jij om te geloven dat jij je doel kunt bereiken, wat geeft jou het vertrouwen in jezelf?
  - Welke mensen kunnen je helpen om je doel te bereiken (familie, vrienden, school)?
  - Als je denkt aan hobby's, school of werk, welke positieve ervaringen kun je dan noemen? Let op doorvragen.
  - Wat zouden docenten/medeleerlingen/ouders voor positieve dingen over je vertellen?
  - Welke van deze ervaringen wil je bewaren/gebruiken om je doel te bereiken?
  - Hoe kun je deze ervaringen gebruiken om jou doel te bereiken?
  - Wat zou een eerste stap kunnen zijn om je doel te bereiken?
- Samenvatten en de krachtbronnen benoemen.

7. De start

Over vier weken hebben we weer een coachgesprek.

- Waaraan zal je dan kunnen zien of merken dat je de eerste stappen hebt gezet om je doel te bereiken?
- Wat zou het voordeel zijn als je dat voor elkaar krijgt?
- Welke mensen in je omgeving merken dat je de eerste stappen hebt gezet?
- Waaraan merken anderen dat je dat is geluk?

Samenvatting geven.

8. Ankeren

- Welk ding idool, foto, woord, uitdrukking of muziek kan voor jouw doel symbool staan en jou helpen je doel goed te onthouden?
- Vastleggen op het kaartje, door een bv een woord, zin, tekening.

9. Afronding

- Was het nuttig/zinnig om zo met elkaar te praten?

Vragen voor coachgesprek n.a.v. de studiebeoordeling**Algemeen:**

Vier weken na de start van de opleiding heeft de coach een tweede coachgesprek met de leerling. Het doel van dit gesprek is bespreken hoe de leerling de eerste weken ervaren heeft, hoe hij aan zijn doelen heeft kunnen werken, wat de successen waren en waar doelen voor de leerling tot het einde van de volgende periode liggen. Als de leerlingen stage lopen, dan is dat ook een onderwerp in het gesprek.

Leerlingen hebben vooraf een POP ingeleverd over de voorliggende weken. De coach heeft deze gelezen.

Vragen:

1. Wat moeten we vandaag bespreken zodat het voor jou nuttig is?
2. Vertel me eens, wat is er goed gegaan deze weken?
3. Tijdens het kennismakingsgesprek heb je aangegeven wat voor jouw doelen waren voor de toekomst. Ook heb toen je aangegeven welke stappen je de volgende periode al zou kunnen zetten om dat doel te bereiken.

Wat is je gelukt? Gebruik een tekening uit het Zahlenskalen-Mahlbuch om aan te geven waar je staat. Zo veel mogelijk voorbeelden laten benoemen en daarop steeds doorvragen over de situatie, krachtbronnen herhalen, complimenteren. Hebben anderen in je omgeving gemerkt wat gelukt is? En wat zien of merken zij dan?

Hoe heb je gebruik kunnen maken van jouw anker (persoonlijke symbool benoemen)?

4. Je hebt aangegeven waar je op kaart (of lijn uit POP) staat, waar zou je bij het volgende coachgesprek willen staan? Wanneer dat een stapje hoger is, wat is er dan anders? Wat heb je dan gedaan? Wie kan je daar bij helpen? Heb je ervaring in een soortgelijke situatie of te zetten stap? Uitzonderingen zoeken. Herhalen in woorden van de leerling.
5. Wil je nog iets toevoegen/vragen?
6. Was het voor jou een nuttig gesprek?

Vragen voor het interview met de leerlingen

Zoals je weet volg ik dit jaar een opleiding waarin ik leer hoe ik leerlingen op een betere manier kan begeleiden. Voor de opleiding onderzoek ik of leerlingen meer zicht hebben op hun krachtbronnen en deze meer gaan gebruiken.

Krachtbronnen zijn alle dingen die jou helpen om iets goed te doen. Dat kunnen bijvoorbeeld persoonlijke eigenschappen, gewoontes en gedachtes zijn die jij zelf hebt. Anderen mensen kunnen je helpen, maar ook heel praktische dingen als een goede wekker, fiets enz.

Ik heb hiervoor in de klas, maar ook in de gesprekken met jou, een aantal dingen gedaan. We hebben dit gesprek zodat ik van jou zelf kan horen hoe deze manier van begeleiden voor jou is.

Algemeen

1. Welke krachtbronnen ken jij van jezelf?
2. Hoe heb je deze krachtbronnen leren kennen? Hoe lang gebruik je ze al?
3. Wat is jou opgevallen in de gesprekken die we samen hadden? Je kunt denken aan het eerste kennismakingsgesprek en de gesprekken na de eerste paar weken, na de studiebeoordeling, op je stageplaats maar ook aan de gesprekken tussendoor.
4. Op welke manier heb jij door de gesprekken beter geleerd wat jouw krachtbronnen zijn, je sterke kanten of wat al goed gaat?
5. In de les hebben we opdrachten gedaan om krachtbronnen van jezelf maar ook van elkaar te benoemen. Je hebt ook een schema in je map waarin je opschrijft welke krachtbronnen jou helpen. In de les heb je verteld wat goed gaat op je stage, in de werkplaats of in de BUCO les.
Op welke manier heeft dit jou geholpen bij het leren kennen van je krachtbronnen ?
6. In welke situaties heb jij je krachtbronnen gebruikt of gebruik je ze nog steeds en hoe gebruik je ze?
7. Wat doet het met jou om je krachtbronnen te gebruiken?
8. Hoe ga je in de toekomst jouw krachtbronnen gebruiken?
9. Ben je de krachtbronnen meer gaan gebruiken doordat je ze vanuit onze begeleiding 'meer' hebt leren kennen?

Opmerking : we zullen steeds doorvragen om een zo uitgebreid mogelijk overzicht te krijgen.

Handleiding voor observatie collega's

- Inleiding.

- De centrale onderzoeksvraag:

Hoe maken wij als coaches de AKA-leerlingen attent op de aanwezigheid van en het gebruik van hun krachtbronnen door hen oplossingsgericht te begeleiden.

We zijn gekomen tot de volgende deelvragen:

1. Welke krachtbronnen noemen AKA-leerlingen tijdens de oplossingsgerichte begeleiding?
2. Welke oplossingsgerichte gespreksvaardigheden zetten wij in?
3. Welke oplossingsgerichte werkvormen zetten wij in tijdens de coachlessen?
4. Wanneer en in welke situaties maken leerlingen gebruik van hun krachtbronnen?
5. Wat merken leerlingen op als ze hun krachtbronnen gebruiken?

- Werkwijze onderzoek toelichten, opnames gebruiken ter observatie van ons zelf om antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag.

- In verband met triangulatie willen we ook collega's naar de opnames laten kijken.

- We hebben enkele opnames geselecteerd zodat jullie kunnen kijken of wij oplossingsgerichte interventies toepassen in gesprekken met leerlingen.

- Werkwijze:

1. Lees de vragen.
2. Bekijk zelfstandig de geselecteerde fragmenten.
3. Geef antwoord op de vragen.

Geselecteerde fragmenten:

Naam	datum	minuten
A	07-09-2011	16.30 tot 28.00
M	01-02-2012	00.00 tot 03.20
SE	07-03-2012	11.20 tot 16.27
SJ	13-02-2012	10.30 tot 14.16

1. Op welke manieren geeft de coach complimenten?
2. Hoe komen de sterke punten of dat wat goed gaat met de leerling aan de orde in het gesprek?
3. Welke vragen stelt de coach waardoor de leerling zijn doelen stelt?
4. Welke vragen stelt de coach waardoor de leerling weet wat hem helpt om iets goed te doen of een doel te bereiken? Op welke manier zoekt de coach naar hoe iets lukt?

Uitwerking coachgesprekken

De instrumenten die in coachgesprekken zijn ingezet hebben code gekregen die past bij de zevenstappendans:

c	complimenten geven	to	toekomstoriëntatie
cv	context verhelderen	ka	krachtbronnen aanboren
cl	contact leggen	ds	doelen stellen
d	differentiëren		

Krachtbron door leerling genoemd	IM	Datum	Wanneer en in welke situatie ingezet met het resultaat
Ik ben een vriendelijk persoon.		7-9-11	In vrije tijd omgaan met veel vriendinnen, vind ze belangrijk om samen leuke dingen te doen
Ik wil taal en rekenen verbeteren.		7-9-11	Een genoemd voornemen om haar doelen te kunnen behalen
Mijn ouders zouden het leuk vinden.		7-9-11	Als ondersteuners om doel te behalen
Ik houd van studeren en leren.		7-9-11	Geeft voorbeeld van vorige opleiding, sneller dan andere studenten en dat ze altijd haar best doet en in hobby's
Ik doe goed mijn best.		7-9-11	
Ik wil een goede toekomst met werk en genoeg geld om anderen te kunnen gaan helpen.		7-9-11	
Ik werk extra aan rekenen omdat ik er een beetje moeite mee had.		8-11-11	Thuis en nu gaat het al wat beter
Ik ben tevreden over BUCO, over de nieuwe dingen die ik er geleerd heb.		8-11-11	Tijdens het coachgesprek gezegd en tijdens BUCO lessen
Ik werk snel, netjes en zelfstandig" zegt ook de docent.		8-11-11	Bij de techniek lessen, vroeger op school niet goed in nu wel, wat meer gewend
Ik ben tevreden over extra inzet voor taal en rekenen.		8-11-11	Werkt elke week thuis aan taal en rekenen
Ik vind het een fijne groep.		8-11-11	Fijn om met klasgenoten om te gaan
Ik wil zelf later studeren en ik wil daarvoor nu goed studeren.		8-11-11	Denkt over toekomst, wil voor zich zelf kunnen zorgen, stel dat ze later zou scheiden
Initiatief nemen en zelfstandigheid.		13-12-11	Vindt dat ze te veel tijd kwijt is aan reizen en bang om twee keer per dag in donker naar bushalte te lopen, heeft zelf contact opgenomen met de gemeente in haar woonplaats om een stage aan te vragen ¹⁴⁰
Ik moet het echt halen dit jaar.		1-2-12	Ik doe er alles voor
Hard werken, mijn best doen goed leren, vanaf mijn dertiende jaar.		1-2-12	In Somalië was dat ook al zo
De wil om de uren en opdrachten bij het Kruidvat te halen.		1-2-12	Daarvoor toch langer gewerkt en ondanks bang zijn toch in donker alleen gelopen, is gelukt omdat ik mijn uren wilde halen en het werkboek af te maken.
Het moest wel, in het donker naar huis.		1-2-12	En is nu trots dat het haar lukte

Instrument dat ik inzet om krachtbron boven water te krijgen IM	Datum	Wat was het effect
Compliment geven over goede uitspraak. c	7-9-11	Trotse houding en acceptatie, ze zegt "oké, hoort ze niet vaak van anderen"
Vragen naar haar ideale toekomst. to	7-9-11	Beschrijft wat ze wil, doorleren, rijk worden om mensen te helpen in Somalië, trouwen en kinderen. Dat ze een goede baan nodig heeft om dit te bereiken
Vragen naar invloed van anderen. cv	7-9-11	Ouders zouden haar ideale toekomst leuk vinden
Vragen naar wat haar het vertrouwen geeft dat de doelen werken taal en rekenen haar gaan lukken. Doorgevraagd naar verschillende situaties. ka	7-9-11	Noemt krachtbronnen, houden van studeren en doorzetten
Vragen naar hoe ze het zelf zal merken als het goed met haar gaat. ka	7-9-11	Dan zal ze blij zijn, een persoon moet goed werken, als je dat niet doet is het niet goed.
Waardering geven voor haar manier van denken over studeren. c	7-9-11	Erkenning bij leerling voor haar inzet
Vragen naar symbool voor doel. ka en to	7-9-11	Komt met tekst die haar altijd aansprak ik Somalië die boven scholen hangt, "leren is de sleutel voor de toekomst"
Babbelen cl	8-11-11	
Bij uitreiking studiebeoordeling gezegd dat ze een hard werkende student is bv extra thuis werken en aardig en hulpvaardig "natuurlijk heb jij een goede beoordeling" c	8-11-11	Blij met de opmerkingen en bedankt ervoor.
Ik vind jou een prettige hardwerkende fijne student c		
Vragen naar "Waar ben je zelf tevreden over?" cv	8-11-11	Tevreden over BUCO, wist niets over politiek, dat heb ik nu geleerd,
En waar ben je nog meer te tevreden over? ka of cv	8-11-11	
Als jij je goed voorbereid, wat doe je dan? cv	8-11-11	Bij voorbeeld bij techniek werk ik snel, sneller dan anderen, de docent zegt dat ik zelfstandig ben.
Bij techniek hoe pak je dat dan aan?		In het begin was dat nog niet zo. Ze was er op een vorige school niet goed in
Wat doe je dan anders? ds	8-11-11	Daar was het misschien moeilijker, ik ben het nu misschien meer gewend
Zijn dingen die jij nu wil bespreken ds	8-11-11	Geeft onderwerpen aan, over stage wil ze heb hebben
Waar hoop je op dat er beter gaat over twee maanden? ds	8-11-11	Taal en rekenen blijven verbeteren op de manier waarop ze nu bezig is
Wat helpt jou om het zo goed te doen? ka	8-11-11	Ik houd van studeren om later te werken, zich voorbereiden op een zelfstandige toekomst
Heel verstandig IM, dat vind ik ook zo mooi aan jou, je pakt van alles aan, zoals zelf bij de gemeente om een stage gaan vragen, c	8-11-11	IM geeft later compliment terug, ik vind jou een heel fijne coach.
Briefje aan leerling c	8-11-11	Om de bedanken aan medewerking en compliment dat ze zo goed op weg is.
Studiebeoordeling toegelicht en context verhelderende vragen erover gesteld als hoe werk je daar nu aan	1-2-12	
Heel hard gewerkt, en het viel me op dat je taal beter gaat c	1-2-12	In een dag haar stage-werkboek af gemaakt
Met rekenen gaat het heel goed, c	1-2-12	
Hoe ga je dat de volgende keer doen ds	1-2-12	Over haar nieuwe opdrachten in het stage-werkboek, antwoord nu elke week een deel te willen gaan doen
Hoe wil je het aan gaan pakken (het onderzoeken welke mbo richting ze het beste kan kiezen als voorbereiding voor apothekersassistente to ds	1-2-12	
Je mag trots zijn op jezelf c	1-2-12	
Wat maakt het dat het jou zo goed lukt? ka	1-2-12	Het beeld van die goede toekomst/baan voor later helpt haar
Heb je dat altijd al gehad, de zin om te studeren? ka	1-2-12	Ja in Somalië ook al, vanaf mijn 13 ^e op een bijzonder klas
Waar komt dat vandaan? ka	1-2-12	Van mijn moeder, zij is docent zij zegt je moet altijd leren
Hoe komt het dat je langer gewerkt hebt en hoe heb je dat dan gedaan in het donder? ka	1-2-12	Ik was bang om in het donker te gaan, maar ik moest wel om dingen af te maken.
Hoe komt het dat je tot 6 uur gewerkt hebt en hoe was het toen voor je in het donker? ka	1-2-12	Moest werkboek afmaken, gedaan, was wel bang in het donker en toch gedaan.
Wat zijn de dingen die je dichter bij je doel brengen ds	1-2-12	Stage, meer voor taal en rekenen werken, voor de vervolgopleiding

Vond je het nuttig dit gesprek ds (beter een open vraag stellen)	1-2-12	Ja, blij met de goede beoordeling
Denk je nog wel eens aan je kaartje ka	1-2-12	ja

Krachtbron door leerling genoemd	M	datum	Wanneer en in welke situatie ingezet met het resultaat
Vindt het belangrijk om een diploma te halen en een goede baan		7-9-11	Om te starten met de AKA, om een goede baan te kunnen krijgen en nu ze een kind heeft vindt ze dat belangrijker. Het vertrouwen dat het gaat lukken
Wil zich ontwikkelen, leren, zin in hebben		7-9-11	Keuze om naar school te gaan en voor administratie te kiezen,
Steun van mijn omgeving (vriend en moeder)		7-9-11	Vriend stimuleert haar, ouders in praktische zin in opvang voor dochter
Het idee dat ik mezelf geef, die betere baan		7-9-11	
Symbool mooier huis		7-9-11	Heeft ze voor ogen, hoopt ze te bereiken met een betere baan.
Onder de mensen zijn		6-10-11	Fijn om met anderen te zijn, thuis zitten beu
Het leuk vinden op school		6-10-11	werkplaats administratie en detail, klasgenoten helpen, vindt het allemaal te makkelijk
Leuk om klasgenoten te helpen		6-10-11	In de les
Droom over toekomst zit in mijn hoofd		6-10-11	Heb het kaartje niet nodig, zit zo wel in mijn hoofd
Trots op 1 ^e studiebeoordeling		8-11-11	
De wil om door te leren en iets meer uit het leven te halen		8-11-11	Om alles voor school goed te doen, soms is het wat moeilijker (combinatie met kind en huishouden) maar kan het door deze gedachte goed volhouden, moeite met lezen en meteen een leesboek gekocht
Ik vind het belangrijk, ik wil het ook om naar school te gaan		1-2-12	Soms geen zin, en ik kom dan toch, dat is hoe ik nu denk
Gemotiveerd zijn		1-2-12	Ik ben bezig in administratie, wat ik wil
Mezelf als persoon		1-2-12	Wanneer iets niet lekker loopt privé dat ik dan anderen niet mee sleur
Gedachte aan mooi huis, kind, vriend		1-2-12	Daar denk ik altijd aan
Ik kan meer voor mezelf opkomen		1-2-12	Situatie met schoonmoeder over koken voor vriend, gaf duidelijk haar mening

Instrument dat ik inzet om krachtbron boven water te krijgen	M	Data	Wat was het effect
Doel gesprek kennismaking aangeven, zijn er dingen die je zelf wil bespreken? ds		7-9-11	Is goed, stelt vragen
Kun je iets meer over jezelf vertellen, waarvan je denkt dat het zinvol is om te vertellen? Cv (doorvragen)		7-9-11	Vertelt veel over zichzelf
Wat maakt het dat je nu wel denkt dat het goed is om naar school te gaan? to		7-9-11	Vertelt over toekomst plannen
Leuk om allemaal te horen. c		7-9-11	
Wat is jou ideale toekomst, wat houdt dat in? to (doorvragen)		7-9-11	Legt uit wat ze bedoeld met een betere baan
Stel dat je die toekomst bereikt hebt, wat merk je dan aan jezelf? to		7-9-11	Dat ik gegroeid zal zijn en dat anderen dan ook tegen me zullen zeggen
Wat zal je vriend aan je merken als je dat bereikt hebt ? to		7-9-11	Die zal mij vrolijker zijn, soms mist hij dat nu.
Je noemt administratie, wat is je motivatie daarvoor?		7-9-11	Geeft het gevoel dat ik daar iets van kan leren
De eerste stap heb je gezet door je hier aan te melden. c		7-9-11	
Wat heb je nodig binnen de AKA om je doel te bereiken? Wat wil je dat		7-9-11	Om er weer in te komen

het oplevert? ds		
Wat heb je nodig om het te bereiken? ds	7-9-11	Wennen om kind minder te zien, ik zal mijn best moeten doen om alles goed te regelen
Waar haal je het vertrouwen vandaan dat het je gaat lukken? ka	7-9-11	Van anderen om me heen
Heb je in het verleden dingen gedaan waarin je gemerkt hebt dat je zo dingen gelukt zijn? ka	7-9-11	Steun en complimenten van vriend bij wat ze gedaan heeft.
Wat hoop je over 4 weken bereikt te hebben? ds	7-9-11	Kan noemen dat ze goed aanwezig is, meedoen in de lessen, huiswerk en dat op basis van haar motivatie
Vragen naar symbool wat je kan helpen om het voor elkaar te krijgen? ka	7-9-11	Noemt plaatje van een mooi ingericht en groter huis
Zijn er dingen die je zelf wil bespreken? ds	6-10-11	
Je bent nu een tijdje bezig, wat zijn de dingen die je goed vindt gaan? cv	6-10-11	Geeft aan het naar haar zin te hebben en ook dat ze het allemaal te makkelijk vindt
Doorvragen over wat er allemaal te makkelijk is? cv	6-10-11	Ik ga bij BUCO er dieper op in, makkelijke toetsen
Met beeldkaart een schaalvraag, waar sta je nu? wat maakt het dat je een 8 geeft? Wat wil je de volgende keer? to	6-10-11	(niet doorgevraagd op krachtbron bij 9.00 min)
Wat wil je met je stage doen? to	6-10-11	Gesprek over de verschillende plekken
Gebruik je of denk je aan het symbool/kaartje van huis? ka	6-10-11	Zegt ja altijd, heb ik kaartje niet voor nodig, zit altijd in mijn hoofd
Compliment over goede studiebeoordeling en vraag "Waarom is het je zo goed gelukt? ka	8-11-11	Omdat ze graag wil, de motivatie. Soms ook zwaar met kind
Zijn er voor jezelf nog dingen die je nu wil bespreken? ds	8-11-11	Dat het niveau laag is
Zie je zelf dingen die je meer zou willen of kunnen doen? cv	8-11-11	Bespreken waar ze zich zinnig mee bezig kan blijven, extra rekenen, taal, extra adm.
bedank brief geven over enthousiasme en leergierigheid en dat ik haar echt op een administratieve werkplek zie terecht komen c	8-11-11	Dank je wel, ga het aan iedereen laten zien
Refereer aan eerdere gesprekken over druk die ze voelt, iets gaat er beter dat ze beter op haar strepen staat c	1-2-12	Ja, geef beter grenzen aan, legt uit
Ondanks dat je het druk hebt lukt je wel, wat is waardoor het je lukt? ka c	1-2-12	Belangrijk om toch te gaan
En wat is het nog meer in jou waardoor het lukt? ka	1-2-12	Begin van wat ik wil
Doorvragen over haar twijfel over welke opleiding. cv	1-2-12	Spreken over verschillende adm. opleidingen
Hoe pas je je krachtbronnen toe? ka	1-2-12	Denken aan mooi huis met kind en man

Krachtbron door leerling genoemd	A	datum	Wanneer en in welke situatie ingezet met het resultaat
Houdt van uitdaging		7-9-11	Op haar werk bij Viking, zoveel mogelijk verkopen aan klanten, meedenken met de klant
Ik houd ervan om mensen te helpen		7-9-11	Als toekomstbeeld als helpende en in de eerdere zorg-opleiding
Plezier in en volhouden van werk		7-9-11	Al drie jaar werkervaring in de telemarketing
Denken aan toekomstbeeld en doel als verzorgende,		7-9-11	Reden om weer naar school te gaan, heeft spijt geen diploma te behaald in het verleden. Heeft dit toekomstbeeld al voor zichzelf sinds de basisschool
Vertrouwen in kunnen leren		7-9-11	Om school te kunnen halen, bij start
Stabiel leven		7-9-11	Daardoor kan ik dingen weer doen en volhouden
Mijn eigen wil en eigenwijsheid		7-9-11	Dat geeft de motivatie om aanwezig te gaan zijn op school en voor doel te gaan. Kan het op eigen kracht, omgeving niet zo van invloed Als je het wil dan lukt het
Door werkervaring sterker geworden,		7-9-11	Het doorzetten om naar school te willen gaan, de basis heb ik dat geeft meer zekerheid
Leren van fouten uit het verleden		7-9-11	Noemt de afwezigheid bij vorige opleidingen waardoor het mis ging, een docent kan daar op wijzen maar ik moet het zelf veranderen

Symbool verpleegkundige pak	7-9-11	Als ik dat dan zie denk ik aan wat ik later wil
Heb het naar mijn zin op school, ook de klas	6-10-11	Helpt om naar school te gaan, het vol te kunnen houden, mening geven aan elkaar
Omgang met klasgenoten	6-10-11	Sommige erg goed, sommige bewust wat afstand
Initiatief nemen	6-10-11	Zelf een stage regelen in de zorg
Opname mislukt	8-11-11	
Stage gaat goed	1-2-12	
Het gaat snel	1-2-12	Nu ineens al op de helft, ik dank dat ik het wel ga halen
Doorzetter, weer opnieuw begonnen	1-2-12	Nu dit lukt zal de volgende stap ook lukken
Ik zit wel lekker in mijn vel	1-2-12	Het loopt lekker op school en het gaat snel
Heb het naar mijn zin op vele terreinen privé en school	1-2-12	Hard gewerkt om te bereiken wat ik zou willen, trouwen/samenwonen, eigen huis, school stage
Dat ik dingen snel op pik	1-2-12	Op stage de bestellingen in orde maken

Instrument dat ik inzet om krachtbron boven water te krijgen A	Data	Wat was het effect
Heb jij zelf iets waarover je het wil hebben zodat je straks kunt denken, dat was een zinvol gesprek? ds	7-9-11	Ja, ik wil het over de stage hebben, mijn rooster, wat van mij verwacht wordt.
Ik zou het fijn vinden als je eerst iets mee kunt vertellen over jezelf, dingen waarvan jij denkt dat het fijn is dat ik dat als coach over je weet? cv	7-9-11	Vertelt over zichzelf, wonen, vriend, werk, hobby's
Doorvragen over antwoorden cv	7-9-11	
Wat ik knap vind is wat je vertelde over je werk, kun je daar iets meer over vertellen c + cv	7-9-11	
Al veel geleerd en ervaring opgedaan, zelfs een voorbeeld voor anderen, helpen opleiden. c	7-9-11	
Wat is voor jou een ideale toekomst gezien opleiding en werk to	7-9-11	Schets plannen
Stel dat je jouw doelen bereikt hebt, wat levert het jou dan op, welke voordelen heb je daar aan? to	7-9-11	Dat ik trots kan zijn op mezelf, dan eindelijk een opleiding afgemaakt
De mensen in je omgeving, wat merken die ervan als je dat zou hebben bereikt? cv	7-9-11	Dat ik op school zit of werk, ik ben een persoon die voor zich zelf leeft, mensen dichtbij zullen trots zijn.
Ik vind dat je heel goed over jezelf kunt praten... c	7-9-11	
Wat wil je zelf bereiken met deze opleiding en wat heb je er voor nodig om dat te bereiken to	7-9-11	Een werkplek in de zorg en ik zal op school aanwezig moeten zijn, als ik dat doe komt het allemaal goed
Vraag wat geeft je het vertrouwen dat het gaat lukken en doorvragen naar voorbeelden uit verleden ka	7-9-11	Geeft aan door werkervaring veel sterker te zijn geworden en daar veel te hebben geleerd in doorzettingsvermogen en vertrouwen in zichzelf, dan dus krachtbronnen benoemen
Zijn er mensen in jou omgeving die je er nog bij kunnen helpen? Cv ka	7-9-11	Nee, ik doe het voor me zelf, kan er niet tegen als anderen tegen mijn zeggen wat ik moet doen
Heb je de laatste tijd ervaringen waaruit blijkt dat je kunt varen op je eigenwijsheid? Cv ka	7-9-11	In het werk, de verantwoordelijkheid
Hoe kun je die positieve ervaringen vasthouden en gebruiken voor school? ka	7-9-11	Als ik een doel heb weet ik wat ik wil en daarvoor moet gaan, de verantwoordelijkheid nemen
Samenvatten waarin alle sterke kanten terug komen ka + c	7-9-11	
Vraag "Wat zal de eerste stap kunnen zijn om hier goed aanwezig te zijn?" to	7-9-11	Zal niet moeilijk zijn
In het volgende gesprek ,hoe ga je dan merken dat het allemaal gelukt	7-9-11	Dat weet ik dan van mezelf

is? to		
Vragen naar het symbool om het doel te kunnen bereiken ka	7-9-11	Kan direct een symbool noemen
Was het nuttig, zinvol dit gesprek te hebben? ds	7-9-11	Zeker .....
Babbelen cl	6-10-11	Op gemak stellen
Waar wil jij het over hebben en ik vertel mijn doel. ds	6-10-11	
Wat vind jij zelf dat er nu goed? cv	6-10-11	Ik heb het erg naar mijn zin, de klas
Wat maakt het dat je het naar je zin hebt cv	6-10-11	De klas genoten en dat ik het naar mijn zin heb
Het is je gelukt c	6-10-11	
Dat is een mooi uitgangspunt c	6-10-11	
Je bent die iemand die enthousiast is c	6-10-11	
Je bent goed op weg c	6-10-11	
Map en verslagen bekijken cv	6-10-11	
Na uitspraak over twijfel vraag of ze het er nu verder over wil hebben ds	6-10-11	
Ik zie jou ook voor beide richtingen geschikt, dat het beide bij je past, je kunt je goed presenteren c	6-10-11	
Das Mahlbuch-tekening laten invullen d	6-10-11	
Vraag "Wat vind je zelf dat er goed gaat" cv	6-10-11	Komt met voorbeelden van wat er goed gaat
Compliment geven bij coachgesprek c	6-10-11	Positieve houding in de klas benoemd en ook dat ze werkt aan haar leerpunt, soms minder nadrukkelijk de mening geven.
	8-11-11	Opname mislukt
Welke dingen gaan er goed? cv	1-2-12	stage
Wat nog meer? ka	1-2-12	rekenen
Ik wil nog vertellen dat je erg goed bent omgegaan met het probleem dat je even had met M c	1-2-12	Het wat goed dat we ruzie hadden, daardoor zijn we dichterbij elkaar gekomen, de irritaties zijn weg
Wat helpt je om het vol te houden? ka	1-2-12	Als ik het gehaald heb dan weet ik dat ik meer aan kan, doordat ik het naar mijn zin heb

Krachtbron door leerling genoemd	W	datum	Wanneer en in welke situatie ingezet met het resultaat
Het goed willen doen		6-10-11	Ondanks half ziek zijn toch naar het gesprek gekomen
Ik wil echt iets in de zorg		6-10-11	Bij stage keuze
Ervaring in de thuiszorg		6-10-11	Gewerkt bij de Zorgverlener,
Band met meneer die ze verzorgde		6-10-11	Ging vaker, was een belangrijk persoon voor hem, wilde haar niet kwijt
Ik kan hulp zoeken als het nodig is		6-10-11	Enkele jaren geleden voor thuis in opvoeding, voor zichzelf bij een psycholoog en op het gebied van wonen, is nu allemaal afgrond
Relatie met mijn vriend		6-10-11	Positief voor haar
Open zijn en voor mezelf opkomen		6-10-11	In opvoedsituaties, relatie, werk
Ik wil een doel in mijn leven, een diploma halen		6-10-11	Om met de AKA te starten, schulden voorbij, wil van sociale dienst af
Kind en huis, mijn zoon is nummer 1			Belangrijk om voor te zorgen, altijd voor ogen
Gedachte aan de droom van verpleegkundige		6-10-11	Heeft ooit met tante meegelopen, op mijn gemak in een ziekenhuis, de mensen, heeft dat altijd voor ogen
Afspraken nakomen en ritme fijn vinden		6-10-11	Kom altijd op tijd, eerder te vroeg, heeft goed ritme, zoontje moet ook naar school
Vertrouwen in zichzelf		6-10-11	Vroeger had ik dat nog niet, merkt nu bv op school van haar zoontje dat ze meer durft te zeggen, opkomen voor hem
Steun van vriend		6-10-11	Bv bij de aanmelding, stimulans om er werk van te maken

Blij z'n, plezier om met school en toekomst bezig te zijn	6-10-11	Dagelijkse gang van zaken nu ze naar school gaat, opstaan, huishouden, ,school, zoontje, koken alles gaat met meer plezier Nu ook bezig met rijbewijs
Vriend als symbool	6-10-11	Stimuleert haar altijd bv met de fiets naar school
Mening geven	6-10-11	Over uitspraken van klasgenoten, bv schelden zegt ze direct iets van
Kan goed schoonmaken en ook extra	6-10-11	In verleden bij werk gemerkt
Doelen stellen	6-10-11	Elk jaar nieuwe plannen maken
Ik durf vragen te stellen	8-11-11	Voorbeeld bij techniek werkplaats, stel ik altijd veel vragen als ik iets niet snap, deed ik vroeger niet. Vraagt in elke les veel hulp aan docenten en klasgenoten.
Hulp vragen aan D	8-11-11	Stelt vragen aan haar, steun, ook buiten school als ze iets gemist heeft van school of steun in familiale sfeer
Klas is fijn	8-11-11	Kan met iedereen goed omgaan, hoort het ook van docenten
Veel contact maken en sociaal	8-11-11	Met alle klasgenoten en met ES, omdat het niet goed met haar gaat, herkent zichzelf van vroeger in haar
Trots op dat het goed gaat op school	8-11-11	Studiebeoordeling aan moeder laten zien, echt trots op zichzelf
Zin in stage lopen	8-11-11	" Kan niet wachten om met de stage te beginnen" elke dag als ik er langs fiets denk ze "ik het er heel veel zin in"
Doorzetten als het moeilijk is of stress ervaart	8-11-11	Bij rekenen last van, werk daarom voor rekenen ook extra thuis, rustig blijven adem halen en opnieuw proberen, ook met hulp van vriend
Opletten in de klas	8-11-11	Altijd, belangrijk om alles goed te volgen
Ik kan goed op tijd komen	8-11-11	Als ik kom ben ik altijd op tijd
Ik ben vrolijk		Als ik naar school ga s 'morgens. Vriend zegt als jij naar school moet ben je vrolijk, sta te zingen onder de douche
Fijn om van huis weg te zijn	8-11-11	Te lang thuis gezeten, fijn om me goed te verzorgen voor school
Voelt zich erg thuis op haar stage	1-2-12	Fijn om te gaan
Leuk om op school en stage dingen te leren	1-2-12	Bij allerlei onderdelen en op stage voor meer verzorgende taken
Zit goed in mijn vel	1-2-12	Zin om op te staan en stage te lopen
Zin in om drie dagen stage te gaan lopen	1-2-12	

Instrument dat ik inzet om krachtbron boven water te krijgen	W	Datum	Wat was het effect
Babbelen over ziek zijn cl		6-10-11	
Mijn doel om haar beter te leren kennen en zijn er dingen waar jij zelf zegt daar wil ik het over hebben? ds		6-10-11	Waar ze stage wil en kan lopen
Vertel nog eens wat over jezelf? cv		6-10-11	Verteld over leefsituatie, relatie, verleden, hulp trajecten
Je bent erg gegroeid. c		6-10-11	Ja klopt, oude mentor zegt het ook nu hij me hier weer ziet
Wat trekt je aan verpleegkundige, wat zie je je zelf doen? cv		6-10-11	
Stel dat je een baan in de zorg zou hebben, hoe zou dat voor je zijn? to		6-10-11	Dat zou alles voor me zijn
Vraag "Waar haalde jij de kracht vandaan?"		6-10-11	
Vraag " wat geeft jou het vertrouwen dat het gaat lukken?" en wat nog meer? ka		6-10-11	Komt op vertrouwen in zichzelf
Hoe merkt jou vriend aan jou dat het goed gaat? cv		6-10-11	
Symbool als herinnering aan doel en positieve gevoel daarbij? ka		6-10-11	Komt met vriend, die haar heeft veranderd
Wat gaat er allemaal goed op school? cv		6-10-11	Noemt veel verschillende dingen
Complimenten op alle dingen die ze noemt c		6-10-11	

Beeld kaart in laten vullen, to	6-10-11	Zegt het gaat goed op school
Waar wil je bij het volgende gesprek staan to	6-10-11	
Vond je het een nuttig, gesprek cv	6-10-11	Fijn om alles te vertellen
Vraag bij aanvang van gesprek" is er iets waar over jij het zelf wil hebben?" ds	8-11-11	Komt met opmerking dat ze alles vraagt dat ze nodig vindt op school
Bij studiebeoordeling toelichten complimenteren met wat er goed gaat c	8-11-11	Komt zelf met extra voorbeelden over wat goed gaat, ook compliment van haar moeder
Is er iets wat voor jou extra aandacht nodig heeft? ds	8-11-11	Noemt rekenen en legt dat uit
Wat doe je dan? cv	8-11-11	Afspraken maken na schooltijd
Wat zou je daaraan willen veranderen? ds	8-11-11	De juf geeft extra werkboekjes en dat is fijn en dan werk ik er thuis met mijn vriend aan
Wat zou je kunnen helpen om er meer te kunnen zijn? ds	8-11-11	
Over twee maanden hebben we weer een gesprek, waar hoop je dan op? ds	8-11-11	Dat alles goed gaat
En wat doe je al wat in die richting werkt? ka	8-11-11	Op tijd komen en vrolijk zijn, zin hebben in school
Brief als dank en compliment c	8-11-11	Zo blij met de positieve woorden van mijn juffrouw, kon het niet geloven
Je hebt in ieder geval een hele mooie beoordeling c	1-2-12	Ja, en komt met vragen
Heb je zelf nog iets wat je wil bespreken ds	1-2-12	Nee, heeft ze al gezegd/gevraagd
Kun je vertellen waardoor het lukt dat het goed, wat is het nou waardoor het voor elkaar krijgt? ka	1-2-12	Zit goed in mijn vel

Krachtbron door leerling genoemd	D	Datum	Wanneer en in welke situatie ingezet met het resultaat
Ik ben een open boek		14-09-11	Ik vertel wat me dwars zit want anders wordt ik een lopende bom heb ik de afgelopen jaren geleerd. Waar ik denk dat het nodig is ga ik aangeven bij de coach
Zal hulp vragen als het nodig is om dingen goed te regelen. Gebruikt dan motivatie om regelzaken nu voor elkaar te krijgen		14-09-11	Wordt nu zenuwachtig van wat allemaal op haar af komt.
Een eigen kroeg openen, eigen baas zijn		14-09-11	Ik ben dominant en kan beter niet voor een baas werken
Ik wil mij zelf en mijn kinderen iets bewijzen, ik wil iets zijn, uitblinken, mezelf overtreffen		14-09-11	Heb lang genoeg niets gedaan en van de soos... Ben ex-verslaafd en zelf afgekickt
Ik weet dat het me gaat lukken, niemand die mij tegenspreekt		14-09-11	
Ik laat me altijd inspireren door muziek en teksten		14-09-11	In blijdschap, woede, depressies
Met mensen communiceren		14-09-11	Makkelijk in contact maken
Foto van zichzelf uit slechte tijd		14-09-11	Zo andere kinderen verloren, dat wil ik echt nooit meer.
Wat ik wil bereiken lukt me altijd		14-09-11	Geeft het vertrouwen dat het nu ook gaat lukken, in verleden rondom drugs, kinderen en zoveel andere dingen
Symbool live-love-life		14-09-11	Zin die ze altijd in gedachten heeft
Naast M gaan zitten		6-10-11	Om rustig te blijven bij irritaties
Ik ga met plezier naar school		6-10-11	
Ben trots op mezelf dat ik altijd op tijd kom en er altijd ben		6-10-11	Liever naar school dan vakantie, dan dadelijk weer uit het ritme
Goed meedoen		6-10-11	Bij techniek, niets voor mij, toch meedoen voor goede beoordeling
Dagdroomt over het plan om café te openen		8-11-11	Was in een café en keek rond, hier kan ik straks ook staan, mensen die dan plezier hebben, een tweede huiskamer. In bus door stad ziet dan cafés wat haar steeds herinnerd aan droom, ook zo met muziek
Direct naar anderen, eerlijk		8-11-11	Voorbeeld ES, als je op school bent laat de rest dan op een andere plek. En bv hoe ze met een overlijden omgaat. Op dat moment de emotie uiten en daarna er niet in blijven hangen.

Rustig aan doen bij rekenen en met muziek op werken	8-11-11	Op mijn eigen manier en met muziek op beter geconcentreerd werken
Ik wil mijn diploma halen	8-11-11	Daar doe ik het allemaal voor
Toch dingen doen op school ook al heb ik er geen zin in om een goede beoordeling te krijgen	8-11-11	Bij techniek, creatief, djembé, en rekenen.
Ik denk dat ik mijn stage wel vol ga houden	8-11-11	De diversiteit aan klanten bij de stage
Ik moet mijn diploma halen	1-2-12	Daar doe ik het allemaal voor
Ik kies nu in het belang voor mijzelf en mijn dochters	1-2-12	Onrust in familie, wil meer voor haarzelf en haar dochters kiezer. Als ik hen niet had zat ik echt niet op school hoor. De enige reden dat ik op sta en naar school ga en niet gek ga doen.

Instrument dat ik inzet om krachtbron boven water te krijgen D	Datum	Wat was het effect
Fijn dat je me het vertrouwen geeft zodat ik dit gesprek mag opnemen cl en c	14-09-11	Vertelt over zichzelf
Compliment over start op school, het goede gevoel over de beslissing naar school te gaan vasthouden c	14-09-11	Ja dat hoop ik ook
Wat is voor jou belangrijk is de begeleiding, waar wil je dat ik rekening mee houd? cv	14-09-11	Vertrouwen en ik ben zelf een open boek
Heb je nu dingen die je nog moet doen? cv	14-09-11	Nee nu niet, maar ik kan er zenuwachtig van worden
Wat wil je aan mij vertellen waarvan je denkt dat het belangrijk voor mij is om te weten? cl	14-09-11	Moeite met dingen regelen
Wat wil je bereiken? to en doorvragen	14-09-11	Komt met droom over eigen café
Waardoor wil je dat? to	14-09-11	Antwoord over haar drijfveren, dat ze zichzelf wil bewijzen
Stel dat je dat café bereikt hebt, hoe zou het voor je zijn? to	14-09-11	Hier sta ik, mezelf overtreffen
Hoe zou het voor anderen in de omgeving zijn als je dat bereikt hebt? Wat merken of zien ze dan aan jou? to	14-09-11	Ze merken wel of het goed of niet goed gaat, Blij, gek doen
Zijn er mensen in je omgeving die je kunnen helpen? cv ka	14-09-11	Ex, vriendin en vader
Wat kan de AKA bijdragen om dat doel te bereiken? ds	14-09-11	Basis dingen leren ('Misschien ben ik een dagdromer', gebruikt krachtbronnen al)
Je hebt al heel veel dingen veranderd in je leven, ten goede. c	14-09-11	
Wat geeft je het vertrouwen dat het je gaat lukken? ka	14-09-11	Verleden drugs gestopt, dat lukte, wat ik wil kan ik op mijn manier bereiken
Wat zeggen mensen uit je omgeving voor goede dingen over jou waardoor ze denken dat het je gaat lukken? ka	14-09-11	
Stel vier weken verder, wat gaat er dan goed? To	14-09-11	Kinderen goed in opvang, ov en zin in school
Symbool voor je doelen? ka	14-09-11	Live-love-life
Wat gaat er goed nu op school? cv	6-10-11	
Waardoor heb je van irritaties minder last gehad? d en ka	6-10-11	Naast M gaan zitten
Tekening brug waar sta je nu? cv	6-10-11	Komt met alles wat goed gaat
Hoe merken anderen in de omgeving dat het goed gaat? cv	6-10-11	Hou ik meer voor mezelf, vertel er niet veel over
Compliment dat collega's aangeven dat het goed met je gaat. c	6-10-11	Fijn om te horen
Hoe staat het met de doelen van vorige keer? cv	6-10-11	Goed, alles goed geregeld
Gesprek over voortgang vakken en stage	6-10-11	Kapper, horeca
Stel verhelderende vragen en stel dat.. cv. c ds to		
Bedankbriefje en daarin ook complimenten c cl	8-11-11	Lacht erbij

Je hebt een hele mooie studie beoordeling. c	8-11-11	
Wat maakt het dat het zo goed gaat	8-11-11	Plan komt steeds dichterbij, de dagdromen
Nogmaals compliment over hoe ze haar dagdromen gebruikt en over hoe goed het op school gaat. c	8-11-11	Ja, toch heb ik mijn irritatie punt rondom medeleerling
Herkaderen van haar vertelde irritatie en complimenteer haar dat ze uit zorg over de ander er wat van vertelt. Ka c	8-11-11	Ja, maar ik kan kwetsend overkomen
Heb je dat hier dan al meegemaakt? cv	8-11-11	Vertelt over haar karakter, direct en niet blijven hangen in emoties,
Hoe ervaar jij rekenen? cv	8-11-11	Moeite met het verhaaltje erbij, kan ik paranoia van worden
Hoe ga je daar dan mee om? cv	8-11-11	Soms moeite met concentratie, stel dan weer opnieuw vragen aan docent, bij andere lessen geen last van
Gaat het ooit wel goed, en weet je waardoor je dan beter in de concentratie zit? d	8-11-11	Als ik mijn muziek op mag zetten
Wat let je om altijd muziek op te zetten? d	8-11-11	Soms geen zin in muziek, rekenen zal altijd mijn zwakke punt blijven. Soms geen zin in iets en ook moeilijker
Bij djembé heb je het wel gedaan, wat doe je op momenten om het wel te doen? Ka	8-11-11	Gewoon doen, bv bij techniek en creatief
Praten over de positieve studiebeoordeling en daarbij complimenten c	1-2-12	Ga ik mijn diploma zo halen?
Zijn er dingen waarvan jij zelf vindt dat we het over moeten hebben? Cv doorvragen cv	1-2-12	Stage, is er wel genoeg werk dat ik aan mijn uren kan komen?
Goed dat je het aangeeft dan kunnen we het bespreken? c	1-2-12	Vertelt ook over andere privé, familie dingen dat ze daar mee gezeten heeft
Ik wil je nog zeggen dat ik het goed vind dat je het toen goed herpakt hebt op school. c	1-2-12	Vertelt nog meer, last van, vangt dingen op in familie, wil niet dat haar leven aan de knoppen gaat. Ik moet weer vechten voor mezelf, is zwaar
Je weet dat je soms voor jezelf moet kiezen, dat is wel goed. c	1-2-12	
Knap dat je het vol houdt. c ka	1-2-12	Ja voor mijn dochters is de enige reden dat ik het volhoud
Waar hoop je op voor de komende tijd? to	1-2-12	Dat ik mijn diploma haal, de rest is bijzaak

Krachtbron door leerling genoemd	IJ	datum	Wanneer en in welke situatie ingezet met het resultaat
De gedachte aan ik wil een diploma want dan kan ik in Griekenland een eigen zaak beginnen		01122011	Eerste gesprek, om kennis te maken
kom minder vaak te laat		01122011	Op school en tijdens stage
Ik kom op mijn stage op tijd		01122011	
Ik kan goed mijn best doen		01122011	Op stage bij Teleperformance
Ik kan goed mijn best doen op school		01122011	Tijdens de lessen waar ik ben
Als ik bezig ben met iets ben ik meestal stil		01122011	In de lessen
Ik heb hier nog maar 1 klein ruzietje gehad met een docent, op de oude school was dat anders		01122011	Op school, veel minder dan voorheen heeft Ilias ruzie op school
Ik ben meer aanwezig, dat vind ik belangrijk		01122011	Op school
Werken, ik ga nergens werken, ik werk voor mezelf.		01122011	Wordt ingezet op school en stage om opleiding te volbrengen
Als mijn stage goed gaat, gaat het goed met mij		01122011	Ik voel me daar goed bij
1 ^e coachgesprek na periode 2		13022012	
Ik probeer het elke dag, maar het is even moeilijk voor me		13022012	Naar school komen
Dat doen, er meer zijn		13022012	
Ik blijf, ik ben ook heel de week op school		13022012	Betere aanwezigheid

Mijn vader zat uren aan mijn hoofd te zeuren, die maakt me chagrijnig. De gedachte hieraan doet me beter mijn best doen	13022012	Op school, en het naar school gaan
Als mijn vader me nooit meer wakker maakt	13022012	
Ik moet rustiger wakker worden	13022012	
Elke ochtend staat mijn stiefmoeder op	13022012	Maakt op prettige manier wakker, waardoor ik naar school ga
Hulp van wie dan ook	14022012	
Voor stage doe ik alles om op tijd te zijn	14022012	
Als ik stage loop is het anders	14022012	
Kaart oude school, docenten geven aan wat goed ging. Punten geven	14022012	
Ik wil bewijs bij me hebben hoe ik in de les was	14022012	Papier kan helpen om te laten zien wat lukt, sneller zicht op resultaat
Gesprek n.a.v. verbetertraject	13032012	
Vader heeft me gebracht	13022012	Daarom vandaag op tijd

Instrument dat ik inzet om krachtbron boven water te krijgen	IJ	Datum	Wat was het effect
Contact maken al bij het uit de klas halen c		01122011	Ontspannen sfeer, camera mag draaien
Gesprek vragen naar wat al goed gaat, waar hij tevreden over is cv		01122011	Vertelt dat ie minder vaak te laat is
En wat nog meer, en wat nog meer cv		01122011	Vertelt over stage, wat ie daar mag doen
Babbelen, muziek, hobby's, opname maken c		01122011	Vertelt, voelt zich op gemak
Hoe merk jij dat het goed gaat cv		01122011	Vragen wat anderen doen/vinden over hoe het op stage gaat
Complimenten direct indirect c		01122011	M.b.t. op tijd komen, dat het goed gaat op stage
Wat doe jij als jij je best doet cv		01122011	Gaat vertellen, hoe gewenste situatie eruit ziet/zou kunnen zien
Waarover nog meer tevreden cv		01122011	Noemt het beter met de docenten omgaan, kan zo zien wat al goed gaat
Hoe lukt je dat cv		01122011	Noemt hoe hij doet, lijkt tevreden
Vat samen, herhaal cv		01122011	Noemt daarna zelf wat goed gaat, nodigt uit tot praten
Compliment m.b.t .navolgen regels c		01122011	Kan tevreden zijn
Complimenten m.b.t zorgen voor zichzelf c		01122011	Kan tevreden, trots zijn op wat wel al lukt
Waar kom je voor, diploma toch ds		01122011	Naar toekomst vragen, noemt dan wat zijn doel na onze school is
Complimenten voor stap naar Kamer van Koophandel c		01122011	
Vragen of anderen het merken dat het goed gaat d		01122011	Gewenste situatie voor ogen krijgen
Vragen naar hoe het lukt minder ruzie te maken cv ka		01122011	
Das Mahlbuch-tekening in laten vullen, schaalvraag d		01122012	Maakt helder waar hij nu staat. Hij kan aangeven waar hij komt te staan als het goed gaat op stage
Wat moet je doen om verder te komen ka cv		01122011	Noemt dan wat hij moet doen hiervoor, bijv. er zijn
Wat moet je doen voor school om stap verder te komen cv		01122011	Noemt wat daar in zit in die volgende stap, bijv. rekenen af, portfolio af
Wat kan je helpen om verdere stappen te zetten ka		01122011	Noemt een touw
Wat helpt jou wil ik bespreken ka		13022012	Doel van gesprek wordt helder
Wat wil je zeker bespreken met mij, wat nog meer ds		13022012	Waardoor hij idee krijgt dat gesprek nuttig was, en zelf invloed heeft
Hoe lukte het om hier 2en te scoren cv		13022012	Gevoel geven er lukt al wat, zicht geven op wat helpt en dat ie dat in andere situaties in zou kunnen zetten
Wat helpt jou ka		13022012	
Hoe kun je een stap zetten ka		13022012	
Hoe gaat je dat lukken ka		13022012	Eigen doel en weg er naar toe laten schetsen, heft in eigen hand geven, geeft gevoel het gaat je lukken
Herhalen wat de ander verteld cv		13022012	Of de ander goed begrepen is, kan bevestigen of aanvullen

Wat zie ik je doen als je goed werkt cv	13022012	Beeld schetsen van gewenste situatie
Negeer wat niet werkte, aandacht voor dat wat goed was	13022012	
Ik moet gewoon naar school komen ds	13022012	
Ik wil dat, een diploma, ik herhaal ds	13022012	
Ik moet een diploma ds	13022012	
Doel gesprek ds	14022012	
Wat heb je nodig, vraag ik cv	14022012	Geeft gevoel je gaat het halen, laat formuleren wat daarvoor nodig is
Rust inbouwen, laten denken	14022012	
Complimenten c	14022012	Over de jas, trekt je jas uit als ik dat vraag
Vragen naar verhelderen werkwijze die ochtend cv	14022012	Krachtbronnen helder krijgen
Compliment, het lukte op tijd te komen c	14022012	
Babbelen cl	14022012	
Vraag naar doel voor het gesprek v.w.b. doel IJ ds	13032012	Zelf medeverantwoordelijk
Hoe lukt het je soms een dag zonder gebruik op school door te brengen d	13032012	
Compliment m.b.t. eerlijk zijn c	13032012	Maakt trots, tevreden
Geen aandacht voor wat niet goed gaat	13032012	
Hoe is je dat gelukt vandaag cv d	13032012	Geeft zicht op krachtbronnen
Zoeken naar de uitzondering d	13032012	10 dagen presentie daarvan 3 op tijd hoe lukte het die drie dagen
Vragen naar wat anders zal zijn to	13032012	Geeft zich op gewenste toekomst

Krachtbron door leerling genoemd	H	datum	Wanneer en in welke situatie ingezet met het resultaat
Ik weet wat ik wil, ik wil een administratieve opleiding volgen		09092011	Op school en stage gaat het steeds beter
Ik was vorig jaar weinig op school ik wil nu mijn ouders laten zien dat het anders kan		09092011	Door op school te zijn
Ik wil het goed doen		09092011	In de lessen en werkplaatsen steeds goede beoordelingen halen
Ik wil mijn diploma halen		09092011	
Ik wil hogerop		09092011	Het gaat door deze gedachte goed op stage
Ik wil geen meeloper meer zijn		09092011	
Ik wil graag trots zijn		09092011	Op school
Ik wil goed werk doen		09092011	
Ik wil geld verdienen (voor mooi huis, mooie spullen, auto)		09092011	Bij het naar school en stage gaan
Ik wil graag meer van computers weten		09092011	
Ik wil computers repareren		09092011	
School is leuk		13012012	
De klas is goed		13012012	
Ik moet gewoon elke dag naar school niet spijbelen		13012012	Elke dag dat ik er ben
Ik moet aan later denken		13012012	Thuis, op school en stage, ik denk er aan helpt me beter mijn best te doen
Ik wil mijn familie laten zien dat ik toch iets kan/doe		13012012	
Einde periode 2		10022012	
Alles doen wat ik moet doen		10022012	
Alles op de goede manier doen		10022012	

Het toch doen	10022012	Op school
Eventueel een nieuwe stage zoeken vooraf	10022012	Zoeken op internet, contacten aanspreken ik doe dat
Vragen aan EW	10022012	Ik ben terug gegaan naar het stage-bedrijf, heb gevraagd om herkansing
Ik help mezelf	10022012	
Ik zeg, ik moet wel gaan	10022012	Paar keer gedaan
Ik denk ik krijg problemen als ik niet ga, dan ga ik	10022012	Gaat
De gedachte aan als ik ga, als ik het doe dan voorkom ik problemen	10022012	
Zoeken naar wat leerling moest doen	27012012	

Instrument dat ik inzet om krachtbron boven water te krijgen	H	Datum	Wat was het effect
Complimenten m.b.t. er zijn c		09012012	Geeft trots gevoel
Complimenten m.b.t. volwassen stap om op stage de misstap te bespreken, doorvragen naar wat H helpt om dit te doen c		09012012	Kan tevredenheid, trots geven
Vragen naar gewenste toekomst to		09092011	Vormt beeld van dat wat hij wil bereiken, lage en korte termijn
Doel laten verwoorden op korte en lange termijn, gevraagd naar wat hem dan helpt ds		09092011	Krachtbronnen worden genoemd
Complimenten m.b.t. vinden van stage bij pakjesbezorger c		00112011	Maakt tevreden
Wat goed dat je zelf je wakker zet en wakker kan worden c		13012012	
Vragen naar waar het goed ging in de vorige periode cv		13012011	
Wat helpt het doel vast te houden, transfer proberen te vinden d		13012012	Krachtbronnen worden verhelderd
Complimenten over het BPV-gesprek c		10022012	Maakt trots
Ik vertrouw erop dat je het kunt c		10022012	
Het lukt je c		10022012	
Complimenten over het correct zijn c		10022012	Geeft goed gevoel, lacht erbij
Verzorgd zijn c		10022012	
Wat helpt jou ka		10022012	Maakt krachtbronnen zichtbaar
Gedachte verwoorden van H		10022012	
Vragen naar wat hem helpt ka		10022012	Vertelt meer
En wat nog meer cv ka		10022012	Gaat vertellen
J, je broer je nichtje bemoeien zich met jou helpen die? ka		10022012	Kan trots zijn op doorzettingsvermogen, krachtbron
Complimenten met het er zijn ondanks verkoudheid c		10022012	
Vertrouwen uitspreken c		10022012	
Denken aan ik doe het gewoon, helpt ka		10022012	Krachtbronnen helder krijgen
Babbelen cl		27022012	Afstemmen, sfeer maken waarin mogelijk eerlijk zijn mogelijk wordt
Contact maken door aan te geven dat ik hem in lastige situatie bracht cl		27022012	
Vertrouwen geven ka c		27022012	
Vragen naar waarom je denkt dat het gaat lukken ka		27022012	Geeft gevoel je kunt het wel
Verhelderen, doorvragen		27022012	Geeft nog meer info m.b.t. krachtbronnen, zicht op gewenste situatie
Complimenten, m.b.t. voor zichzelf kunnen zorgen c		27022012	
Vragen naar gewenste toekomst to		27022012	
En wat nog meer cv		27022012	Krachtbronnen aanboren

Krachtbron door leerling genoemd	SJ	Datum	Wanneer en in welke situatie ingezet met het resultaat
Ik wil veel weten		09092011	Eerste kennismakingsgesprek
Ik wil jonge mensen graag iets leren		09092011	Toekomst oriëntatie wordt geschetst, doel wordt bepaald
Ik wil mijn moeder blij zien, ik kan haar meenemen naar de stad bijv.		09092011	Steeds, bij stap naar werk, bij stap om aan te melden voor opleiding
Ik kan dan goed voor mezelf zorgen		09092011	
Ik wil goed verdienen dan hoef ik geen schulden te maken		09092011	
Ik wil graag een auto kopen		09092011	
Ik wil voor mijn eigen gezinnetje zorgen		09092011	Doet het om die reden ook erg goed bij werkgever
Ik wil niveau 1 en 2 halen		09092011	Start daarom met de opleiding
Ik wil verder		09092011	
Ik wil het graag snappen op school		09092011	
Ik ben iemand die hulp durft te vragen		09092011	
Ik ben iemand die nu vrolijker is		09092011	Thuis maar ook op school
Ik werk voorzichtig, voorkom ongelukken/schade		09092011	Op werk
Ik ga goed mijn best doen op school		09092011	
Ik ga echt voor mijn diploma		09092011	
De leraren helpen me meer		11102011	Gesprek in intro
Ik durf hulp te vragen		11102011	Op school
Het lukt me allemaal goed		11102011	Wordt trots door hoe het gaat op school en werk
Ik wil echt hard mijn best doen		11102011	Werkt hierdoor erg hard
Na 10 minuutjes praten ga ik weer aan het werk, zeker als de leraar dat zegt		11102011	Op school
Kauwgumpje helpt me om rustig te werken		11102011	
Ik ben nu echt vrolijk, kom vrolijk mijn bed uit		11102011	
Einde periode 2		07022012	
Mijn moeder is blij		07022012	Schetst situatie en gewenste situatie
Op het werk zijn ze tevreden over mij		07022012	
Positief blijven		07022012	Keihard werken op school door op tijd te komen, er te zijn
doorzetten		07022012	Niet zitten niksen, ik heb wel eens geen zin maar dan ga ik toch door
Doorgaan om groter te worden		07022012	
Denken aan een diploma		07022012	Helpt op school en bij werk
Het moet toch gebeuren		07022012	
Denken aan mijn toekomst		07022012	Thuis op school en op werk, helpt denken hieraan als het tegen zit, of als ik moe ben
Doorzetten met alles voor de laatste helft		07022012	
Heel klein stukje		14112011	

Instrument dat ik inzet om krachtbron boven water te krijgen	SJ	Datum	Wat was het effect
Naar doel gevraagd, supervisor bij Schenker worden ds		09092011	Vertelt
Naar voordelen gevraagd van hogere positie ds		09092011	Krijgt beeld van gewenste toekomst
Compliment m.b.t. zijn doel c		09092011	Kan trots zijn

Gevraagd naar voordelen voor anderen d cv	09092011	
Compliment en als hij aangeeft anderen te willen helpen c	09092011	Geeft goed gevoel
Vragen naar wat hem het vertrouwen geeft dat het gaat lukken ka	09092011	
Compliment je bent een prettige werknemer c	09092011	Mag tevreden zijn
Kaartje laten tekenen/beschrijven d	09092011	
Ik wil het zonder hun proberen ka	09092011	
Vragen naar hoe de combinatie voelt werk-opleiding cv		SJ is heel trots op dat het hem lukt, hij komt altijd naar school en werkt meer dan 20 uur naast schooltijd
Ster op gang m.b.t. 100% aanwezigheid c	08102011	Trotse SJ die ook in de volgende periode aangeeft nog steeds bijna 100% aanwezig te zijn geweest
Vragen naar wat is er allemaal goed gegaan tot dan cv	11102011	
Hoe lukt het je om rustig te blijven ka	11102011	
Vraag naar wie al merken dat het goed met SJ gaat d	11102011	Kan dan noemen dat ouders trots en blij zijn, ook zijn vader loopt trots op het bedrijf rond
Complimenteren met eerste beoordelingen en vragen naar hoe dat zo gelukt is c	11102011	
Das Mahlbuch gebruikt, weg met auto's d to	11102011	Om helder te krijgen wat eerste volgende stap kan zijn
Complimenten gedrag c	07022012	Geeft trots gevoel
Bekrachten wat hij zelf zegt ka	07022012	

Krachtbron door leerling genoemd	SE	Datum	Wanneer en in welke situatie ingezet met het resultaat
Ik ga nu goed mijn best doen		09092011	Op school
Ik wil graag verder leren, ik denk aan HBO		09092011	In het algemeen op school, en keuze voor AKA
Ik werk bij Jamin, want ik wil later een eigen fotobedrijf openen		09092011	Het gaat goed bij Jamin, ze hebben haar daar graag, is vriendelijk naar klanten, is te vertrouwen mag kassa draaien
Ik wil iets bereiken zonder mijn ouders		09092011	Op school doe ik meer mijn best
Bij Jamin mag ik alles, ik kan daar heel veel leren		09092011	
Ik maak stripfiguren		09092011	
Ik ben creatief			
Ik wil een zakenvrouw op een kantoor worden, in een eigen zaak (foto of kleding)		09092011	
Ik wil tot niveau 4 zeker, maar denk aan HBO		09092011	
Ik wil laten zien aan mijn tantes dat ik wat kan		09092011	Op school maar ook in haar werk bij Jamin
Ik moet eerst AKA om mijn niveau omhoog te brengen		09092011	
Ik wil afspraken nakomen		09092011	Dat kan ik ook zeggen mijn ouders, de eigenares van Jamin
Ik kan afspraken nakomen			
Ik wil goed opletten		09092011	
Ik moet me goed gedragen vind		09092011	Wil ik op school en doe ik al bij Jamin
Ik heb zelfvertrouwen		09092011	Hierdoor kom ik naar coach/leraren toe als het nodig is
Als ik het wil dan lukt het mij		09092011	Op school
Ik ben heel handig in tekenen, ik kan mooie dingen maken		09092011	Ik heb een mooie collage gemaakt die nog steeds op school hangt
Ik ben behulpzaam		09092011	Ik trek mij het leed van anderen aan, noemt bijv. zwervers op straat, noemt ook het steunen van vriendinnen.
Ik ben te vertrouwen		09092011	

Ik word niet meer zo gemakkelijk afgeleid	09092011	Op school
Ik ben spontaan	09092011	Zet ik in bij stage, Jamin en school
Ik ben lief	09092011	
Coachgesprek eind 2 ^e periode	13022012	
Goed mijn best doen	13022012	
Op tijd op school zijn, er zijn	13022012	
Ik wil aan mama laten zien dat ik het kan	13022012	
Aan anderen laten zien dat ik het kan	13022012	Door het goed te doen op school en goed te doen op stage
Als mijn moeder belt denk ik er aan	13022012	
Ik denk ook ik kan het zelf	13022012	
Anderen zeggen ook dat ik rustig ben	13022012	Is in vergelijking tot vorige school rustiger bij AKA
Ik denk aan mijn toekomst	13022012	Toen iemand iets stoms tegen me zei, ik liep door. Voorheen zou ik terug schelden, ED hielp me ook, maar ik zou doorlopen, ik wil dit jaar mijn best doen. Om toekomstdroom te kunnen bereiken
Als ik wild wordt dan gaat het niet	13022012	
Aan moeder denken, maar ook mijn moeder die mij helpt herinneren	13022012	
Ik kan het gewoon negeren	13022012	Op het station zeggen mensen rare dingen tegen me
Ik moet heel vroeg op, dat is vermoeiend	13022012	Elke dag, komt van Waalwijk naar Tilburg
Ik blijf rustig in moeilijke situatie	13022012	Met klant over 20 cent, ik kon me inhouden, voorheen zou dat niet gelukt zijn. Bij stageplaats
Geeft goed gevoel, als ik rustig kan blijven	13022012	Bij stage-bedrijf

Instrument dat ik inzet om krachtbron boven water te krijgen	SE	Datum	Wat was het effect
Complimenten en goede wensen overbrengen via een kaartje c		09092011	Licht tevreden
Complimenteren m.b.t. haar werk c		09092011	
Laat haar noemen wat iemand moet kunnen die al werkt cv		09092011	Noemt vertrouwen krijgen, kan afspraken nakomen
Vraag naar haar doel d		09092011	
Complimenteer met het feit dat ze haar sterke kanten kan benoemen en dat wat ze nodig heeft om doel te bereiken c		09092011	
Laat haar die zaken noemen die haar gaan helpen ka		09092011	Noemt dan betrouwbaar zijn, behulpzaam zijn
Laat haar een kaartje maken wat haar helpt herinneren aan doel		09092011	
Vragen wat ze moet doen om van 25 naar 35 punten kan komen to		13022012	Krijgt zicht op hoever ze al is en wat nog moet gebeuren
Waar merk je aan dat je het al zelf kan cv d		13022012	
Wat helpt je om de andere SE te laten zien ka		13022012	
Wanneer dacht je aan je toekomst d		13022012	
Zoek naar situaties in stage waarin ze rustig bleef/aan toekomst denkt cv d ka		13022012	Om te onderzoeken wat haar toen hielp
Zoek naar situaties bij Jamin cv d		13022012	

Krachtbron door leerling genoemd	SH	Datum	Wanneer en in welke situatie ingezet met het resultaat
Ik wil graag mijn diploma halen		17102011	Om de stap weer naar school te gaan te kunnen zetten
Ik wil het op school graag begrijpen		17102011	Ik stel vragen als ik iets niet begrijp
Het gaat mij lukken		17102011	
Ik kan een stageplaats vinden		17102011	
Ik wil het graag goed doen		17102011	
ik moet het zelf doen, ik wil niet afhankelijk zijn		17102011	
Ik kom hier voor mezelf		17102011	
Als ik er ben, voel ik me goed, ik heb dan iets gedaan		02122011	
De gedachte Ik moet het ook kunnen, het op tijd komen helpt		02122011	
Ik zou blij zijn als het me lukt		02122011	
Coachgesprek eind 2e periode		13022012	
Mijn moeder helpt me bij het op tijd komen, het wakker worden		13022012	
Het lijstje met uitdraai uit AKA-bank helpt me om me te verbeteren		13022012	In de werkplaatsen op school
Als ik er ben zorg ik ervoor dat ik normaal doe		13022012	
Ik heb me een stuk verbeterd		13022012	Ben ik blij om
Ik zie het zelf dat ik mijn best moet doen		13022012	
De gedachte als ik hier ben moet ik het beter doen anders zit ik hier voor niets		13022012	Op school
Ik ben anders gaan kijken		13022012	Kijkt tegen het naar school gaan anders aan, het moet, is minder vervelend, levert iets op
Als ik er ben doe ik mijn best		13022012	
De gedachte ik moet iets veranderen in mijn gedrag helpt		13022012	Op school

Instrument dat ik inzet om krachtbron boven water te krijgen	SH	Datum	Wat was het effect
Complimenten, ik hoor hier een jongen die het op school graag wil begrijpen c		17102011	Kan trots gevoel geven
Jij weet wat je wil (diploma om verder te leren of te gaan werken om rijbewijs te halen ds		17102011	
Complimenten, je bent een jongen die het graag goed wil doen c		17102011	
Gevraagd naar wat goed ging cv		02122011	Kan vertellen wat al lukt
Wat levert het op als je er bent ds		02122011	Krijgt zo helderder waarvoor hij het doet
Wat maakt dat je vanmorgen op tijd was d		02122011	Kan idee krijgen waardoor het mogelijk de volgende dag ook weer lukt
Doel gesprek, wat ik wil bespreken, maar ook vragen naar wat SH nuttig vindt ds		13022012	
Complimenten geven, ook die door anderen aan SH worden gegeven c		13022012	Geeft hem een goed gevoel over onze school
Hoe lukt het je om deze goede resultaten te behalen cv ka		13022012	Geeft vertrouwen, geeft zicht op krachtbronnen
Hoe is het je gelukt om meer dan vorige periode voldoende te halen ka		13022012	
Wat deed dat lijstje met jou cv		13022012	
Zoek naar de verandering d		13022012	
Hoe houd je dat vol, vragen naar de toekomst ka		13022012	Ik heb alleen maar nodig om op tijd wakker te worden

Welke stap kun je nog zetten to	13022012	
Wat is haalbaar voor deze week(, kleine stapjes zetten) to	13022012	
Wat helpt nog meer ka	13022012	Zoeken naar andere aspecten die helpen
Hoe is het je gelukt om in de werkplaatsen te verbeteren ka	13022012	
Herhalen kernachtig van wat SH zegt	13022012	Geeft SH de ruimte zelf conclusie te trekken
En wat nog meer ka	13022012	Er worden meer helpende zaken genoemd

Genoemde Krachtbronnen van IM	In welke situaties?	Hoe helpt het?	Invloed gesprekken	invloed coachlessen	Gebruik in toekomst	Sinds wanneer en waardoor	Hoe vaak
- De gedachte aan moeder, ze is een voorbeeld. - Ik wil leren om een goede toekomst te hebben met mooi werk.	- Om te studeren. - Als het saai is om naar school te gaan denk ik 'kom op je moet naar school'. - Als ik geen zin in stage heb.	- Om ook te studeren net als mijn moeder. - Ondanks dat ik geen zin heb of hoofdpijn heb toch te gaan.	- Weet ze niet.	- De complimenten van anderen over mijzelf. - Mezelf beter leren kennen	-Dat als ik dan terugkijk en heb bereikt wat ik wil en dan trots ben.	- Basisschool tijd, ging als jong meisje naar school (in Somalië), zag de verschillen met andere families in opvoeding/taakverdeling en invloed van haar moeder.	

Genoemde Krachtbronnen van M	In welke situaties?	Hoe helpt het?	Invloed gesprekken	invloed coachlessen	Gebruik in toekomst	Sinds wanneer en waardoor	Hoe vaak
- De gedachte aan mijn vriend. - De gedachte aan mijn dochter. - De gedachte aan mijn dromen. - Ouder geworden waardoor er minder grenzen zijn. - Mijn persoonlijkheid, dat ik makkelijk contact maak met mensen. - Ik ben betrouwbaar. - Ik ben een goed persoon.	- Dagelijks, de hele dag door in mijn stage, op school op straat. - Als ik chagrijnig ben. - Als ik soms kwaad op mezelf ben of denk ik ben even geen goed mens .	- Daardoor maak ik bepaalde keuzes op een dag. - Om alles in mijn leven goed te doen. - Het helpt me vrolijk te zijn. - Het doet me heel erg goed.	- Jij bent betrokken vanaf de start. - Heel begeleidend. - Ik weet dat ik altijd bij je terecht kan. - Door de gesprekken ben ik bewuster van mijn krachtbronnen, ga er dan meer over nadenken. - Door het praten erover ga ik erover nadenken. - De frequentie waarbij we over krachtbronnen praten is oké.	- Niet erg geholpen door de opdrachten.	- Ik hoop ze te blijven gebruiken, ik neem het met me mee.	- Sinds ik wat ouder ben, toen ik niet meer bij mijn ouders was. - Door mijn vriend, praten, nadenkendoor feiten. - Bewuster van de krachtbronnen, gebruikt ze meer/minder? Weet ze niet misschien voorheen ook wel maar dan meer onbewust	- Heel veel, dagelijks, de hele dag door.

Genoemde Krachtbronnen van A	In welke situaties?	Hoe helpt het?	Invloed gesprekken	invloed coachlessen	Gebruik in toekomst	Sinds wanneer en waardoor	Hoe vaak
- De gedachte aan het beeld van mezelf in het uniform van een verzorgende. - De gedachte aan dat er nu al zoveel dingen positief zijn in mijn leven die ik als doel had gesteld in het verleden. Ik heb ze nu bereikt en hierdoor blijf ik doorzetten. - Ik ben goed bezig. - Mijn eigenschap eigenwijs zijn. - Motivatie om het nu goed te doen.	- Tijdens mijn stage toen ik er doorheen zat en dacht dit gaat me nooit meer lukken en het niet was zoals ik had verwacht, ging ik op een dag op een bankje zitten (omschrijft precies moment en omgeving) en dacht ik moet nu doorzetten, dacht aan de doelen, kijk wat ik al bereikt heb, dacht aan de advertentie opdracht. - Op momenten dat ik afspraken moet nakomen.	- Bij situatie stage, op bankje, om door te zetten, die dag vergeet ik nooit meer - Het voor mezelf terug halen wat mijn doelen zijn en verstand op nul.	- De eerste dag dat ik een gesprek met u had voelde ik me gelijk op mijn gemak. - In de coachgesprekken herinner jij me aan mijn doelen. - Ik heb het van u geleerd om de krachtbronnen te gebruiken. - Door u ben ik er zelf achter gekomen wie ik ben.	- In de les herinnert u mij ook eraan dat ik hier voor mijn doel zit. - Ik heb mezelf beter leren kennen, waar ik goed in ben, wat ik nog wil leren - Doordat er naar gevraagd wordt ben ik er meer over gaan denken. - Opdracht advertentie van jezelf werkt goed om ook van anderen de mening te horen	- Goed mijn doelen voor ogen blijven houden.	- Bij ons eerste gesprek was het uniform als symbool werkend. - Sinds ik hier op school zit.	

Genoemde Krachtbronnen van W	In welke situaties?	Hoe helpt het?	Invloed gesprekken	invloed coachlessen	Gebruik in toekomst	Sinds wanneer en waardoor	Hoe vaak
- Elke dag op tijd opstaan en met goede zin naar school of stage gaan. - De steun van mijn moeder. - De stimulans van vriend. - Ik wil een voorbeeld zijn voor mijn zoontje. - Ik heb de wil om school goed af te maken. - Knap dat ik hier nog zit - Ik heb nu de durf om vragen te stellen. - Ik hoef niets meer te vragen op mijn stage, ik weet de dingen bv bed opdekken. - Ik ben meer open. - Ik vind het fijn om een ritme hebben, school of stage,	- Om naar school en stage te gaan. - Op stage om vragen te stellen. - Langs gaan bij mijn coach om iets te vertellen. - In de klas ben ik meer open naar iedereen. - 's Avonds op de bank na twee zware dagen stage denk ik 'morgen nog een dag, daar heb ik geen zin in ' maar dan neem ik me voor om toch te gaan.	-Het geeft me kracht om op te staan, of ik nou zin heb of niet. - Ik ben niet chagrijnig. - Dan zeg ik 'Wendy, dat kun je dan wel zeggen, maar je moet toch, het is voor je eigen bestwil', dat zit in mijn hoofd en het is net of een stemmetje die dingen in mijn hoofd zegt. - Ik zit beter in mijn vel.	- Bij u ben ik heel open vanaf het eerste gesprek, het is fijn een vertrouwenspersoon te hebben. - Om mezelf te verbeteren.	- Beter de krachtbronnen leren kennen. - De opdracht advertentie over jezelf. - De opdracht energiegevers. - De opdracht overzicht krachtbronnen.	- Volgens mij blijven die voor altijd in mijn hoofd.		-Dagelijks

thuiskomen, moeder zijn, een soort agenda in mijn hoofd. - De waardering die ik van anderen op de stage krijg. - Dat ik moeilijkere dingen al mag doen op mijn stage							

Genoemde Krachtbronnen van D	In welke situaties?	Hoe helpt het?	Invloed gesprekken	invloed coachlessen	Gebruik in toekomst	Sinds wanneer en waardoor	Hoe vaak
- Mijn muziek geeft me rust en maakt dat ik me kan concentreren op mijn werk. - Voorheen was het fantasie die ik nu werkelijkheid wil maken. - Het fietsen door de stad en naar discotheken kijken, dan denkt ze aan haar droom om een eigen café te beginnen. - Een voorbeeld zijn mijn kinderen. - Nu op de eerste plaats aan mezelf denken . - Mijn lijfspreuk Life, love live. - Mijn wil is wet, wat ik wil gebeurt voor mijzelf. - Mij duw je niet om, ik voel me sterk als een betonnen muur. - De gedachte aan de afgunst van mensen maakt mij alleen maar sterker.	- Bij de aanmelding voor deze school. - Elke dag als ik naar school fiets denk ik eraan waarom ik naar school ga. -In technieklessen die niet leuk zijn. - Als ik een slechte dag heb. - Om mijn rijbewijs te halen en in een auto te kunnen rijden.	- Over de lijn heen gaan bij zal ik het wel of niet doen. - Om te bereiken wat ik wil bereiken, anders kom ik er niet. - Het helpt goed, de betonnen muur is niet af te breken, eerst wat het een tempex muurtje. - Ik krijg meer vastigheid en zekerheid voor mezelf. - Laten zien aan zichzelf en anderen dat ze het wel kan. - Het geeft een trots gevoel. - Om niet meteen op mensen af te stappen of agressief te reageren. - Het maakt mij machtiger, anderen zit nog op de fiets of hebben niets gedaan, ik heb bijna mijn rijbewijs, bijna een diploma en een auto. - Het geeft zelfvertrouwen, daar teer ik op. - Het geeft me een vrolijk gevoel.	- Ligt allemaal aan mijzelf.	- Geen invloed.	- Ik voel me strijd lustiger om het te halen.	- Voorheen was het fantasie die ik nu werkelijkheid wil maken. - Is er al wel langer dan de start van deze school, maar de tempex muur is van beton geworden.	- Elke dag.

Genoemde Krachtbronnen van IJ	In welke situaties?	Hoe helpt het?	Invloed gesprekken	invloed coachlessen	Gebruik in toekomst	Sinds wanneer en waardoor	Hoe vaak
- Ik kan doorzetten. - Ik weet ik moet gewoon mijn diploma halen anders heb ik niks. - Het leven. - Ik denk aan mijn familie die ik niet wil teleurstellen - Mijn vrienden, die maken dat ik naar school kom, ze zien me graag. - Als ik het niet goed doe, doe ik niet alleen mezelf maar ook anderen iets aan, daarom probeer ik het goed/beter te doen. - Mijn vrienden op school willen me ook zien. - De leerplichtambtenaar wil ik niet zien, daarom kom ik meer naar school.	- Er zijn, dus naar school gaan. - Bijvoorbeeld vandaag, harstikke ziek, kotsen, werd 2^e keer wakker en ik stond op, voorheen nooit. - Vooral bij het opstaan. - Vooral in school en leefsituatie, dat ik er ben. - Vooral thuis helpen de krachtbronnen, ze maken dat ik ga.	- Dat ik er ben. - Dat ik mee doe. - Er gewoon zijn. - Ik wil de leerplicht ambtenaar niet zien, ik ga gewoon.	- Niets opgevallen. - Ik heb nu pas meer ingezien dat ik niet alleen mezelf wat aandoe. - De gesprekken moeten wel invloed hebben. - Over wat je zegt daar denk ik daarna over na. - De gesprekken is extra hulp vanuit het niets. - Als we die gesprekken niet hadden was ik misschien nu niet eens op school.	- Ik weet niet of dat meer helpt	- De gedachte aan familie en vrienden zal me blijven helpen, dat is waar ik voor leef. Dat blijft.		- Heel vaak.

Genoemde Krachtbronnen van H	In welke situaties?	Hoe helpt het?	Invloed gesprekken	invloed coachlessen	Gebruik in toekomst	Sinds wanneer en waardoor	Hoe vaak
- Dat ik op tijd mijn wekker zet Als de wekker er niet is wekt mijn oma mij. - Er zijn er vast wel maar die ik ken ik niet. - De gedachte Ik moet gewoon naar school gaan. - De gedachte Ik moet AKA halen. - De gedachte dat het wel goed komt . - De gedachte aan een goede baan. - Ik moet gewoon mijn diploma halen. - Ik ben afgezakt naar niveau 1 dus ik moet mijn best doen anders was het hier voor niks.	- In situaties m.b.t .school - Vooral thuis als hij naar school moet.	- Is wel goed, voor mezelf, want ik moet dat diploma halen.	- Dat u zich zorgen over mij maakt. - Ik weet het echt niet. - Hebben gesprekken je geleerd wat krachtbronnen zijn? Ja. - Nu sta ik op als de wekker afloopt, ik wil niveau 1 echt halen.	- Is er niet zo.	- Ja zal wel moeten. Ik wil mijn eerste en 2^e diploma halen.	- Jawel al van MBC, mijn vorige school. - Ook van de wekker eerst niet nu wel, al 5 jaar. - Mijn goede toekomst al van 2^e 3^e jaar MBC. - Die gedachte, ik moet het halen heb ik van mezelf. - Klein beetje meer door school	

Genoemde Krachtbronnen van SJ	In welke situaties?	Hoe helpt het?	Invloed gesprekken	invloed coachlessen	Gebruik in toekomst	Sinds wanneer en waardoor	Hoe vaak
- Mijn diploma van het ROC halen, het er aan denken helpt. - Mijn best blijven doen. - Aan mijn toekomst denken. - De gedachte aan goede toekomst waarin ik en leuk centje verdien. - De dingen die ik nu al doe helpen mij. - Ik kan nu aangeven als ik iets wil vragen	- In de les als ik dan altijd wil opletten. - Vooral op maandag, is een lange dag dan helpt denken aan de krachtbronnen, ik denk er dan aan. - Toch gaan, mijn eigen inzetten. - Op school denk ik ook aan mijn toekomst. - Op school, dat ik op school dingen leer waar ik later iets aan heb. - Eigenlijk altijd denk ik er aan. - Krachtbronnen ook bij Schenker, gewoon mijn best blijven doen. - Toch op tijd komen en afspraken nakomen ook als ik er geen zin in heb.	- Het helpt bij wat ik doe.	- Ik ga steeds harder mijn best doen. - Af en toe een gesprek helpt. - Ik wordt vooruit 'geschuift'. - Ik merk dat ik daarna beter door blijf gaan. -Ik heb gehoord dat ik zoveel aan kan. - Dat het goed gaat dat ik het vol kan houden. - Geeft een goed gevoel. - Geeft mij het gevoel dat ik het kan. - Gesprekken hebben me geleerd dat ik ze heb.	- Het laddertje, touwladder opdracht. - Ik zie dat ik er bijna ben.	- Ook na het diploma. - Vooral doorgaan.	- Al sinds ik naar school ga gebruik ik die.	- Heel vaak - Elke dag

Genoemde Krachtbronnen van SE	In welke situaties?	Hoe helpt het?	Invloed gesprekken	invloed coachlessen	Gebruik in toekomst	Sinds wanneer en waardoor	Hoe vaak
- Mijn diploma halen, het idee, gedachte. - De gedachte dat dit mijn laatste kans is. - Ik wil dit goed beëindigen. - Mijn moeder die mij helpt. - De gedachte aan mijn toekomst, ik wil een goede toekomst. - Ik ben sterk in het helpen van andere mensen.	- Op school. - In stage. - In de bus, dan kan ik nadenken over wat ik op school ga doen.	- Ik kan het steeds beter alleen. - Ik voel me er goed door.	- Er is wat opgevallen. - School is belangrijk. -Dat ik mijn diploma moet halen. - Dat ik het wil laten zien dat ik het wel kan. - Door gesprekken ontdekt waar ik sterk in ben. - Ik ga door de	- Ik ben dat een beetje vergeten. - Noemt het tekenen waarin ze liet zien hoe ze een beetje is. - Als je het telkens vraagt dan denk ik er aan ik moet het goed blijven doen. - Ook vraag je	- Ja volgend jaar. Hoe? - Meer goed mijn best doen ook daar mijn diploma halen en verder gaan.	- Sinds begin dit schooljaar. - Leren kennen door nadenken over wat ik heb gedaan in verleden. - Ik heb veel verpest en dat wil ik nu goed maken.	- Moeder gebruik ik heel vaak, ik bel haar telkens op. - Ik wil mijn toekomst niet verpesten. - Moeder gebruik ik minder, ik kan het zelf beter.

			gesprekken nadenken over dat ik zelf kan meehelpen, en dan voel ik mij goed. - Gesprekken hebben geholpen aan krachtbronnen te denken. - Door gesprekken herinner ik me wat ik moest doen, onthouden.	het aan anderen, dat helpt mij ook herinneren dat ik het goed wil doen of beter wil doen.			

Genoemde Krachtbronnen van SH	In welke situaties?	Hoe helpt het?	Invloed gesprekken	invloed coachlessen	Gebruik in toekomst	Sinds wanneer en waardoor	Hoe vaak	Extra
- Die ik gebruik om naar school te gaan? - Meestal ga ik voor mezelf. - Ik ga ook voor mijn moeder, die wordt daar blij van. - Ik ga naar school eigenlijk puur om mezelf, dat ik AKA wou, dat ik dit zou halen, dat zou een voordeel zijn. - Soms ga ik door mijn vrienden, vrienden die zeggen doe dit doe dat. - Ik ga omdat ik denk bij mezelf dat het moet blijven proberen. - Ik denk de hele dag ik moet gewoon normaal doen ik wil meer leren.	- In het naar school gaan, er zijn. - Wanneer helpen je krachtbronnen Ik zou het niet weten. - Elke dag, het kost me sowieso moeite om te gaan. - Ik probeer het iedere keer weer.	- Ik weet niet, soms doet het iets met me soms niet, moet je op dat moment vragen - Stappen vooruit, ik kwam een tijdje op tijd. - Ik werkte goed op school. - Het enigste wat ik weet is dat ik beter uit bed kom meer op tijd kom ik probeer het in elk geval. - Wat doet het gebruik? Het maakt me niet agressief	- Alles was normaal, niets viel op in de gesprekken. -Ik heb beter geleerd wat krachtbronnen zijn, ja het zet me op een ander pad ik ben er over gaan denken. - Ik ben gaan denken over dat andere pad, - Het beste advies krijg ik van u. - Ik ben aan het denken gezet. - Deze gesprekken helpen. - Ik ga denken.	- Les is les, dat moet ik doen en dat doe ik gewoon, niet echt geholpen. - Dit is verplicht moet je doen, ik denk er niet aan.		- Vrienden zeggen je kan als je op school zit beter iets doen anders is het er zijn voor niets geweest. - Waardoor? Ik weet niet, alle drie (les, gesprekken en krachtbronnen) zijn dingen die me aan het denken zetten.	- Soms denk ik aan die vrienden soms niet. - Af en toe mijn moeder elke dag, zij vraagt me hoe het is gegaan. - Ik probeer het iedere keer.	Geeft meer dam eens aan dat hij het lastig vindt om er over te praten. Vindt de vragen moeilijk.

Observaties in categorieën.

A Categorieën krachtbronnen uit coachgesprekken en per onderzoeker uitgewerkt.

B Categorieën situaties uit coachgesprekken en het interview, per onderzoeker uitgewerkt.

C Categorieën gespreksvaardigheden uit coachgesprekken en per onderzoeker uitgewerkt.

D Ervaringen van de leerlingen over onze begeleiding uit het interview.

A Categorieën krachtbronnen (uit coachgesprekken)**Monique Vinken**

Persoonlijke eigenschappen	Vriendelijk zijn. Initiatief nemen. Zelfstandig zijn. Ik ben een harde werker. Mijn karakter. Eigenwijs zijn. Ik ben een doorzetter. Ik ben een open persoon. Direct zijn naar anderen. Eerlijk zijn.
Waarden	Ik vond het als jong kind al belangrijk om te leren en me te ontwikkelen. Ik vind het belangrijk om later zelfstandig te kunnen leven als meisje. Ik vind een ritme in mijn dag/leven fijn. Ik vind het belangrijk om een diploma te halen en een goede baan te krijgen. Ik wil me ontwikkelen en leren. Ik wil graag anderen helpen. Mijn motto is live-love-life. Ik kies nu voor het belang voor mezelf en mijn kinderen. Mijn kind en mijn huis staan voor mij op nr. 1.
Andere mensen	Trotse ouders. Ik heb een fijne klas. De positieve relatie met mijn partner stimuleert mij. De steun van mijn vriend. Fijn om onder de mensen te zijn. Ik wil mijn omgeving en mijn kinderen iets bewijzen. Mijn moeder die ondersteunt door op mijn kind te passen. Naast M gaan zitten.
Omgeving	Ik laat me inspireren door muziek en teksten.
Gewenste toekomst	Ik wilde al als klein meisje in de zorg werken. Ik wil een doel in mijn leven. Ik wil een diploma halen. De gedachte aan mijn droom van verpleegkundige.

	Ik maak elk jaar nieuw doelen. Denken aan die betere baan en een mooi huis. Ik wil een eigen kroeg openen en eigen baas zijn. Dagdromen over toekomstplannen. Ik wil mensen in mijn thuisland helpen.
Motivatie	Ik wil taal en rekenen verbeteren. Ik houd van een uitdaging. Ik houd van studeren. Ik wil goed mijn best doen. Ik werk extra aan taal en rekenen omdat ik het moeilijk vind. Ik vind het leuk om nieuwe dingen te leren. Nu willen studeren en verder leren. Ik moet en wil het diploma halen dit jaar. Ik heb zin om te leren. Ik vind het leuk op school, ik ga met plezier naar school. Ik vind het leuk om klasgenoten te helpen. Ik wil mijzelf en mijn kinderen iets bewijzen. Ik wil uitblinken, mezelf overtreffen.
Vaardigheden	Ik kan zelfstandig werk. Ik kan snel werken. Ik kan netjes werken. Ik heb werkervaring in de zorg. Ik pik dingen snel op. Ik kan hulp zoeken als het nodig is. Ik kan voor mezelf opkomen, mijn mening geven. Ik kan afspraken nakomen. Ik kan goed schoonmaken. Ik kan met mensen communiceren.
Vertrouwen in zichzelf	Ik heb vertrouwen gekregen in mijzelf. Ik heb er vertrouwen in dat ik kan leren. Door werkervaring ben ik sterker geworden. Ik heb geleerd van fouten in het verleden. Ik weet dat het me gaat lukken, niemand die mij tegensprekt / wat ik wil bereiken lukt me altijd.
Successen	Ik ben tevreden over mijn extra inzet voor taal en rekenen. Ik ben trots op de studiebeoordeling. Ik weet uit werkervaring dat ik kan volhouden en plezier kan hebben in werk. Ik heb nu een stabiel leven.
Emoties	Het goede gevoel door de band die ik met mensen heb die ik verzorg. Ik doe de dingen met meer plezier nu ik weer naar school ga. Ik zit lekker in mijn vel. Een foto van mijzelf uit een slechte tijd geeft me de kracht om door te gaan.

Monic Kam

Persoonlijke eigenschappen	Betrouwbaar zijn. Vriendelijk zijn. Ik ben creatief. Ik ben fysiek sterk. Ik kan hard werken. Ik ben een doorzetter ook als het moeilijk is. Ik ben rustig. Ik ben lief.
Waarden	Voor stage doe ik alles en kom ik zeker op tijd. Ik vind het belangrijk om afspraken na te komen. Ik vind het belangrijk om een diploma te hebben. Ik vind het belangrijk als ik voor mijn eigen gezin kan zorgen, mijn moeder niet nodig heb om papieren in te vullen. Ik vind het belangrijk om op te letten. Ik wil graag leren, vooral omdat ik daar later ook iets aan heb. Een goede baan hebben is belangrijk. Ik wil anderen helpen.
Andere mensen	Aan anderen bewijzen dat ik iets wel kan (gedachte). Vader of moeder die helpt bij wakker worden/opstaan. Mijn ouders die mij naar school brengen. Mijn ouders die praten over hoe het gaat op school. Mijn ouders die mij helpen herinneren wat te doen/mee te nemen. Vrienden die aangeven als je op school bent doe daar dan wat, anders is het verloren moeite. Docenten AKA en coach die me helpen, op een ander pad brengen. Stagebegeleiders die me stimuleren. De gedachte aan anderen helpt. Voor vrienden kom ik naar school.
Omgeving	Stageplaats die mogelijkheid biedt dingen uit te proberen AKA is mijn laatste kans Als ik geen diploma haal heb ik niets in handen voor een goede toekomst
Gewenste toekomst	Denken aan het beroep dat leerlingen willen uitvoeren. De opleiding die ik na AKA wil volgen. De woonsituatie waarin ik wel verkeren. De auto die ik graag wil hebben. Het goed hebben met partner/kinderen. Het financieel goed hebben. Mijn ouders dingen kunnen geven. Opnieuw naar de BPV plaats gaan, nadat stage is afgebroken. Stage gaan lopen.

Motivatie	Ik wil graag iets leren. Diploma willen halen. De school goed willen afsluiten. Stage willen lopen. naar school willen komen. Gesprekken met externe begeleiders willen voeren om eigen situatie te veranderen. Omdat anderen iets van me verwachten. Ik ga naar school puur voor mezelf.
Vaardigheden	Ik kan goed met klanten omgaan. Ik kan me inhouden/goed gedragen als ik boos ben. Ik kan goed werken in de werkplaatsen. Ik kan op tijd komen. Ik kan afspraken nakomen. Ik kan hulp vragen als ik hulp nodig heb. Ik kan met anderen samen werken. Ik kan anderen helpen.
Vertrouwen in zichzelf	Ik heb het gevoel dat ik het kan. Zelfvertrouwen hebben.
Successen	Het gaat goed op school, in de werkplaatsen. Ik krijg goede beoordelingen op mijn stage. Ik heb een arbeidscontract gekregen voor een half jaar. Mijn moeder is vrolijk omdat het goed gaat met mij.
Emoties	Ik voel me goed.

B Categorieën situaties (uit coachgesprekken en interview)

Monique Vinken

School	- Tijdens de les om mijn taal en reken niveau te verbeteren. - Om goed en zelfstandig te werken bij verschillende onderdelen. - Bij de aanmelding voor deze school. - Elke dag als ik naar school fiets denk ik eraan waarom ik naar school ga. - Tijdens technieklessen die niet leuk zijn om te studeren. - Als het saai is om naar school te gaan denk ik 'kom op je moet naar school'. - Om naar school en stage te gaan. - Langs gaan bij de coach om iets te vertellen - In de klas ben ik meer open naar iedereen - Mijn mening geven t.o.v. klasgenoten over hoe zij zich gedragen. - Om hulp te vragen tijdens de lessen.
Thuis	- 's Avonds op de bank na twee zware dagen stage denk ik 'morgen nog een dag, daar heb ik geen zin in', maar dan neem ik me voor om toch te gaan. - Om thuis te werken voor taal en rekenen. - In de opvoeding van mijn kind. - Thuis ben ik vrolijker.
Stage	- Om de benodigde uren te halen extra werken en daardoor in het donker naar huis wat eng is. - Tijdens mijn stage toen ik er doorheen zat en dacht dit gaat me nooit meer lukken en het niet was zoals ik had verwacht, toen ging ik op een dag op een bankje zitten (omschrijft precies moment en omgeving) en dacht ik nu moet doorzetten en dacht aan de doelen, kijk wat ik al bereikt heb, dacht aan de advertentie opdracht. - Als ik geen zin in stage heb. - Om op stage vragen te stellen. - Er veel zin in hebben om stage te gaan lopen. - Op mijn stage in één dag mijn stage-opdrachten afgemaakt.
Overig	- Dagelijks, de hele dag door in mijn stage, op school op straat. - Als ik chagrijnig ben, dan helpt het me beter te voelen. - Als ik soms kwaad op mezelf ben of als ik denk dat ik even geen goed mens ben. - Op momenten dat ik afspraken moet nakomen. - Als ik een slechte dag heb. - Om mijn rijbewijs te halen en in een auto te kunnen gaan rijden. - Ondanks dat ik er bang voor ben toch in het donker naar huis gelopen. - Op mijn werk/bijbaantje.

Monic Kam

School	- In de les als ik dan, altijd wil opletten. - Vooral op maandag, is een lange dag dan helpt denken aan de krachtbronnen. Ik denk er dan aan. - Toch gaan, mijn eigen inzetten. - Op school denk ik ook aan mijn toekomst. - Op school, dat ik op school dingen leer waar ik later iets aan heb. - Op school. - In situaties m.b.t. school. - In het naar school gaan. - Er zijn, dus naar school gaan.
Thuis	- Vooral thuis als hij naar school moet. - Bijv. vandaag harstikke ziek, kotsen, werd 2^e keer wakker en ik stond op, voorheen nooit. - Vooral bij het opstaan. - Vooral in school en leefsituatie, dat ik er ben. - Vooral thuis helpen de krachtbronnen, ze maken dat ik ga.
Stage	- Krachtbronnen ook bij Schenker, gewoon mijn best blijven doen. - In stage.
Sociale omgeving	
Overig	- Eigenlijk altijd denk ik er aan. - Toch op tijd komen en afspraken nakomen ook als ik er geen zin in heb. - In de bus, dan kan ik nadenken over wat ik op school ga doen. - Wanneer helpen je krachtbronnen, ik zou het niet weten. - Elke dag, het kost me sowieso moeite om te gaan. - Ik probeer het iedere keer weer

C Categorieën gespreksvaardigheden

De zevenstappendans die wij ingezet hebben (uit coachgesprekken)

Monique Vinken

Contact leggen	- Onderweg voor we gaan zitten een praatje dat over van alles kan gaan. - Babbelen bv over het weer, de jas uit, de camera, de dag, lachen over iets enz. - Aankijken, actieve luisterhouding, start gesprek aangeven. - Bedanken voor het mogen maken van opnames.
Context verhelderen	- Kun je iets over jezelf vertellen waarvan je denkt dat het zinvol is om te vertellen? - Vragen naar de invloed van anderen, wat merken anderen aan jou als het gaat lukken? - Doorvragen over situaties. - Wat is er de afgelopen weken goed gegaan? - De vraag waar ben je tevreden over bij de start van een coachgesprek n.a.v. een positieve studiebeoordeling, doorvragen met 'En wat nog meer?'. - Herhalingen van wat gezegd is. - Als jij je goed voorbereid, hoe pak je dat dan aan?
Doelen stellen	- Vragen wat de leerling wil bespreken zodat het een zinvol gesprek voor hem is. - De vraag 'hoe ga je dat een volgende keer anders doen?' in een situatie waarin iets niet naar eigen wens is verlopen - Op welke manier heeft dit gesprek je geholpen? - Wat hoop je over 4 weken te hebben bereikt
Krachtbronnen aanboren	- Wat geeft jou het vertrouwen dat je dat gaat lukken? - Wat zou je kunnen helpen of wat heb je nodig om dat te kunnen bereiken? - Heb je een symbool (dat kan bijvoorbeeld iemand zijn, een voorwerp, een lied, een zin, enz.) voor een krachtbron? Zodat je er een herinnering hebt aan je positieve gevoelens erbij, die je kunt gebruiken wanneer je dat wilt. - Wat helpt je om het zo goed te doen? - Wat maakt dat het jou zo goed lukt? - Waardoor is het je gelukt? - Wat heb je in het verleden gedaan waarin je merkte dat dingen goed lukte? - Welke mensen in je omgeving kunnen je helpen? - Waar komt jouw zin om te studeren vandaan? - Waar haalde jij de kracht vandaan? - In welke situaties denk je nog wel eens aan je symbool? - Hoe pas je de krachtbronnen toe
Differentiatie	- Wat doe je nu dan anders? als vraag als blijkt dat een onderdeel op een vorige school niet goed ging en nu wel. - Wanneer gaat het wel goed (nadat ze aangeeft dat ze soms snel is afgeleid)?

	- Schaalvraag met tekening (Das Mahlbuch).
Toekomst oriëntatie	- Hoe ziet je ideale toekomst eruit? - Hoe ga je merken dat het gewenste lukt, en wat zullen anderen daarvan zullen merken? - Stel we zijn 4 weken verder, wat gaat er dan goed of waaraan merk je dan dat het goed gaat? - Schaalvraag met tekening (Das Mahlbuch).
Complimenten	- Complimenten over wat nu goed gaat, wat in het verleden goed is gegaan - Hoe houd je het vol, hoe heb je dat voor elkaar gekregen - Ook indirect in de vervolgvraag. - Super zeggen de leerling terwijl deze nog verder praat. - Briefje aan de leerling met persoonlijke complimenten na de eerste periode.

Monic Kam

Contact leggen	- Vanaf moment dat ik leerling uit de klas haal en hem meeneem naar spreekkamer. - Uitleg over cameragebruik, babbelen - Praten over feit dat ik leerling misschien in lastige situatie bracht door thuis te bellen over hobby's, weekend, mobieltje, het opnemen van het gesprek, uitleg m.b.t . eigen opleiding - Bedanken voor het mogen maken van opname over de camera. - In de positie waarin we zitten, naar leerling toe buigen, handgebaren, aankijken.
Context verhelderen	- Vragen naar wat de leerling nodig heeft om het diploma te behalen. - De leerling vragen welke werkwijze hij toepaste die ochtend. - Ik vraag naar wat anders zal zijn. - Wat zie ik je doen als jij goed werkt. - Hoe lukt het je minder ruzie te maken. - Hoe lukte het je om hier 2en te scoren. - Vertel eens, wat gaat al goed, waarover ben je tevreden. - Herhalen wat de leerling zegt. - Wat ging al goed in de vorige periode. - Wat helpt nog meer. - Vertel iets over de combinatie werken en school. - Wat gaat allemaal goed. - Wat levert het je op als je er bent op school. - Wat deed dit lijstje met jou.
Doelen stellen	- Wat moet er besproken worden wil dit gesprek voor jou nuttig zijn? - Wat wil je bereiken, ik wil een diploma behalen bij AKA? - Ik wil naar school komen - Wat wil je zeker met me bespreken nu, en wat nog meer? - Das Mahlbuch, om te bekijken waar de leerling wil komen. - Wat wil je in dit gesprek bespreken? - Je weet al wat je wil, een diploma of werk om zo je rijbewijs te kunnen behalen. - Wat is haalbaar voor deze week. - Welke stap kun je nog zetten? - Over 4 weken hebben weer een gesprek, wat heb je dan al bereikt?
Krachtbronnen aanboren	- Wat helpt jou? - Hoe gaat je dat lukken? - Wat helpt je daarbij - J, je broer en je nichtje helpen die? - Denken aan ik doe het gewoon helpt je. - Welke eigenschappen, kwaliteiten gaan je helpen je doe te bereiken? - Wat helpt jou om die andere SE te laten zien?

	- Wat helpt je dan om die stap te maken? - Wat maakt dat je vanmorgen wel op tijd was? - Hoe is het je gelukt om de vorige periode voldoende te behalen? - Wat helpt en wat nog meer bij het zetten van stappen? - Hoe is het je gelukt om je in de werkplaatsen te verbeteren? - En wat nog meer? - Hoe lukt het je om deze goede resultaten te behalen?
Differentiatie	- Hoe is je dat dan wel gelukt vandaag? - Hoe lukt het je een dag zonder gebruik op school door te brengen? - Als we kijken naar de presentie van de afgelopen 10 dagen, was je 3 dagen op tijd hoe is je het gelukt op tijd te komen? - Schaalvraag m.b.v. tekening maakt helder waar je nu staat en waar je staat als het goed gaat op je stage? - Wat zullen anderen merken als het goed met je gaat? - Wanneer dacht je aan die toekomst? - Met de leerling naar situaties zoeken waarin ze rustig kon blijven door aan haar toekomst te denken. - Wat maakt dat het je lukte om op tijd te zijn?
Toekomst oriëntatie	- Wat wil je bereiken in de toekomst? Dichtbij dit jaar? - Over 4 weken weer een gesprek, hoe wil je dat het dan met je gaat? - Das Mahlbuch-tekening, waar sta je nu waar de volgende keer wat is nodig? Wat moet je doen om van 25 naar 35 te komen?
Complimenten	- Het is fijn dat je eerlijk bent. - Goed dat het je lukte om op tijd te zijn. - Ik vind het goed dat je als ik het je vraag rustig je jas uit doet. - Je houdt je aan de regels. - Goed dat je naar de Kamer van Koophandel bent gegaan. - Fijn dat je er bent. - Wat goed dat je op je stage bedrijf ging bespreken dat je weg was gelopen. - Knap dat je de stap maakte er weer heen te gaan. - Goed dat je zelf een stage vond als pakjesbezorger. - Goed dat je zelf je wekker zet en op tijd bent. - Het BPV-gesprek dat we samen hadden deed je goed. - Je ziet er altijd netjes en verzorgd uit. - Ik denk dat je het kunt. - Wat knap dat je voor jezelf kan zorgen. - Je bent er ook al ben je verkouden. - Via het kaartje complimenten gegeven. - Wat goed dat jij al een baan hebt bij Jamin. - Wat goed dat jij al zo goed je sterke kanten kunt benoemen. - Ik hoor hier een jongen die het op school graag wil begrijpen. Je wil het graag goed doen.

D Ervaringen van de leerlingen over onze begeleiding (uit het interview)

Categorieën	Genoemd door aantal personen	Leerling	Uitspraak.
Krachtbronnen leren kennen	6	A M SJ SJ H SH SE SE SE	- Door u ben ik er zelf achter gekomen wie ik ben - Door gesprekken bewuster van krachtbronnen ga er dan meer over nadenken - Gesprekken hebben me geleerd dat ik ze heb - Ik heb gehoord dat ik zoveel aan kan - Hebben gesprekken je geleerd wat krachtbronnen zijn, ja - Ik heb beter geleerd wat krachtbronnen zijn, ja het zet me op een ander pad ik ben er over gaan denken - School is belangrijk - Dat ik mijn diploma moet halen - Door gesprekken ontdekt waar ik sterk in ben
Krachtbronnen leren gebruiken	6	A M SE SE SH H IJ	- Ik heb het van u geleerd om de krachtbronnen te gebruiken - Door het praten erover ga ik erover nadenken - Ik ga door de gesprekken nadenken over dat ik zelf kan meehelpen, en dan voel ik mij goed - Gesprekken hebben geholpen aan krachtbronnen te denken - Ik heb beter geleerd wat krachtbronnen zijn, ja het zet me op een ander pad ik ben er over gaan denken - Nu sta ik op als de wekker afloopt, ik wil niveau 1 echt halen - Over wat je zegt daar denk ik daarna over na
Helpen herinneren aan de krachtbronnen in relatie tot doelen	2	A SE	- In de coachgesprekken herinner jij me aan mijn doelen - Door gesprekken herinner ik me wat ik moest doen, onthouden

Betrokkenheid en hulp ervaren van coach	5	M M A W H SH	- Jij bent betrokken vanaf de start - Ik weet dat ik altijd bij je terecht kan - De eerste dag dat ik een gesprek met u had voelde ik me gelijk op mijn gemak - Bij u ben ik heel open vanaf het eerste gesprek, het is fijn een vertrouwenspersoon te hebben - Dat u zich zorgen over mij maakt - Het beste advies krijg ik van u
Het is helpend	6	M M W SJ SJ SJ SJ SJ SJ SE SH IJ IJ IJ IJ	- Heel begeleidend - De frequentie waarbij we over krachtbronnen praten is oké - Om mezelf te verbeteren - Ik ga steeds harder mijn best doen - Ik wordt vooruit geschuift - Geeft een goed gevoel - Ik merk dat ik daarna beter door blijf gaan - Dat het goed gaat dat ik het vol kan houden - Af en toe een gesprek helpt - Dat ik het wil laten zien dat ik het wel kan - Ik ben aan het denken gezet. Deze gesprekken helpen - De gesprekken moeten wel invloed hebben - De gesprekken is extra hulp vanuit het niets - Ik heb nu pas meer ingezien dat ik niet alleen mezelf wat aandoe - Als we die gesprekken niet hadden was ik misschien nu niet eens op school
Krachtbronnen in de toekomst gebruiken	8	M A W D SJ SJ H SE	- Ik hoop ze te blijven gebruiken, ik neem het met me mee - Goed mijn doelen voor ogen blijven houden - Volgens mij blijven die voor altijd in mijn hoofd - Ik voel me strijdlustiger om het te halen - Ook na het diploma - Vooral doorgaan - Ja zal wel moeten. Ik wil mijn eerste en 2^e diploma halen - Ja volgend jaar. Hoe? Meer goed mijn best doen ook daar mijn diploma halen en verder gaan

		IJ	- De gedachte aan familie en vrienden zal me blijven helpen, dat is waar ik voor leef. Dat blijft
Kan geen invloed benoemen	2	IM H	- Weet ik niet - Ik weet het echt niet.
Geen invloed door de gesprekken	1	D	- Het ligt allemaal aan mijzelf
Invloed coachlessen	5	IM IM A A A A W W W W SJ SJ SE SE SE SE	- De complimenten van anderen over mijzelf - Mezelf beter leren kennen - In de les herinnert u mij ook eraan dat ik hier voor mijn doel zit - Ik heb mezelf beter leren kennen, waar ik goed in ben, wat ik nog wil leren - Doordat er naar gevraagd wordt ben ik er meer over gaan denken. - Opdracht advertentie van jezelf werkt goed om ook van anderen de mening te horen - Beter de krachtbronnen leren kennen. - De opdracht advertentie over jezelf. - De opdracht energiegevers - De opdracht overzicht krachtbronnen - Het laddertje, touwladder opdracht. - Ik zie dat ik er bijna ben - Ik ben dat een beetje vergeten - Noemt het tekenen waarin ze liet zien hoe ze een beetje is - Als je het telkens vraagt dan denk ik er aan ik moet het goed blijven doen - Ook vraag je het aan anderen, dat helpt mij ook herinneren dat ik het goed wil doen of beter wil doen
Geen invloed coachlessen	5	M D IJ H SH SH	- Niet erg geholpen door de opdrachten - Geen invloed - Ik weet niet of dat meer helpt - Is er niet zo - Les is les, dat moet ik doen en dat doe ik gewoon, niet echt geholpen. - Dit is verplicht moet je doen, ik

			denk er niet aan

E Observaties van collega's

Interventie door coach	Observaties collega's
Complimenten geven	Compliment over goed ingevuld stage boek st-ek Compliment over eigenschappen st-ek Positieve punten benoemen st-jk Compliment over iets wat goed gaat st-jb Compliment na een samenvatting waarin sterke punten terug komen st-ek Compliment over dat ze het heel goed doet st-jb Non-verbaal, mimiek in gezicht is bewonderend st-jb Compliment over dat ze het anders heeft gedaan sk.jb Indirect compliment door opmerking dat andere collega's positief over haar zijn st-jb Compliment, goed om te horen st, ek, jk Ik vind het leuk om je te gaan begeleiden ek-jb-st Non verbaal jb-jk Compliment dat ze iets bereikt heeft jb-jk Dat is mooi ek-jb Compliment je hebt al heel veel in huis ek-jb Super ek-jb Je hebt een sterke wil ek-jb Compliment over goede studiebeoordeling st-jb-ek Verbaal en non-verbaal complimenten geven st-jk Ondanks de problemen lukt het je toch st-jb-ek
Hoe komen sterke punten of dat wat goed gaat aan de orde in het gesprek	Voorbeelden laten noemen st-jb En waar nog meer st-jb Terugkijken na een eerder gesprek goed is gegaan st-ek Vragen naar waar de dingen lukken en voorbeelden laten benoemen st-ek Terugkijken op vorige periode en kijken waar het lukt st-ek Nog andere dingen st-ek Waar merk je aan dat je het zelf kunt st-jb Laten vertellen over hoe ze iets doet ek-jb Vragen naar wat haar sterk maakt st-ek N.a.v. een compliment vertelt de II over eigen sterke punten st-ek Voorbeelden vragen waaruit dingen blijken st-ek Bevestigen dat je de sterke punten van de II hebt gehoord jk-st Terugkomen op de sterke punten die een II eerder heeft aangegeven jk-ek Doorvragen jk-jb
Vragen naar doelen	Wat jij wil bereiken is waar je steeds voor gaat st-jb Wat wil je later worden st-jk Wat wil bereiken ek-jk-jb Wat wil je voor je zelf als resultaat jb-ek-st Als een II een probleem noemt, vragen wil je dat we daar nu verder over praten jk-ek
Vragen naar krachtbronnen	Wat zeg je tegen jezelf st-jb-ek Hoe motiveer jij jezelf st-jb-ej

	Herhalen en samenvatten van de krachtbronnen st-jb-ek Wie of wat helpt jou hierbij st-jk Dieper op situaties ingaan, doorvragen st-jk-ek-jb Wat maakt dat het je lukt st-ek-jb Zijn er nog andere dingen die je helpen st-ek Benoemen van de krachtbron, doel diploma voor ogen houden, dat hij een doorzetter is st-jb Wat helpt jou, een concreet voorbeeld laten noemen uit een situatie ek-st-jk Waar merk je het aan als het anders is, vragen naar voorbeelden ek-st Wat helpt jou om de andere s te laten zien st-ek-jb Wat maakt dat je zo rustig bent, st-ek Denken aan je toekomst helpt je, zijn er nog andere dingen st-ek Herhalen van krachtbronnen st-ek Gebeurtenissen uitpluizen op uitzonderingen en wat hielp je in deze situatie st-ek Zijn er nog anderen die jou steunen naast je moeder st-jb Refereren aan een eerder gesprek waardoor ze op andere dingen komt die haar helpen haar doel voor ogen te houden st-jb Waarom merk je dat je het zelf kunt st-jb Wat helpt jou herinneren aan je wens, die gedachte st-jb Zijn er mensen die jou erbij kunnen helpen st-jb-ek Heb je de laatste jaren ervaren waardoor je kunt vertrouwen op je eigenwijsheid, je eigen wil en heb je daar voorbeelden van st-jb Wat geeft je het vertrouwen dat je denkt dat gaat me lukken st-jb-jk Wat heb je nodig om dat te bereiken st-jb Die ervaring, hoe kun je die hier gebruiken of vast houden om het op school ook vol te kunnen houden st-jb-jk-ek Hoe weet jij dat je goed bezig bent over een aantal maanden st-jk Wat kan je nog meer helpen st-jk Wat helpt jou st-jk Wat heb je nodig om op tijd te komen st-ek Wat maakt je sterker st-ek Waardoor komt het dat het je lukt, samenvatten en doorvragen st-jb-ek-jk Herhalen van krachtbron st-jb

Algemene opmerkingen na het bekijken van de filmfragmenten:

- dat we vooral ingaan op dat wat goed gaat en zoeken naar hoe dat lukt
- dat we beide onze eigen aanpak/stijl hebben
- een collega vraagt zich af of de oplossingsgerichte begeleidingsaanpak beter werkt voor jongeren

Coachlessen

Bijlage 8

Coachles: Krachtbronnen, wat helpt jou?

Zoals je weet ben ik ook bezig met een opleiding. Jij kunt mij helpen, het is voor mij belangrijk om te weten of jij jouw krachtbronnen kent en deze gebruikt.

Krachtbronnen zijn allerlei mogelijke dingen die jou kunnen helpen. Het kunnen mensen zijn, voorwerpen, gedachtes, fijne herinneringen aan een situatie en nog veel meer. Alles wat jou helpt is natuurlijk goed.

Schrijf in de tabel hieronder zoveel mogelijk over krachtbronnen die jij zelf hebt. Vul deze lijst regelmatig aan, ik zal er je regelmatig naar vragen.

Dank je wel en ik weet dat het ook jou helpt!!!

Voorbeeld

Datum	Welke krachtbron?	Wanneer gebruikte je deze? Welke situatie?	Waar helpt het je bij?	Opmerking
3 oktober	Denken aan mijn broer, die een eigen bedrijf heeft.	Ik had geen zin om naar school te gaan en ben toch gegaan.	Bij het volhouden, want hij heeft het moeilijk gehad en heeft het toen ook volgehouden	
5 oktober	Mijn doorzettingsvermogen	Een moeilijke dag op stage.	Me te herinneren aan dat ik iets wil bereiken en dat ik dan door moet zetten als het tegen zit.	

Datum	Welke krachtbron?	Wanneer gebruikte je deze? Welke situatie?	Waar helpt het je bij?	Opmerking

Coachles: Jouw symbool

Iedereen heeft doelen die je waar wil maken. Dat is belangrijk om steeds voor ogen te houden. Dan lukt het makkelijker om je doel te bereiken.

De doelen kunnen op allerlei vlak liggen.

Het doel kan zijn: een bepaald diploma, werk, het inrichten van je leven (bv een gezin stichten). Maar kan ook met persoonlijke eigenschappen te maken hebben.

Het gaat erom dat het doel voor jou belangrijk is!

Om je doel goed vast te houden ga je een voor jou persoonlijk symbool bedenken.

Welk ding helpt jou om je doel te herinneren?

Dat kan van alles zijn. Voor de een is dat een lied, een persoon uit je omgeving, een idool, een foto van iets, een woord of uitdrukking.

Je krijgt een kaartje waarop je jouw symbool gaat vastleggen.

Je mag daarbij creatief te werk gaan met plaatjes, kleuren enz.

Het symbool is een houvast om je te herinneren je doel te bereiken.

Bewaar de kaart met jouw symbool vóór op je coachmap, zodat je jouw symbool elke dag ziet!

Coachles: Advertentie van jezelf

Maak hier een advertentie waarin je jezelf presenteert. Noem zoveel mogelijk positieve dingen over jezelf en maak ook van die dingen die je zou willen verbeteren iets positiefs.

In de aanbieding:

Coachles: Drie vragen om zin te geven aan het leven

Wat heb ik vandaag gedaan waarmee ik tevreden kan zijn of waardoor ik tevreden kan zijn over mezelf?

Heeft iemand uit je omgeving iets gedaan waarover je tevreden bent, hoe heb je dat laten merken zodat hij het nog een keer gaat doen?

Is er verder nog iets gebeurd waarover ik tevreden ben en hoe heb ik dat nuttig of zinvol gebruikt?

Coachles: Verken je eigen grenzen

Energievreters en energiegevers

Maak een lijstje van 5 energievreters en van 5 energiegevers

Energievreters:

1.

2.

3.

4.

5.

Energiegevers:

1.

2.

3.

4.

5.

Kies minstens 1 energievreter die je kunt aanpakken en doe dat vandaag nog!

Put inspiratie uit je energiegevers en voeg vandaag nog iets leuks toe aan je dagschema.

Stap 1

Teken op een leeg blad een lijn van nul tot je huidige leeftijd. Noteer met de leeftijd belangrijke gebeurtenissen die er zijn geweest: een verhuizing, je zwemdiploma, een moeilijk proefwerk, een hobby die is gestart, een belangrijke (gewonnen) wedstrijd enz.

Stap 2

Voer met een klasgenoot een gesprek aan de hand van de dingen die op de levenslijn staan. Voorbeelden van mogelijke vragen die aan jou gesteld kunnen worden:

- Hoe heb je dat voor elkaar gekregen?
- Wat was jouw bijdrage in dit succes?
- Hoe kwam je op dat idee?
- Hoe heb je het volgehouden?
- Wat heb je toen besloten?
- Welke goede eigenschap heb je toen gebruikt?
- Waar ben je vooral tevreden over, hoe heb je het aangepakt?

Je klasgenoot schrijft na het gesprek de positieve eigenschappen en kwaliteiten die hij heeft gehoord in jouw verhaal op een blaadje.

Coachles: Werkvorm krachtbronnen in de klas bespreken

Vragen voor klassengesprek oplossingsgericht en gericht op het kennen en gebruiken van krachtbronnen.

B.v. in de werkplaats, bij de BUCO les, stage.

1. Denk terug aan een situatie waarin je krachtbronnen gebruikte? Waar, wanneer, met wie, wat gebeurde er?
2. Wie wil er over vertellen? Vertel maar.
3. Wat gebeurde er, wat was de bedoeling, wat deed jij, wat dacht jij, wat deden anderen?
4. Wat was het uiteindelijke resultaat?
  - Wat heeft geholpen om dit resultaat (bij positief resultaat) te bereiken?
  - Doorvragen bij negatief resultaat, hoe tevreden ben je ermee, zou je het de volgende keer weer zou doen? Wat zou je anders willen doen?
5. Zou je dit ook kunnen inzetten/gebruiken in een andere situatie, noem een voorbeeld.
6. Na enkele voorbeelden ieder voor zichzelf laten bedenken en op het formulier krachtbronnen laten invullen.

Maak een beschrijving van de volgende stappen:

Stap 1

Beschrijf hoe jouw toekomst er over 5 jaar uit zal zien.

Je mag het beschrijven als een droom. Waar woon je, wat doe je in het dagelijkse leven, wat doe je in je vrije tijd, wie zijn er bij je, waar heb je plezier in, wat gaat er goed, hoe voel jij je?

Stap 2

Wat moet je kunnen, doen of leren om jouw droom dichterbij te brengen?

Maak een zo lang mogelijke lijst van vaardigheden, eigenschappen en acties die bijdragen aan het bereiken van die, door jou gewenste toekomst, over 5 jaar.

Stap 3

Welke dingen van de lijst zijn al, of een beetje, aan het gebeuren.

Stap 4

Welke mensen in jouw omgeving kunnen jou ondersteunen?

Hoe kun je deze mensen betrekken in je droom en waarmee of hoe kunnen zij je ondersteunen?

Stap 5

Stel je voor dat je 5 jaar verder bent en je toekomstdroom is uitgekomen. Waardoor is het gelukt, wat kun je tegen je zelf zeggen waar je tevreden over bent?

Succes

Coachles: Dromen

Wat doe je als je met je Thaise vriendjes in een drijvend dorp woont en heel graag het beste voetbalteam van het land wil worden.....

We gaan samen naar een filmpje kijken. Daarna hebben we een gesprek over jullie dromen, en welke stappen er gezet moeten worden om jullie dromen waar te maken.

<http://www.happinez.nl/Homepage/Filmpjes/Geluksfilmpjes-1/Geluksfilmpjes-artikelpagina/Jongensdroom.htm>

Coachles: Dromen

We gaan samen naar de auditie kijken van Paul Pott. Een verkoper van mobiele telefoons die graag operazanger wil worden. Een onmogelijke wens.

Daarna beschrijf je jouw droom, en geef je aan wat jou kan helpen jouw droom uit te laten komen.

Welke stappen moet je zetten, ver weg, maar ook dichtbij

Paul Pott's First Audition

www.youtube.com/watch?v=1k08yxu57NA

Coachles: Nieuwjaar

Aan het einde van het jaar gaan de gedachten van veel mensen naar wat er is gebeurd het afgelopen jaar en wat het komend jaar zal gaan brengen.

Dan kunnen deze vragen je misschien behulpzaam zijn.

Goed

- Waar ben je tevreden over als je terugkijkt op 2011?
- Wat ging er goed in 2011 en hoe kreeg je dat voor elkaar?
- Wat is het voordeel daarvan en wat heeft dat wat goed ging opgeleverd?

Lastige periodes

- Denk even terug aan een lastige periode in 2011 waar je toch goed doorheen bent gekomen. Hoe lukte het je om er goed door heen te komen? Wat hielp daarbij?

Belangrijke anderen

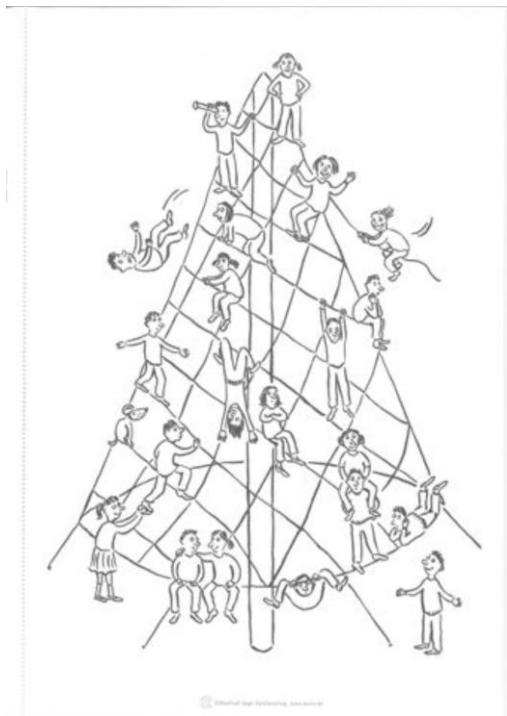
- Wat zouden belangrijke anderen zeggen dat er goed is gegaan in 2011?
- Wat zouden belangrijke anderen zeggen dat jij deed om dat wat goed ging te bereiken?
- Wat zouden belangrijke anderen zeggen dat goed werkte om door lastige periodes heen te komen?

Vooruitblik

- Wat zou je in 2012 graag willen houden zoals het nu is?
- Waaraan zal je zo meteen merken dat je een goede start aan het maken bent van 2012? Wat doe je dan dat werkt? Hoe ga je dan om met tegenslagen, zodat je kunt zeggen dat je toch een goede start aan het maken bent?
- Waaraan zullen anderen merken dat je een goede start aan het maken bent in 2012?
- Welke redenen voor optimisme heb je dat 2012 een goed jaar zal gaan worden?

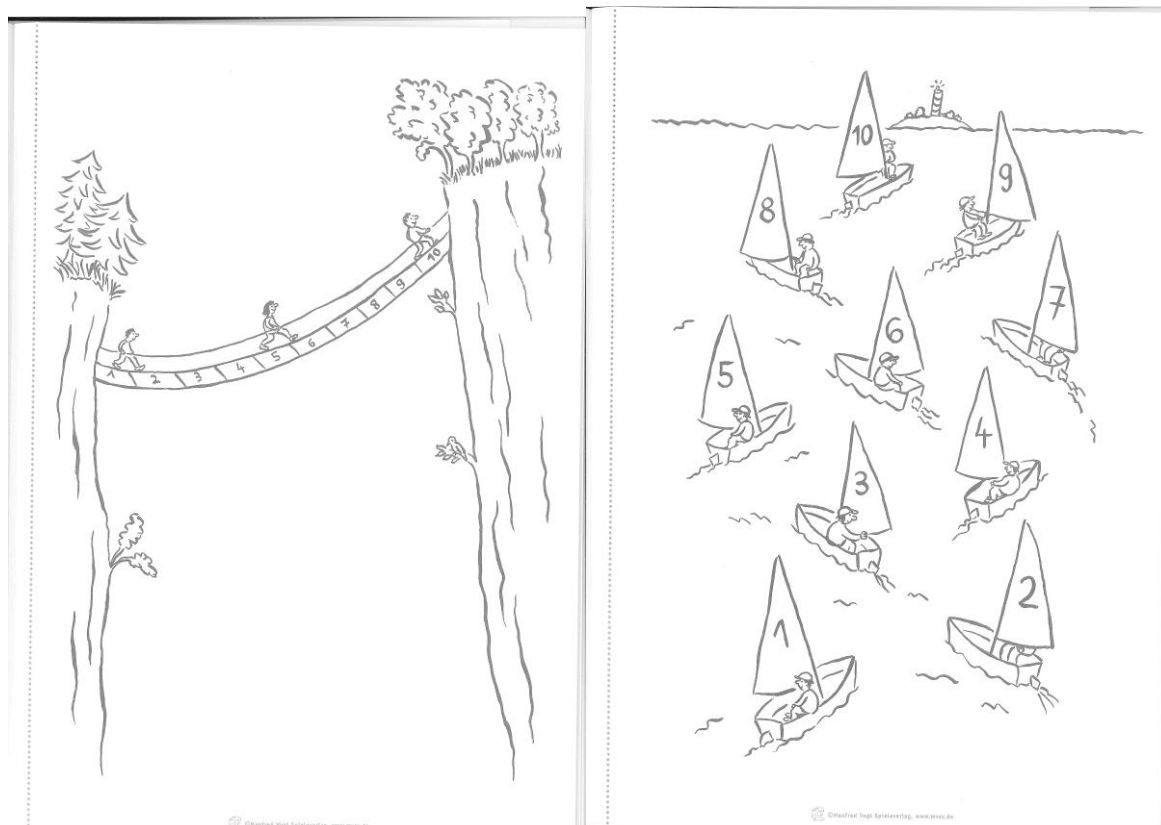
Tekeningen uit Das Figurenbilder-Mahlbuch

(2010, Manfred Vogt Spieleverlag)

Tekeningen uit Das Zahlenskalen-Mahlbuch

(2010 Manfred Vogt Spieleverlag)

Coachles: Stageverwerking

Waaraan kun je merken dat je al een beetje ingewerkt bent, dat het beter gaat?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.

Welke complimenten heb je van een collega of begeleider gekregen?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.